

foto Vladimir Novak

foto d@mjan

Spet zbrani okrog oltarjev

Uvodnik

Danijel Devetak

Nov svet?

Še vedno smo v fazi, ko se kjerkoli in kadarkoli - vedno in skoraj izključno - govori o pandemiji, ki je sprevrgla naša življenja. Prve novice vseh medijev so posvečene le njej in povezanim temam. Kot bi vse drugo, s čimer smo imeli opraviti do februarja letos, skoraj ne obstajalo... Z rahljanjem ukrepov za zaježitev okužbe marsikdo že začenja razmišljati in govoriti o tem, da bo življenje vseh nas odslej drugačno, o bolj "krepostnem sožitju z naravo", o "načrtovanju novega, boljšega sveta". S koronavirusom bomo verjetno morali še sobivati, njemu bomo morali prilagoditi vse: šolo in službo, zasebno, družinsko in družbeno življenje.

Vedno bolj nam je jasno, da vsaj še za lep čas nič več ne bo tako, kot je bilo pred pandemijo. Nekateri so in še bodo izgubili svoje drage, drugi bodo izgubili zaposlitev in zdrsnili na rob revščine, nekateri bodo v teh okoliščinah morda tudi obogatili... Veliko ljudi bo gotovo imelo duševne stiske. Ves svet bo gotovo drugačen, vsi bomo vsaj malo drugačni. Čeprav obrisi bližnje prihodnosti še vedno niso jasni, so pa korenite spremembe še najbolj vidne v svetu dela in ekonomije. Na globalni in krajevni ravni se pojavljajo nove oblike revščine, ki so posebno zaskrbljujoče. Spreminja se stara celina, ki se je v zadnjih mesecih pokazala za neenotno, šibko in krhko. Spreminjajo se razmerja v naši manjšinski skupnosti, saj je njeno delovanje, hrbtenica njenega delovanja in obstoja, že več mesecev zamrznjeno in ohromljeno. Žal se spreminjajo tudi odnosi na naši meji: kljub dobri volji nekaterih, ki si prizadevajo, da bi ti ostali čim boljši, so ljudje vedno bolj razočarani in zagrenjeni.

/ str. 2

Čebelarica

Logopedinja
Jasmin Podversic
o življenju na
vasi, čebelarstvu
ter svoji ljubezni
do narave in
okolja

3

Harfistka

Tadeja Kralj nam
je povedala,
kako glasbeniki
doživljajo te
posebne čase in
kako si pomagajo
pri učenju

3

Pričevanje

Kaj bo ostalo od tega šolskega leta?

Počasi, zelo počasi se bliža konec šolskega leta. Zaprtje šol je za otroke in družine nedvomno ena izmed najhujših posledic epidemije koronavirusa. V tem hudem času, ko je postalo povsem jasno, da je država pozabila na nas, se starši soočamo s čisto novimi, nepričakovanimi težavami, na katere sploh nismo bili pripravljeni.

Čeprav se učitelji in profesorji trudijo, da bi na čim boljši način izpeljali šolski program, učenja na domu ne moremo primerjati s tistim v šolskih klopih. Prekinitev šolskih dejavnosti zaradi pandemije je močno vplivala na naše otroke - nova t. i. "generacija koronavirusa" tvega resne kognitivne in čustvene posledice. Naši otroci so veliko izgubili!

Moja osnovnošolčka sta prve dni prisilne izolacije uživala in upala, da bodo ostala šolska vrata zaprta za vedno, vzdušje pa se je kaj kmalu spremenilo. S časom jima je postalo jasno, da nista na počitnicah, da je potrebno tudi doma pridno delati in da mama oz. nona nista pridni učiteljici. Prekinitev običajnih šolskih dejavnosti je pri najmlajših, predvsem pri tistih, ki se šele učijo branja in pisanja, povzročila resne težave.

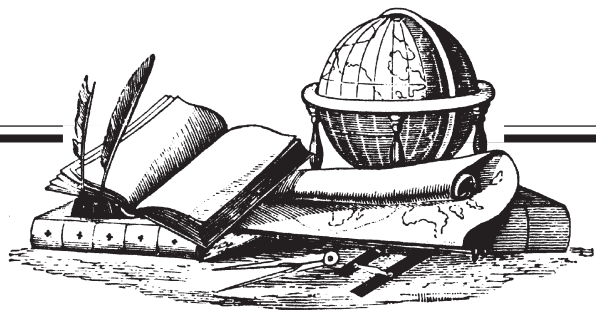
Veliko staršev je moralo tudi v času popolnega zaprtja zaradi koronavirusa v službo ali pa so postali "smart workers" na domovih, kjer morajo usklajevati službene obveznosti z obveznostmi otrok: spori, kreganje, nejevolja so na dnevnem redu.

/ str. 15
Katja Ferletič

Življenje se vrača

Življenje se vrača tudi v naše kulturne domove. Zaradi pandemije koronavirusne bolezni smo že skoraj tri mesece brez kulturnih dogodkov v naših hramih, še posebej v zaprtih prostorih. Postopno odpiranje kulturnih domov nas vrača v življenje. Kulturni center Lojze Bratuh (na sliki) bo v ponedeljek, 3. junija, ponovno odprl razstavo ob 60-letnici delovanja ZSKP, ki bo na ogled od ponedeljka in petka med 16. in 18. uro. V naslednjih mesecih je na programu še več prireditev.

Prvi deželni kongres je bil 24. maja 1975 v Devinu 45 let stranke Slovenska skupnost - zbirne stranke Slovencev v Italiji

45. obletnica ustanovitve deželne stranke Slovenska skupnost je pomemben mejnik v zgodovini samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji, ki je temeljilo na načelih narodne samobitnosti, politične samostojnosti, pluralistične demokratične ureditve in socialne pravičnosti. Slovenske demokratične politične skupine na Goriškem in Tržaškem so se takoj po drugi svetovni vojni aktivirale in prevzele zgoraj omenjeno politično dediščino primorskih Slovencev. Ta dediščina političnega udejstvovanja se je izoblikovala najprej v sklopu avstro-ogrskega cesarstva, nato pa v Rimu, potem ko je Primorska po prvi svetovni vojni pripadla Kraljevini Italiji.

Na Tržaškem so ločeno nastale različne skupine. Narodnoliberalno Slovensko demokratsko zvezo za Svobodno tržaško ozemlje so ustanovili 21. decembra 1947. Do smrti (1960) jo je vodil Josip Agnetto, ki je bil tudi tržaški občinski svetnik. Dne 1. avgusta 1948 je imela ustanovni občni zbor Slovenska krščanska socialna zveza. Njen pobudnik in politični tajnik je bil duhovnik Peter Šorli (ki je že 20. avgusta 1947 ustanovil predhodnico, Udruženje slovenskih in hrvaških krščanskih socialcev). Ko je v stranko stopil Engelbert Besednjak in so nastala trenja zaradi odnosa do komunistične oblasti v Jugoslaviji, je Šorlijeva skupina izstopila in 20. junija 1954 ustanovila Slovensko katoliško skupnost (leta 1968 preimenovano v Slovensko ljudsko gibanje). Spomladi 1948 sta razočarana zapustila levico vidna nekomunistična predstavnika OF Frane Tončič in Josip Ferfolja ter nato oblikovala Skupino neodvisnih Slovencev. Do bistvenega premika je prišlo ob občinskih volitvah v Trstu 11. in 12. novembra 1962, ko so vse štiri samostojne skupine (v katerih je medtem prišlo do generacijskih zamenjav, politična slika pa se je na Tržaškem korenito spremenila še z razpustom večinske slovenske Neodvisne socialistične zveze

29. julia 1962) oblikovale skupno kandidatno listo in stalno povezovalno telo. Iz njega je nastala tržaška Slovenska skupnost, ki je imela 13. junija 1965 prvi občni zbor kot paritetna koalicija štirih skupin, pravila iz leta 1969 pa so jo preoblikovala v enotno stranko.

V spremenjenih razmerah so pri SSK dajali večji poudarek načelu samostojnega političnega nastopanja Slovencev v Italiji v nasprotju z

na Goriškem odtlej ureničeval z novo stranko, in sicer Slovensko skupnostjo, kot je to že dobro desetletje veljalo na Tržaškem. Omenjena načela je na Goriškem v obdobju po drugi svetovni vojni vse od leta 1947 utelešala Slovenska demokratska zveza, koalicijska stranka, ki sta jo sestavljali katoliška in liberalno-narodnjaška enota. V 28 letih delovanja so bili predsedniki Slovenske demokratske zveze, od nastanka do leta 1965, Avgust Sfiligoy, ki je bil obenem najmarkantnejša osebnost tega političnega gibanja, nato Anton Kacin, Albin Šuligoy in v zadnjem petletju Slavko Bratina. SDZ se je v slovenskih občinah na Goriškem predstavljala z drugimi imeni in listami, predvsem kot Kmečko delavska zveza (KDZ), z domačimi simboli čebelice v Sovodnjah ob Soči, lipe, grozda in češnje v Števerjanu ter pluga in nakovala v Doberdobu. V bistvu pa je šlo za krajevne politične predstavnike SDZ, ki so delovali pod okriljem stranke in v sozvočju z njenimi vodilnimi predstavniki ter so sodelovali na strankinih sejah v Gorici.

V šestdesetih letih pride do generacijskih in političnih razhajanj med starejšo in mlajšo generacijo. Mlajša generacija se začne oglašati na strankinih sejah že v začetku šestdesetih let, nato skupina prevzame vodilno mesto v katoliškem delu stranke, kar nekako sovпада z njenim preimenovanjem v Slovensko ljudsko gibanje (SLG) na občnem zboru 4. aprila 1970. Pet let kasneje SLG skliče omenjeni shod volivcev, na katerem prisotni odločijo, da SLG izstopi iz SDZ, kar avtomatično prinese propad koalicijske stranke in prenehanje njenega političnega nastopanja. Formalne etape nastanka Slovenske skupnosti na Goriškem leta 1975 so tri, in sicer širši zbor volivcev (15. februarja), prvi občni zbor ali kongres stranke (1. marca) ter prva seja novoizvoljenega sveta SSK, na katerem izvoli prvo vodstvo SSK na Goriškem (13. marca).

/ str. 15

Ob 45. obletnici kongresa v Devinu "Združili smo moči!"

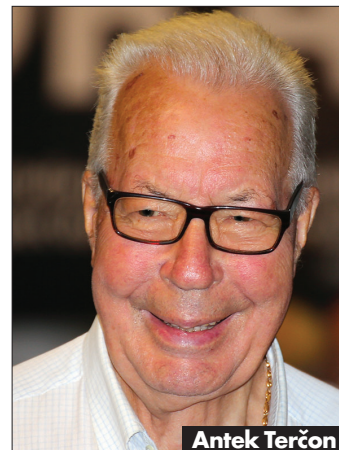
Pred 45 leti je bil prvi deželni kongres stranke Slovenska skupnost, prave nanj so bile dolge in zapletene, a kazala se je velika potreba po tesnejšem sodelovanju med Tržačani in Slovenci, zato ni naključje, da je bil prvi kongres Slovenske skupnosti v Devinu.

Hadrijan Corsi

Damjan Paulin

Antek Terčon

"Seveda se kongresa spominjam, kako se ga ne bi, čeprav sem sam bil vedno bolj operativec, spominjam se, kako sva z dr. Dragom Legišo iskala in končno dobila dvorano za kongres v takratnem motelu Agip pri avtocesti, izpogajala sva se tako, da smo dobili dvorano za uporabo zastoj", se spominja Antek Terčon, ki je bil vedno pripravljen pomagati, ko je šlo za demokracijo, slovenstvo in krščanske vrednote.

"Saj to nas je v bistvu povezovalo, kot še narodna zavest, podrobnosti so znane, kdo je bil na kongresu tudi, meni je bilo všeč predvsem to, da smo končno začeli nastopati skupaj na deželni ravni tako Goričani kot Tržačani", še pove Antek Terčon iz Nabrežine.

Iz Gorice je takrat v Devin šel tudi dr. Damjan Paulin, znani goriški politik, kulturnik in organizator, ki je nedavno prejel Humarjevo nagrado, a mu je organizatorji zaradi

demokratični Slovenci iz Tržaške in Goriške povezati, žal je bilo takrat na Videmskem stanje precej žalostno, saj je Prešeren skoraj edini skrbel za ohranjanje kolikor toliko organiziranega slovenskega življenja, poleg benediktinskih duhovnikov seveda. V Devinu se nas je zbralo veliko, bili so tehtni posegi, a prevladalo je mnenje, da bomo skupaj močnejši in bolj povezani, bolj učinkoviti. Kongres je predstavljal združitev demokratičnih Slovencev na širši ravni, združil je različne demokratične skupine, stranka Slovenska skupnost je postala deželna in se je kasneje uveljavila, dobili smo deželnega poslanca. Lep spomin imam na kongres".

Znanega briškega podjetnika in politika Hadrijana Corsija smo obiskali na sedežu podjetja v Gorici, kamor še vedno zahaja v zgodnjih jutranjih urah. Nekdanji števerjanski župan in politik Hadrijan Cor-

si je prava enciklopedija znanja o demokratičnem gibanju, ljudeh in stranki, v katero so se končno združili.

"V Devinu sem bil, seveda, kako, da ne"! pove Hadrijan Corsi, ki nam opiše predhodnike stranke Slovenska skupnost na Goriškem, živo pripoveduje, kako se je sam že kot mladenič

vklučil v demokratične vrste, predvsem pa izjemno dobro pozna Brda in zlasti rojstni Števerjan, nezamerljiv je njegov podatek, da je bilo v števerjanski občini še v letu 1960 66 družin, ki so tam živele in delale kot koloni.

"Na kongres v Devin smo prišli z idejo, da Tržačani in Goričani združimo moči, da bomo skupaj močnejši, kot stranka močnejši na deželni ravni, predvsem smo se zavedali, kako pomembno je imeti dobre odnose z deželno upravo! Na Goriškem smo imeli seveda različne skupine, kar nekaj hude krvi je bilo s starejšo vejo Slovenske demokratske stranke, a kongres je pomemben zato, ker smo takrat dobili stranko, ki je pomembna za vso našo narodno skupnost v Italiji"! je povedal Hadrijan Corsi, ki je tudi pripovedoval o različnem mišljenju na Goriškem in Tržaškem.

Jurij Paljč

Povejmo na glas

Rušenje vlade v izrednih razmerah?

V času izrednih razmer, v katere nas je potisnil koronavirus, bi pričakovali, da bi politika imela kar največ posluha za ljudi in njihovo počutje. Naj bi bila torej kar najbolj složna in med sabo povezana ter opustila siceršnje ostrine in včasih kar neusmiljeno obračunavanje. S takšno umirjenostjo bi res veliko storila prav za ljudi, za svoje državljanke in državljane, ki se v izrednih razmerah gotovo ne počutijo dobro - če kaj potrebujejo, to vsekakor niso dnevni politični spopadi, pač pa usklajeno delovanje celotne politike, pozicije in opozicije. Z drugimi besedami: le tesno povezan politični prostor je v oporo, je v pomoč, vzbuja zaupanje ter omogoča tisti temeljni občutek varnosti, ki ga tako zelo potrebujemo, nemara bolj kot katero koli drugo stvar. Namesto tega pa stopnjevanje napadi politične opozicije na vladu, kar imamo dandanes priložnost opazovati bodisi v Italiji bodisi v Sloveniji. Izsiljevanje z nezaupnicami posameznim ministrom in celo razmišljanje o nezaupnici vsej vladi z jasno željo trenutno vlado spodkopati in s tem povzročiti še dosti večjo negotovost, kot jo doživljamo zdaj. Vsa ta dejstva kar sama sprožijo vprašanje, ali je rušenje v teh težkih časih smotno in umestno ali pa gre za izrabo pooblastil demokracije, ki so sveta in nedotakljiva. Nedotakljiva, saj je demokracija vendar sistem, ki vsem daje svobodo, dovoljuje obstoj in delovanje različnih pogledov in prepričanj, je potentakem in nedvomno daleč najboljša ureditev. Je

sistem, ki sloni na dinamiki pozicije in opozicije, kjer ima le-ta vso pravico, da je vladi v protitež, da opozarja na njene zgrešene poteze ali jo celo neusmiljeno napada in zakaj ne tudi spodkoplje oziroma zruši. Demokraciji kot sistemu zato ni mogoče v ničemer oporekati, ker bi se hitro zdelo, da se spogledujemo s kakšnim avtoritarnim režimom, ki politiko sicer poenoti, a na račun odvzema pravic drugače mislečim. Ne, demokraciji ni mogoče nasprotovati, mogoče pa jo je izboljšati, jo oplemenititi, če smo ugotovili, da obstajajo tako posebne razmere in situacije, v katerih bi bilo koristno za vse, da bi prav zaradi posebnih razmer uveljavili posebno in izjemno politično obnašanje res koristno za vse. In zdi se, da v zdajšnjih težkih trenutkih, ki jim za zdaj še ne vidimo izteka in konca, skrajno ostri politični spopadi niso koristni in ne morejo biti koristni ter da bi veljalo najti druge načine, ki ne izključujejo, ampak le gradijo. To bi bilo ne nazadnje v prid demokraciji sami in vsem v njej, saj bi v vsakokratnih nelahkih razmerah znali poiskati tiste prijeme in tiste odločitve, ki naj dopolnijo obstoječa pravila in tudi pravice. Z njimi bi se bilo treba dvigniti do mnogo širšega razumevanja dane situacije, se pravi do tistih opredelitev in tistih odločitev, ki res delajo za dobro ljudi in države, za skupno dobro vseh. In prav resnično skupno dobro vseh je najboljši program, ki obstaja.

Janez Povše

S 1. strani

Nov svet?

To, kar se dogaja, na šokanten način doživljajo tudi mladi, zlasti številni zamejski študentje, ki so si - ne brez žrtev in težav - z leti ustvarili življenjski habitat v matični domovini.

Ta čas je še vedno dramatičen, ni pa katastrofalen. Lahko nam pomeni priložnost, da morda spremenimo pogled na svet okrog nas. Virus nas je prisilil,

da premislimo naše prioritete, da spremenimo smer. Želimo pa gledati naprej. To ni tunel brez konca. Prepričan sem, da bomo iz njega le našli izhod. Zato je pomembno, da dvignemo pogled in ga usmerimo v prihodnost. Iz sleherne krize lahko nadaljujemo pot močnejši in boljši. Tako naj bo tudi tokrat. Pandemija, proti kateri se bori ves svet, nam je morda le pomagala razumeti, kako je pomembna solidarnost, kako so povezane vse države, kako smo povezani vsi ljudje, kako je človeštvo pove-

zano z naravo (papež mu pravi "stvarstvo"). Okoljsko vprašanje ni ločeno od družbenega: migracije, vojne in revščina so le različni obrazi ene in iste krize, ki je v svojem bistvu kulturna, etična in duhovna. Pandemija je vse to samo še bolj obelodanila, razodela je našo neobglednost in krhkost. Ta zgodovinski trenutek naj nam bo v premislek, da bomo v iskanju ponovnega zagona znali bolj preudarno izbirati, kaj je pomembno in kaj ne, kaj povezuje in kaj ločuje, kaj vodi v življenje in kaj v smrt.

POGOVOR Jasmin Podversic

“Ljubezen do narave je v našem DNK-ju”

Sedemindvajsetletna logopedinja Jasmin Podversic, doma iz Doberdoba, je od otroških let navezana na naravo in zemljo. Po končanem študiju logopedije in poroki s Primožem Janežem, prav tako ljubiteljem narave, se je odločila, da bo poleg de-

Potem imamo lipov in gozdni med, ki je pomešan s kostanjem. Kostanja namreč ni toliko, da bi se lahko čebele pasle samo na njem. Pri planini Prode pa imamo zanimiv med. Tu je posebno območje, kjer rastejo številne rastline alpskega področja, prevladuje pa

la z otroki čas preživljala tudi v naravi, predvsem med čebelami. Z možem sta se vrnila v Čadrg, kjer skrbita za družinsko kmetijo Pri Seljanu.

Jasmin, lahko najprej poveš bralcem kaj o sebi ...

Narava je v moji družini zasedala vedno pomembno mesto. Oče, vinogradnik, ki namenja življenje trtam in zemlji, ter mama sta nas vzgajala z vrednotami, vezanimi na naravo. Sestra in brat sta prav tako navezana na zemljo in pomagata očetu in mami na domači kmetiji. Res se zdi, da je ljubezen do narave v DNK-ju naše družine. Jaz sem po končanem študiju na družboslovnem liceju Simon Gregorčič v Gorici sicer izbrala drugačno pot in doštudirala logopedijo v Ljubljani. Nato sem se zaposlila v Zdravstvenem domu v Novi Gorici, ki ostaja moje prvo delo, saj me to področje veseli in mi prinaša veliko zadoščenj. Ljubezen do zemlje pa me ni nikoli zapustila. Medtem sem spoznala Primoža. Zaposlen je v kamnolomu, vendar tudi njega veseli, ob službi, skrbeti za našo malo kmetijo.

Kako to, da sta se preselila v Čadrg, in zakaj pravzaprav ime

Pri Seljanu?

Pri Seljanu je hišno ime, ki smo ga z veseljem ohranili, zgodovina domačije je namreč pomembna. Tu so živeli Primoževi nonoti, kasneje tudi starši. Zaslugo, da smo zdaj tukaj, imajo vaščani, saj so s skupnimi močmi zgradili cesto, ki pelje v vas in tudi pripeljali elektriko, ker drugače bi zaselek izumrl. In res je naselje ponovno zaživel in mladi s (m) o ostali v vasi.

Kaj pridelujete na kmetiji?

V glavnem se ukvarjamo s čebelarstvom, torej pridelujemo med. V neposredni bližini naše hiše imamo 11 čebeljih družin, 8 medonosnih, v gozdu pa drugih 5 družin, 3 medonosne. Pridelujemo več vrst medu. Če je mesec maj sončen in brez večjih padavin, lahko točimo cvetlični med.

resje. Ta posebna zmes rastlin ustvarja poseben in res edinstven “planinski” med.

Na kmetiji imamo tudi več kot 80 travniških jablan, hrušk in sliv, s katerimi bi radi pridelovali alkoholno pijačo, ki v okolici ni več toliko poznana, kot je bila nekoč, to je cider. Trenutno še raziskujemo ta svet in spoznavamo potencial naših sadnih sort, predvsem goriske seve.

Sta obiskovala kakšne tečaje za čebelarstvo, ali je to vajina izkušnja?

Za zdaj je to Primoževa izkušnja. Imamo pa tesne stike z lokalnim čebelarjem, pri katerem se je Primož izučil. Z njim se tudi redno posvetujemo. Glede pregleda čebelnjakov in zdravljenja pa spremljata naše delo živinozdravnik iz Kromberka in ekološka kontrola.

Oba delata, zdaj pa se je vama v družini pridružil tudi nov član, za kar vam pri Novem glasu iskreno čestitamo. Verjetno je kar naporno upravljati tudi kmetijo ...

Hvala! Ja, časi so se spremenili, vendar se bomo kmalu navadili na te lepe nove razmere. Na srečo nama občasno priskočijo na pomoč tudi Primoževi starši. Meseca aprila se nama je pridružil sin Ambrož, ki mu nudiha zdaj, kot je seveda tudi prav, največjo pozornost. Jaz sem zdaj večino časa z njim, ampak uspe mi še vedno narediti nekaj kmetijskih opravil, kot na primer barvanje novih panjev. Vseeno ima Primož za zdaj dvojno oz. trojno delo, saj poleg službe skrbi za kmetijo v bistvu sam, na pomoč mu priskoči oče. Težave imamo predvsem pri čebelnjaku pri planini Prode, saj ni dostopen z vozilom. Tam je treba v bistvu dober kilometer nositi opremo, nove panje, satnice do kraja samega, in ko je med zrel za točenje, ga je treba prav tako znositi ven na hrbtu. Navadno sem mu pomaga-

la, da sva naredila pot le enkrat, zdaj pa se mora vračati, ker ne more odnesti vsega naenkrat.

S katero vrsto čebelarstva se ukvarjate? Z ekološkim?

Tako je. Zdravil, ki niso dovoljena za ekološko čebelarstvo, se ne poslužujemo. Rabimo samo oksalno in mravljično kislino. Pristop do ekološkega čebelarstva je drugačen od konvencionalnega, kar pomeni, da vzame več časa. Ekološki načini so prav gotovo manj učinkoviti kot druga zdravila, ki jih dobimo na trgu. Misel, da bi čebelam dajali nekaj, kar sami ne bi zaužili, ali pa samo zato, ker je tako hitreje in lažje, ni v naši mentaliteti. Trudimo se, da damo svojim čebelam najboljšo skrb. Na primer, med ekološke načine čebelarstva spada tudi hranjenje čebel z bio sladkorjem. Mi se tega postopka ne poslužujemo, saj skrbimo, da imajo čebele dovolj paše in posledično tudi dovolj hrane za prezimitev.

Kako pa gre s prodajo?

Za zdaj odlično. Prodaja lanskega medu se je končala že pred časom. Res je, da nimamo velikih količin, lani smo imeli nekaj več kot 100 kg medu. Letos vse kaže, da ga bodo čebele nabrale več, saj je vreme naklonjeno. Za naš med so se navdušile tudi nekatere turistične nastavitve na Tolminskem in izjemna trgovinica Cafe Bistro Terme Romane v Cedadu, na kar smo zelo ponosni.

Zelo dobro imate urejeno in vedno ažurirano stran na Instagramu. Pomaga pri prepoznavanju in prodaji?

Ja, zelo. Skoraj ves med prodamo, zato ker so nas ljudje spoznali po promociji na tem socialnem omrežju. Na instagramu nas ljudje spoznajo, nam pišejo in tako ustvarjamo stike. Med lahko dostavimo ali pa pošljemo po pošti. Nekateri se tudi odločijo za obisk. Hvaležni smo vsem, ki nam zaupajo in verjamejo v naše delo.

Minuli teden smo praznovali svetovni dan čebel. Ta pomembna žuželka je v veliki nevarnosti, kaj lahko naredi vsak izmed nas, da ji pomaga pri preživetju?

Zelo pomemben dan. Res je, da je čebela ogrožena, a ni edina, saj so ogroženi vsi oprasevalci in ostale žuželke, vsa narava in ne nazadnje tudi mi sami. Ko rečemo, da živimo z naravo, se zdi, kot da nismo oddaljeni oz. odrezani od narave in se postavil nad njo, kar je popolnoma napačno. Človek ni izvzet iz narave, ampak je njen sestavni del, tako da, če trpi narava, trpimo tudi ljudje. Mi skrbimo za čebele, za naše kože in štiri krave na ekološki način ne zaradi certifikata, ampak zato ker verjamemo, da je ta način dober za vse. Ni nujno se ukvarjati s čebelarstvom ali s kmetijstvom, je pa dobro se zavedati tega, kaj lahko vsak od nas naredi v spoštovanju do narave. Če potegnemo črto, ostane zelo jasno pravilo: naredi to, kar bi naredil sebi, uporabljaj v čebelarstvu/kmetovanju to, kar si pripravljen tudi sam zaužiti.

MČ

POGOVOR Tadeja Kralj, harfistka

“Videti svoje učence in začeti delati spet ‘normalno’ je neprecenljivo!”

Oposebnem času, ki ga vsi doživljamo, o koncertih, tekmovanjih, prireditvah, ki jih vsi ljubitelji glasbe pogrešamo, predvsem pa o tem, kako si v teh časih pomagajo glasbeniki in glasbene šole, smo se pogovorili s priznanim 28-letno harfistko Tadejo Kralj.

Kdaj si začela igrati harfo? Ta plemeniti instrument ni zelo običajen, kajne?

Harfo sem začela igrati že pri šestih letih. Takrat so odločili starši za ta instrument, po pravici ne bi znala povedati zakaj. Vsekakor sem to glasbilo takoj vzljubila, igranje in študij tudi nadaljevala in ga nikoli opustila. Res je nenavadno oz. bilo je nenavadno. Ko sem začela, sem bila prva učenka harfe na Glasbeni matici, potem se je ta razred kar hitro razvijal. V letih pa je vidna porast zanimanja. Ko sem obiskovala konservatorij v Vidmu, nas je bilo dvajset, kar je že pomembno število. Prav tako lahko povem za Slovenijo, kjer učim in opažam veliko zanimanja, tam sem tudi veliko tekmovala. Tekmovanja so bila namreč izključno za harfiste, kar samo pove, da je instrument razširjen.

Kdaj ti je bilo jasno, da bo glasba postala tudi tvoja poklicna pot?

To se je zgodilo precej zgodaj. Že v prvi višji sem imela v mislih, da bom nadaljevala študij na konservatoriju, in nisem imela alternativ, tako lahko povem, da sem bila popolnoma prepričana.

Kje si sodelovala pred izbruhom epidemije koronavirusa?

Sodelovanj je bilo kar veliko. Od leta 2009 sem članica orkestra Ventaglio d'Arpe, sodelovala sem z Novo Filharmonijo iz Nove Gorice in bila eno leto prva harfistka v Operi v Ljubljani. Redno pa seveda sodelujem z Glasbeno matico.

Drugače si redna učiteljica na glasbeni šoli v Kopru. Kako so potekale lekcije v teh mesecih?

Leto 2020 se je začelo res neobičajno. Sicer je v Sloveniji krizno stanje začelo nekoliko kasneje, moram pa povedati, da so se takoj dobro organizirali. Na glasbeni šoli so točno vedeli, kako bomo lahko vseeno speljali lekcije in kako bomo uredili svoja domača delovna mesta. Ravnatelj je določil, naj vsak učitelj prosto odloči, kako naj poteka pouk na daljavo. Nekateri so delali raje posnetke, nekateri lekcije v živo po spletnih komunikacijskih platformah. Vsi učitelji smo pa bili zelo na razpolago za razna vprašanja in dvome. V razredu namreč dvome in popravke lahko takoj rešiš, razložiti in pokazati jih na daljavo je malo bolj zapleteno in zamudno, predvsem za začetnike, ki se komaj učijo branja not. Tudi obdržati koncentracijo ni vedno lahko, saj domači prostori niso kot razred. Doma so drugi glasovi, neka-

teri med lekcijo iščejo starše s pogledom, ali kdo gre mimo in otroku na ta način pade pozornost. Opazila sem tudi, da so imeli več časa za študij in so se zato bolj potrudili in posvetili igranju. Z nekaterimi sem zato res veliko naredila v teh mesecih in po pravici

ro, morala sem tudi pokazati dokumente in pismo ravnatelja z razlago, zakaj moram v Slovenijo. Zdaj pa so kontrole hitreje. Tako da pot poteka precej normalno, edino potrebujem nekaj več časa, ker so občasno zastoji zaradi kontrol.

rečeno nisem pričakovala takih rezultatov.

Harfa je zelo dragocen instrument... Je bila kakšna težava v tem, da ga nimajo vsi doma? Predvsem med začetniki ...

Večina učencev ima harfo doma, saj so jo kupili ali si jo izposodili na začetku leta. Za tiste, ki je niso še kupili, imamo na šoli vadnico s harfami, v katero lahko učenci pridejo vaditi kadarkoli med dnevom. Prav zaradi tega izrednega stanja je glasbena šola posodila še te šolske harfe tistim, ki je nimajo doma.

Ti živiš v Trstu, prejšnji teden si se končno lahko vrnila v Koper. Kakšni so bili občutki in kakšne težave?

To je bil zelo lep in prijeten občutek. Končno se spet lahko premikam in grem iz hiše in lastne občine. Najbolj sem pogrešala osebnost stik z ljudmi, videti svoje učence in začeti delati spet “normalno” je neprecenljivo. Zelo sem aktivna in z avtom navadno napravim kar veliko kilometrov, zato je bilo res čudno biti toliko časa doma, kjer sem se v bistvu premikala le iz ene sobe v drugo. Prvi teden ni bil hud, saj mislim, da je večina od nas kar uživala in potrebovala en teden počitka. Potem pa je začelo postajati mučno, tako da sem bila res presrečna, da sem ponovno šla na “teren”. Težav na meji v bistvu ni. Pred mesecem sem se peljala v Koper, ker sem morala pregledati in urediti harfe. Takrat so me ustavili in izmerili temperatu-

Nazadnje bi te vprašal, ali si imela že načrtovane dogodke v letu 2020, ki so zaradi virusa odpadli, in kako misliš, da bo to izredno stanje vplivalo na glasbenike in glasbeno sceno?

Osebnost nisem imela še začetnih načrtov na začetku leta, le za en koncertni dogodek smo se menili, a konkretno ni bilo datuma oz. bila je komaj ideja, kako ga osnovati. Zelo pa mi je žal za svoje učence. Nekateri letos končujejo glasbeno šolo in bi imeli celovečerni koncert, ob koncu leta prirejamo tudi skupno prireditev. Vsega tega žal ne bo.

Mislim, da bomo morali potrpeti še nekaj časa, da bomo ponovno zagnali vaje, koncerte in druženje, tako kot je bilo pred začetkom epidemije. Virus ni šel mimo, kljub sprostitvi ukrepov je zdravstvena kriza še med nami in prav tako tudi varnostna pravila ter navodila. Tako da dogodkov, koncertov, tekmovanj in prireditev na glasbenem področju, predvsem tistih večjih, verjetno letos ne bomo mogli izpeljati. Mislim, da v poletnem času, verjetno julija/avgusta, se bo dalo imeti nastope, mogoče zunaj na prostem ali v dvoranah z vsemi varnostnimi ukrepi in omejenim številom poslušalcev. To bi bilo že pozitivno, neko delno vračanje v normalnost glede na to, da je koronavirus onemogočil naše običajno delovanje.

Matevž Čotar

POGOVOR Sasha Trettenero

“Vera, filozofija življenja”

Sasha Trettenero je 18-letni dijak klasičnega liceja Trubar v Gorici. Rodil se je v Milanu, a ko je imel štiri leta, se je njegova družina preselila v Gorico. Dve leti osnovne šole je obiskoval v Kanadi. Zrasel je v neverni družini: oče antiklerik-

in morale. Uradno so me v knjigo katehumenov vpisali 1. decembra 2019. Počasi sem torej postajal del te večje družine. Pred karanteno sem imel tudi iniciacijski obred z vsemi duhovniki in goriškim škofom. Za botra sem si izbral svojega pri-

dek je v meni pustil globoko praznino, ki si je na začetku nisem priznaval. Potem sem to začel sprejemati kot dejstvo. Začel sem iskati nekaj, karkoli, s čimer bi to veliko, globoko praznino zapolnil. Še danes pa imam pri tem težave. V veri sem našel luč prav zaradi njene dogmatske narave. Vera je zame filozofija življenja, ki mi daje temelje, da lahko postanem dober človek. To je tisto, kar me najbolj privlačuje k spoznavanju krščanske religije.

Kdaj si razumel, da bi bila vera lahko možna rešitev? To sem razumel v šoli, ko smo pri pouku filozofije, v drugem liceju, začeli obravnavati krščanske filozofe srednjega veka. Profesor me je uvedel v zame nov svet, ki me je privlačil. Potem pa sem se za to začel zanimati tudi sam.

Imaš kakšnega duhovnega vzornika? Že od začetka sem našel pri sv. Avguštinu sorodno figuro. Tudi on je svojo duhovno plat spoznal, ko je bil že odrasel. Njegova mati Monika je bila globoko verna in si je želela, da bi bil tak tudi on. Sv. Avgustin je bil vedno željan novega znanja in iskal je resnico. Vedel je, da mu nekaj manjka, pa čeprav je na videz imel vse. Rad je poslušal govore sv. Ambroža in ob teh tudi spoz-

nal krščanske ideale. Popolnoma je spremenil svoje življenje, spoznal napake, ki jih je naredil v preteklosti, in se poboljšal.

Aprila bi moral biti krščen, a je vse odpadlo zaradi koronavirusa. Kako bodo zdaj potekale priprave na obred? Domnevam, da mi bodo zakrament sv. krsta podelili kar letos bolj zasebno. Obred bo veljal kot krst, obhajilo in birma. Tradicionalno katehumene krstijo na velikonočno vigilijo, a tega letos ni bilo mogoče opraviti. Kljub temu sem zelo vesel in neučakan, saj krst zame predstavlja začetek novega življenja. Vso teorijo bom moral potem tudi praktično uporabljati: moj cilj je postati dobra oseba z vseh vidikov. Vem, da je to mogoče in da je to zame prava pot.

Kako pa nameravaš nadaljevati študij? Obravnavanje teologije pri pouku filozofije mi je dalo obširno bazo in veliko željo po spoznavanju teološkega sveta. Odločil sem se, da bom študije nadaljeval na teološki fakulteti v Padovi. Mislim, da je to najprimernejša univerza, ki bo zadostila mojemu zanimanju in globlje-

mu iskanju resnice. Pot je še dolga, a sem zelo motiviran in radoveden. Dvomim, da bom po končanem študiju dobil vse odgovore na svoja vprašanja, a prepričan sem, da bom dosegel višjo raven poznavanja in razumevanja krščanskih dogem. Po končanem študiju bom imel več možnosti, a nič ni še določeno. Sledil bom srcu.

Katarina Visintin

kalec, mati pa ateistka. Kljub temu pa je pri šestnajstih letih našel svojo pot v krščanski veri.

Bi lahko bralcem najprej predstavil svojo dosedanje duhovno izkušnjo?

S katoliško vero sem se prvič konkretno srečal junija 2019, ko sem pri goriški nadškofiji zaprosil za stike. Pod svoje okrilje me je vzel duhovnik Flavio Zanetti. Potem sem spoznal še katehumeni iz Gorice, s katerim sva skupaj začela isto pot. S pomočjo duhovnikov Nicole Bana in Daria Franca, ki sta naju postopoma uvajala v svet katekizma, sva začela hoditi redno k maši in se učiti krščanske etike

katoliško vero sem se prvič konkretno srečal junija 2019, ko sem pri goriški nadškofiji zaprosil za stike. Pod svoje okrilje me je vzel duhovnik Flavio Zanetti. Potem sem spoznal še katehumeni iz Gorice, s katerim sva skupaj začela isto pot. S pomočjo duhovnikov Nicole Bana in Daria Franca, ki sta naju postopoma uvajala v svet katekizma, sva začela hoditi redno k maši in se učiti krščanske etike

Kateri je bil povod za to odločitev oz. spremembo? Mislim, da je na mojo spreobrnitev precej vplivala mamina smrt pred petimi leti. Ta dogo-

Misel na Binkošti

Varni z Marijo

Na binkoštni praznik obhajamo tudi spomin Marijinega obiskanja sorodnice Elizabete, s tem pa končujemo Marijin mesec. Apostoli so bili, potem ko je Gospod šel v nebo, zbrani pri molitvi okrog Marije, kar je pomembno sporočilo tudi za nas. Ona, ki ga je prinesla svetu in ga prinaša tudi nam, je tista zanesljiva pot, da pridemo do Jezusa. Zato pa je tako pomembno, da se v molitvi zberemo ob njej.

Kakor je dejal Gospod zase, da je z nami vse dni do konca sveta, tako velja tudi za Mater Marijo, ki kot skrbna mati vselej za nas skrbi in nam stoji ob strani. Apostoli so torej prejeli dar Svetega Duha ob Mariji, tudi mi pa prejemamo Božje milosti po njej, kakor nam je dejala, ko se je prikazala pastirici Urški, naj prosimo. Sporočeno mi je bilo, da je bilo zdaj, ko so se zadeve nekoliko odprle, kar veliko ljudi v baziliki na Sveti Gori, ki so te reči vzeli resno. Nebeški Oče zato dobrotno daje Svetega Duha tistim, ki zanj prosijo. To Božjo milost, posvečujočo milost, ki je samo Božje življenje, prejememo pri sveti spovedi, s sabo pa prinaša vse darove Svetega Duha in vse kreposti, katere sicer imamo v neki manjši, vendar zadostni meri, da smo lahko, če se za to odločimo, dobri ljudje. Ni-

smo pa dobri kristjani in Kristusovi učenci, kakor smo poudarili. Zato pa je tako pomemben ta dar oblasti, ki so ga prejeli apostoli, po njih pa njihovi nasledniki, torej škofje in duhovniki, ki je oblast odpuščati grehe. Ljudje smo sicer res slabotni, vendar nam apostol Pavel sporoča, kar mu je povedal sam Gospod, da nam zadostuje njegova milost, njegova moč, ki izpopolnjuje našo slabotnost. Pravi še, da se je

potrebno s to slabotnostjo "pohvaliti", da bi se v nas "utaborila Kristusova moč" (2 Kor 12,9). Najbrž ni odveč poudariti, da imamo zgled tega v Mariji. To, da se pohvalimo s slabotnostjo, sem nalašč dal v narekovaje, ker se seveda pri spovedi ne hvalimo, temveč se obtožimo tega, kar smo grešili – to je tista pohvala pred Bogom. Zato pa tako zelo potrebujemo pomoč našega Božjega zdravnika, ki je najprej do nas zahteven in pred katerim se najprej ponižamo, da bi ga potem bi-

li pripravljeni zaužiti pri svetem obhajilu. Apostoli so prejeli Svetega Duha v dvorani zadnje večerje, na "istem kraju", kakor je zapisano. Mi ga praviloma prejemo po naših cerkvah oz. se v to dvorano zadnje večerje spremenijo tisti prostori, kjer Gospodov duhovnik ljudem prinese Boga po svetih zakramentih. Poleg teh dejstev pa je potrebno poudariti še, da je binkoštni praznik rojstni dan Cerkve. Ko se zbiramo po naših svetiščih, je to podoba apostolov, zbranih ob Mariji na binkoštni dan, le da je zdaj ta Cerkev po številu še večja, kakor je bila, še vedno pa raste in bo to počela

do konca časov, saj po Svetem Duhu kakor Marija spočenja in rojeva nove in nove Božje otroke pri svetem krstu. Pomembno pa je poudariti to, da je, ko smo zbrani v svetišču, zbrana na skrivnostni način celotna Kristusova Cerkev, vidni in nevidni del – vidni del predstavljajo tisti, ki se vsakič zberajo, a vemo, da je to

le majcen del že tistega Božjega ljudstva, ki je razširjeno po vsem svetu, potem pa imamo še druga dva nevidna dela, verne duše v vicah in vse nebeščane. Kako močna je zato molitev celotne Cerkve in čemu se odpovedujemo, če se iz tega dejanja Cerkve izključujemo. V molitvi in zakramentih nam piha sveži veter Gospodove navzočnosti – ujemimo ga v svoja jadra, da bomo ob Mariji in z njo varno pluli v nebeški pristan.

Andrej Vončina

Žalostna vest iz Turina

V hiši Kotolengove ustanove je umrla sestra Eugenia Laconi

V 97. letu starosti je 5. maja 2020 v Turinu v materni hiši Kotolengove ustanove umrla sestra Eugenia Laconi. Rojena je bila na Sardiniji v mestu Nuoro 23. junija 1923.

Leta 1943 je zbežala od doma in se z zavezniškim vojaškim letalom odpeljala v Sieno, da bi v Kotolengovi Mali hiši Božje previdnosti v Turinu zaprosila za vstop v samostan. Njena želja je bila, da bi stregla najbolj prizadetim. Bila pa je dedinja bogatega premoženja in ji zato oče tega koraka ni dovolil. Tudi vodstvo hiše jo je poslalo v hribe, da bi poskrbela za novinke. To delo je opravljala 35 let, vse do upokojitve.

V tistem času se je zgodilo njeno srečanje z Don Pierinom, ustanoviteljem Skupnosti Srečanje, ki je spremenilo njeno življenje. Z dovoljenjem redovnega vodstva je smela ostati izven samostana v službi zasvojenih s prepovedanimi drogami. Okrog 40 let je ostala zvesta svojemu strogemu redovniškemu življenju s trajno molitvijo in popolnim uboštvo. V najlonski vrečki je nosila vse svoje premoženje. Za vsakega fanta in dekleta, kot tudi za ustanovitelja, je bila trajna duhovna opora in brezkompromisna vodi-

teljica k Bogu. Pri vseh 260 komunah v Italiji in izven nje, tudi pri 6 v Sloveniji, ki so nastajale po letu 1979, je poskrbela za vse točno določene stvari, ki so za življenje v Skupnosti Srečanje potrebne. Velikokrat je obiskala Slovenijo in kar številne mlade prepričala, da so se začeli zdraviti. Tudi v Planini pri Rakeku je pogrnila mizo in pripravila 6 postelj za fante, ki so čakali v Gorici na vstop v prvo komunio v Sloveniji. Čakala je zaman, toda čez leto dni, 8. januarja 1995, se je veselila odprtja komune na Kostanjevici pri Novi Gorici. Slovenijo je ljubila kot svojo drugo domovino.

Gospod Bog naj ji bo bogat plačnik. Smrt je dočakala v Mali hiši božje previdnosti. Naj jo Bog sprejme v svoj veliki dom.

Franc Prelc

Kratke

Jazbine / Praznik zavetnice Marije Pomagaj

V soboto, 23. maja, se je na Jazbinah zbrala lepa množica vernikov in skupaj z župnikom Marianom Markežičem počastila zavetnico cerkve Marije Pomočnice. Maša je bila zunaj ob novi

kapelici s sliko Marije Pomagaj, ki je nekoč bila oltarna slika. Lepo vzdušje je popestrilo bogoslužje tudi z ubranim petjem Marijinih pesmi. Niko Klanjšček je poskrbel za ozvočenje, neutrudni Zdravko Klanjšček pa je vodil petje.

Papež napovedal posebno obletno leto Laudato si'

V nedeljo, 24. maja, je papež Frančišek po molitvi Raduj se, Kraljica nebeška in blagoslovu med drugim napovedal posebno obletno leto Laudato si'. Na ta dan je namreč bila peta obletnica okrožnice Laudato si', s katero je skušal pritegniti pozornost na "krik zemlje in revežev". Po zaslugi Dikasterija v službi za celostnemu človeškemu razvoju se bo Teden Laudato si' nadaljeval v posebno obletno leto Laudato si', v posebno leto za razmišljanje okrožnice od 24. maja letos do 24. maja prihodnje leto. "Vse osebe dobre volje vabim, da se pridružijo skrbi za naš skupni dom ter za naše najbolj ranljive brate in sestre. Na spletni strani bo objavljena molitev posvečena temu letu. Dobro jo bo moliti", je dejal sveti oče.

KRIZMENA MAŠA V KOPRSKI STOLNICI

V četrtek, 28. maja bo ob 10. uri v koprski stolnici krizmena maša. Zaradi epidemije koronavirusa letos nismo mogli imeti maše na veliki četrtek (9. aprila). Pri krizmeni maši bo škof Jurij Bizjak blagoslovil krstno in bolniško olje ter posvetil sv. krizmo, duhovniki pa bodo obnovili svoje duhovniške obljube. Maša bo potekala ob predpisanih pravilih za obhajanje maše (predpisana distanca, razkuževanje rok...) ter samo ob simbolični udeležbi vernikov. Ob koncu maše bo škof Jurij Bizjak podelil

Odličje sv. Jožefa delavca: slikarki Miri Ličen (ob 70-letnici življenja za 40-letno slikarsko in restavratsko delo na področju sakralne umetnosti) Rebeki Kenda iz Kongregacije šolskih sester sv. Frančiška Kristusa Kralja (za požrtvovalno vzgojo in evangelizacijo otrok in mladine v hiši Eden v Kanjem Dolu) in msgr. Silvestru Čuku (ob 80-letnici življenja za predano uredniško in lektorsko ter prevajalsko in pisateljsko delo pri Založbi Ognjišče).

ZCPZ GORICA G. Karel Bolčina, predavanje na Facebooku

Da bi koncerte v sakralnem prostoru doživljali bogato in pravilno

O tem, katera glasba v cerkev spada in katera ne, pogosto vlada velika zmeda. Združenje cerkvenih pevskih zborov je zato v mesecu maju priredilo v živo na Facebook strani ZCPZ Gorica dve koristni predavanji oz. razmišljanji. Vikar za slovenske vernike goriške nadškofije g. Karel Bolčina, dober poznavalec liturgije in (cerkvene) glasbe, je na podlagi uradnih cerkvenih dokumentov in izkušenj ter s številnimi konkretnimi napotki spregovoril o koncertih v sakralnem prostoru, o tem, kako naj se sestavi spored skladb. Da bi koncerte v sakralnem prostoru doživljali čim bolj bogato in pravilno.

Za izhodišče je vzel temeljni dokument, ki ga je izdala kongregacija za bogoslužje in za sakramente leta 1987. Do tega je prišlo, ker so se duhovniki vedno bolj spraševali, kako naj odgovarjajo prošnjam za koncerte v cerkvah glede na to, da so se jim nekatere vsebine zdele primerne za sakralni prostor. "Pa tudi ljudje so bili marsikdaj zbegani, ko so prihajali na koncerte".

G. Bolčina je uvodoma obrazložil pomen nekaterih ključnih izrazov. **Koncert** je "skupno deleženje", sodelovanje različnih oseb v sakralnem prostoru pomeni "skupnost oseb, ki jih na poseben način veže duhovna glasba". So navadni in duhovni koncerti. Prvi imajo v cerkvi štiri elemente oz. sestavine: prostor, izvajalce, materialno pomoč izvajalcu (glasilke, telo, orgle, glasbila), poslušalstvo. Ko nismo v cerkvi, temveč v dvorani ali zunanjem prostoru, ni nobene razlike, ko govorimo o navadnem koncertu. Ko pa govorimo o duhovnem koncertu, ima ta - poleg omenjenih štirih elementov - še nekatere druge. Duhovni koncert ima duhovno razsežnost, ki postane duhovna hrana; lahko ga primerjamo molitvi, zbranosti, češenju, poglobitvi. Drugič: duhovni koncert ima navadno tudi spremeno besedilo, kot npr. svetopisemske odlomke, religiozno poezijo, meditacije, duhovne nagovore itd. Tretjič: ni ploskanja, ker v središču pozornosti niso izvajalci, ampak Bog in človek, ki Boga proslavlja na koncertni način. Izvajalci so samo posredniki med Bogom in poslušalcem. **Sakralno** je vse to, kar je izvzeto iz svetnega, posvetnega, naravnega, človeškega. Posvečene osebe so npr. "vzete iz ljudstva in postavljene za ljudstvo". Sakralno je, kar izhaja iz Boga ali Božjega, kar je posvečeno ali namenjeno Bogu. Sakralno je tudi vse, kar je - z besedo ali dejanjem - določeno, da je ali bo sakralno. Sakralni prostor je npr. tisti, ki je bil posvečen. Pesmarice skladb oz. pesmi za bogoslužno uporabo ponavadi vsebujejo "imprimatur" ordinarija. **Sakralni prostor** je lahko cerkev, zgradba, ki je po arhitekturi, namembnosti, lastništvu, znamenju točno opredeljena. S to besedo označujemo baziliko, katedralo, svetišče. *Mala cerkev ali oratorij* je sakralni prostor manjših di-

menzij, namenjen manjši skupini vernikov, a samo za nekatera bogoslužja. V oratorijih ne delimo zakramentov uvažanja v krščanstvo, ker niso simbol krajevne cerkvene skupnosti, kar pa so stolne in župnijske cerkve. Za oratorij napačno rabimo izraz kapela. Vendar *kapela* ni javni prostor in je zasebna last; namenjena je majhni in določeni skupini vernikov, v njej lahko redno obhajamo ljudske pobožnosti ter samo evharistično bogoslužje ter, po potrebi, zakrament sprave in bolniškega maziljenja. Besedo *kapela*

ali kapelica uporabljamo tudi za znamenje. Bolje bi bilo reči sveto znamenje. "Najbolj zanimiv" je prostor v naravi. So nekateri kraji, jame, livade, votline, otoki, ki so jih naši predniki čutili kot posebnosti kraje Božje prisotnosti. "Sveto se tam še najlepše pretaka v svetno in svetno v sveto".

Cerkve so posvečene, vsi ostali prostori so blagoslovljeni. Sakralni prostori so torej lahko posvečeni, njihov prvi namen je bogoslužje, vse ostalo je možno pod določenimi pogoji. Posvečenje je ukinjeno z uničenjem prostora ali če obstajajo pogoji za to, da škof izda poseben dekret, s katerim zatrdi, da ta prostor ni več posvečen. Blagoslovljeni prostori so namenjeni bogoslužju, a v njem se lahko uresničujejo tudi drugačne dejavnosti, z manj strogi omejitvami. Tak prostor izgubi blagoslov, ko mu spremenimo namembnost. Ruševine pa niso sakralni prostor. Za koncert v posvečenem ali blagoslovljenem prostoru je potrebno ordinarijevo dovoljenje (ordinariji so škof in vsi vikarji). Za koncerte v prostorih, ki niso več namenjeni bogoslužju, to ni potrebno.

Kategorizacija glasbe po vsebini Poznamo vokalno in instrumentalno glasbo. Obe sta lahko sakralni, bogoslužni ali religiozni. *Sakralno* je vse to, kar je namenjeno bogoslužju, *religiozno* pa vse to, kar izraža človekovo notranje čutenje. "Ni rečeno, da mora religiozno nujno govoriti o Bogu. Religiozno mora govoriti duhovno, ne imanentno, ampak transcendentno". Religiozna pesem lahko govori o naravi, morju, čustvih itd. Kako spoznamo sakralno in religiozno besedilo? Katero glasbo lahko uvrstimo v sakralno in katero v religiozno? "Problem koncertov v sakralnem prostoru izhaja prav iz te zagonetke". Instrukcija o koncertih v cerkvah iz leta 1987 "je zelo diplomatska": naj določijo krajevni ordinariji po svoji uvidevnosti. Goriški nadškof Karel Redaelli, po izobrazbi pravnik, je v eni izmed svojih študij ugotavljal, da nimamo jasnega in točnega kriterija. Bachovi *Brandenburški koncerti* ali Beethovnova simfonija sta zlo-

raba sakralnega prostora? Ko gre za vokalno stvaritev, je nekoliko lažje. Kongregacija v omenjeni instrukciji deli glasbo v tri sklope: bogoslužna glasba ali petje, glasba na religiozni motiv (izven bogoslužja) in nereligiozna glasba. Škof Karel omenja pet vrst: sakralna glasba, bogoslužno petje, koncerti duhovne glasbe, ki jih lahko imamo za ljudsko pobožnost, predkoncilski sakralna glasba, ki ni več primerna za današnje bogoslužje, in religiozna glasba. "Ta razčlenitev je še najbolj popolna". V bogoslužni prostor spadajo preludiji, interludiji, adoracije ipd., glasba iz misala, lekcionarja in bogoslužnih knjig, sakralna bogoslužna polifonija, ki je bila izdelana pred reformo Drugega vati-kanskega koncila, "a danes zaradi vsebine in

oblike žal ne spada več v bogoslužje". Pri bogoslužju ne merimo primernosti skladb po lastnem okusu ali običajnosti. Ne velja pravilo: "Saj smo vedno delali tako"... Pri bogoslužni glasbi in petju veljajo načela, kot jih je določil Pavel VI. V bogoslužni prostor spada še religiozna glasba, tista, ki je izraz skladateljeve osebnosti vere ali duhovne razsežnosti. Religiozna glasba, ki ne spada v bogoslužje, je lahko oblika molitve, meditacije, koncentracije. Tako religiozna kot sakralna glasba ne usmerjata pozornosti nase in na izvajalce, temveč na Boga, na osebno duhovnost in stvarstvo. Vse te oblike glasbe, vokalne ali instrumentalne, spadajo v sakralni prostor. Kaj pa ne spada? Vsako glasbeno besedilo, ki je očitno a-duhovno, a-religiozno, a-bogoslužno, pa čeprav je lahko meditativno. Ne spada glasba, ki že iz naslova ali predstavitve skladatelja ali vzroka nastanka ne izraža ne duhovnega ne religioznega ne bogoslužnega izvora. Ne spadajo instrumenti, ko ne spremljajo, ne podpirajo, ne širijo duhovno-glasbene vsebine, pač pa so sami sebi namen. Papež Pij X. je določil, da je sakralna glasba vse to, kar je uglasbeno na bogoslužno besedilo, kar uporabljamo pri bogoslužju, maše, moteti, himne itd., ostalo je duhovna, religiozna glasba. Obenem je določil, naj se vrne v bogoslužje gregorijansko petje, ki naj ima glavno vlogo; polifonsko, večglasno petje pa le kot pomoč gregorijanskemu. V stoletjih je nastalo veliko glasbenih del na bogoslužno besedilo, z religiozno in duhovno vsebino. Koncerti so odlična oblika predstavitve del, ki so religioznega, a ne več primerno bogoslužnega značaja.

Bolčina je med drugim omenil, da so z omejevanjem ukrepov proti okužbi zaradi koronavirusa obredi v cerkvah spet odprti ljudem, toda med bogoslužjem lahko stopi na kor samo organist. "To naj bo priložnost, da spodbujamo ljudsko petje, ki je vedno bilo naša hrbtenica" in je tudi zelo pomembno.

/ dalje prihodnjič
Danijel D.

Na Tržaškem in Goriškem

Prve nedeljske svete maše spet "v živo"

G. Klemen Zalar

G. Anton Bedenčič

G. Marijan Markežič

G. Karel Bolčina

Za mnoge vernike je bila minula nedelja toliko bolj čustveno in duhovno doživeta kot sicer. Kot so nam v teh izrednih časih in tem posebnem letu 2020 ponavljali naši duhovniki, Bog in Cerkev nas nikoli ne zapustita. Bog je vedno prisoten tudi v naših domovih in prav tako so tudi duhovniki poskrbeli, da smo lahko mašam prisostvovali, tudi ko smo bili zaradi zdravstvene krize primorani ostati doma. Maša v živo, pogovor z domačim duhovnikom in ostalimi verniki pa sta vseeno neprecenljivo doživetje in končno smo v minulem tednu dočakali maše, ki so bile ponovno darovane za javnost.

Na Tržaškem

Po telefonu smo zmotili škofovega vikarja za slovenske vernike **Antona Bedenčiča**, ki je v nedeljo maševal na Repentabru, kjer se je zbralo nad 40 vernikov, in v Trebčah, kjer jih je bilo približno 20. Vikar nam je povedal, da je bil odziv na Tržaškem zelo pozitiven, sicer je bilo nekje več, drugje pa manj ljudi. Obisk pa ni še tak kot po navadi, pravi g. Bedenčič, ki meni, da se ljudje čutijo še malo negotovi in prestrašeni, kajti zdravstvena kriza kljub razrahljanju ukrepov ni še minila. V skrbah so predvsem starejši in nekatere družine. Prav zaradi tega so tudi minuli teden nadaljevali spletni prenos nedeljskega bogoslužja in opazili, da ga je spremljalo še veliko vernikov. Gre predvsem za starejše in zdravstveno šibkejše, ki se še ne čutijo, da bi šli iz hiše. Anton Bedenčič je dejal, da so bili odzivi zelo pozitivni predvsem tam, kjer je bila maša na prostem oz. kjer so se ljudje čutili verjetno tudi bolj na varnem, ker prostora je seveda več kot v nekaterih naših manjših cerkvah. Vsi duhovniki in prizadevni župljani so skrbno upoštevali varnostne predpise, prostori so bili točno določeni, prav tako tudi razdalje med ljudmi. Kaj pa glede drugih obredov? "Prejšnji teden smo imeli šmarnice končno spet v živo. Zbralo se je približno deset otrok, ki so bili res srečni, da so se ponovno srečali v skupini in ne le pred ekranom. Glede drugih obredov je tako, da je vse dovoljeno, toda v omejenih oblikah in seveda z upoštevanjem varnostnih predpisov. Pogrebi so potekali le v prisotnosti ožjih sorodnikov, prav tako tudi kakšen krst. Za poroke, birme, obhajila je pa bolj zapleteno. To so pomembni duhovni dogodki, ki se vtisnejo v spomin in ne nazadnje so tudi pomembni trenutki druženja. Starše in zaročenke skrbi, ali bomo v jeseni lahko vstopili v cerkev v večjem številu ali pa bo treba vse prenesti na naslednje leto. Pri tem žal nimamo moči, jaz upam in menim, da bodo ukrepe dodatno omilili na polovici meseca junija in da bomo tako lahko priredili tudi obrede z večjim številom prisotnih, predvsem v župnijah, ki imajo primerne zunanje prostore", je pojasnil vikar.

Mašo na prostem so priredili tudi v Mačkoljah, v prelepi lokaciji na Metežici. Maševal je g. **Klemen Zalar**, ki nam je povedal, da je bil odziv presenetljivo dober glede na to, da so pričakovali, da bosta psihoza in strah še prisotna v ljudeh, saj je zdravstvena kriza, ki jo je povzročila epidemija vi-

rusa, kočljiva zadeva. "Kljub izrednemu stanju so se verniki dobro odzvali na ponovno dovoljenje verskih obredov za javnost. Stole smo postavili tako, da je bila zagotovljena razdalja, ki jo določajo predpisi". Na ta način bodo tudi nadaljevali v upanju, da bo vreme lepo, saj je cerkev v Mačkoljah precej tesna, da bi lahko zadostili predpisom. Tudi pri Sv. Jakobu, kjer je navadno manj ljudi, se je zbralo približno 40 vernikov, je povedal nadzvo-ljen g. Zalar, ki je dodal, da bodo pozorno spremljali dogajanja na državni ravni in da optimistično upajo, da bodo junija varnostne ukrepe še zrahljali.

Na Goriškem

Mogočna velikonočna *Skalovje groba se razgane* je 24. maja uvedla prvo nedeljsko sveto mašo, odprto javnosti, v župnijskem parku v Štandrežu pri Gorici. V sončnem nedeljskem jutru so se pod vodstvom škofovega vikarja za slovenske vernike v goriški nadškofiji - in tamkajšnjega župnika - **Karla Bolčina** ljudje ureje-no zbrali in posedli. Za nami so težki dnevi, je dejal mašnik, dnevi preizkušnje, ko nam ni bilo mogoče skupaj - kot občestvo - obhajati evharistije. V tem času pa smo lahko doživeli, da vera ne sloni na papežu, škofih in duhovnikih, "vera je naša. Živimo jo lahko, tudi če smo sami". V mikrofona nam je g. Karel kot vodja pastoralne enote Soča-Vipava povedal, da je v župnijah, kjer je on odgovoren, na splošno šlo v redu: ljudje so se udeležili maš v glavnem v običajnem številu. "V Štandrežu jih je bilo morda malo manj, v Nabrežini tudi, v Zgoniku pa veliko več. Na splošno je bila lepa udeležba". Navzoči so bili "srečni, ker so to dolgo pričakovali". Zraven ni bilo starejših, kar je bilo pričakovati. "Manjkale so nekatere družine srednjih let, o katerih sem mislil, da bodo prišle. Malo mi je bilo žal". Seveda so manjkali kar številni verniki, ki so ponavadi hodili v Štandrež iz bližnjih krajev Slovenije. "Nedelja je bila odličen pokazatelj, koliko ljudi čuti nedeljsko mašo kot vrednoto in koliko jih tako ne čuti, ampak je to zanje samo tradicionalen dogodek, ki ga samo

'zalepiš' na delovni urnik za Veliko noč ali Božič". Verniki iz župnij v sovodenjski občini so se zbrali na kotlarskem igrišču na Peči. Župan oz. kotlarsko društvo Vipava sta dala dovoljenje in razpoložljivost, "bilo je zelo lepo, dobro sodelovanje". Zbralo se je okrog 120 oseb, "kar je približno običajno število za tisto področje". Vsi verniki, ki te dni prihajajo k maši, "so pozorni, ali smo duhovniki in tisti, ki delimo obhajilo, natančni in razkuževanju rok in pozornosti do bližnjega. Ljudje radi pridejo v cerkev, želijo pa biti varni". Pomembno je, "da se držimo reda in higiene, ne smemo pa pretiravati ne v eno ne v drugo smer".

"Dobrodošli v družinskem krogu"! je v svojem pozdravu dejal dekan **Marijan Markežič** v nedeljo zjutraj ob začetku maše pri sv. Ivanu v Gorici. Svoje vtise je za naša bralca strnil v te besede: "Prva maša po karanteni je gotovo nekaj čudovitega, kajti maševati sam ali z majhnim številom ljudi je čisto nekaj drugega. Ko sem maševal sam, sem večkrat mislil, da je to, kot bi v družini jedli kosilo ali večerjo vsak ob drugačni uri. Gotovo ne more tektniti tako, kot če je cela družina zbrana. Podobno velja za župnijo". G. Marijan, ki vodi pastoralno enoto Gorica-Brda, nam je povedal, da se je v vseh njegovih župnijah odzvalo približno toliko ljudi, kot so pričakovali. Nekateri so ostali doma, "imajo pa v oznanilih seznam možnosti, kako lahko spremljajo mašo, šmarnice in vse, kar duša potrebuje". Kjer so mogli, so maševali kar zunaj; tako je bilo v soboto zvečer v Štmaru in na Jazbinah. "Ljudje so se posedli, kot je treba, nič ni bilo treba razlagati, saj so sami dovolj pametni". V Števerjanu je bilo v cerkvi toliko ljudi, kot bi jih lahko bilo, prav tako pri sv. Ivanu. V Pevni pa jih je bilo še več kot ponavadi, saj pevci niso mogli iti na kor. "Sodelovanje je bilo prav lepo. Bilo je čutiti, da so ljudje potrebovali skupnost in evharistijo". Vse je potekalo "umirjeno, lepo, z zdravdo kmečko pametjo. Tako pojdemo tudi naprej - z Božjo pomočjo"!

MČ/DD

Vtisi učencev nižje srednje šole Ivan Trinko iz Gorice z letošnjega zelenega tedna

Učenje na daljavo ne more nikdar nadomestiti topline človeških odnosov

Veliko publikacij dokazuje, da je poleg rednega razrednega pouka potrebna in nujna tudi drugačna kakovostna oblika spodbujanja učencev, in to nam nudi npr. šola v naravi na t. i. zelenem tednu. Mogoče pa je bil letošnji zeleni teden v taki obliki zadnji in ga učenci ne bodo nikoli več doživeli, saj se je zdaj zaradi koronavirusa način učenja zelo spremenil.

Drugi razredi nižje srednje šole Ivan Trinko iz Gorice so bili na zelenem tednu v Tolminu, od 17. do 22. februarja, tik preden je šola zaprla vrata zaradi covid-19. Profesorji so učence vodili na prosto, na svež zrak in skupaj z njimi navdušeno raziskovali naravo, doživljali njene lepote, se v njej sproščeno učili in igrali ter se veselo zabavali. Bivali so v ČŠOD domu Soča v Tolminu, na stičišču dolin, ki jih obkrožata reki Soča in Tolminke. Učencem so ponudili različne naravoslovne, družboslovne in športne vsebine. Tako so spoznali značilnosti Tolminskega, obiskali so zgodovinske zanimivosti, raziskovali življenje ob vodi in v gozdu. Poleg poglobljanja znanja sta neformalno učenje in skupno bivanje učencem omogočili krepitev pozitivne samopodobe in samozavesti ter oblikovanje identitete. Imeli so tudi možnost reševati moralne dileme v pristnih življenjskih situacijah, kar je najboljša šola za vsestranski otroški razvoj. Vseh skupaj je bilo 45 učencev in pet profesorjev. *Izkušnje, ki so si jih nabrali na zelenem tednu, in kar so tam doživeli, so tudi napisali. Te njihove dnevniške zapise objavljamo v našem tedniku.*

Dne 17. februarja smo prišli v Dom Soča, kjer smo spoznali naše učitelje. Potem smo šli v sobe in nato na prvi sestanek, kjer so nam razložili pravila in potek tedna. Po kosilu smo šli na sprehod, da bi spoznali okolje. Videli smo razne vasi in kraje, kot Poljubinj, Volče, Žabice, Zatolmin in Tolmin. Hodili smo do šeste ure, nato smo imeli kosilo in nazadnje spanje. V sredo smo se napotili do Dantejeve jame in do Hudičevega mosta. Zvečer smo dobili dovoljenje, da lahko pokličemo naše družine. V četrtek smo šli peš do Kozlovega Roba, med potjo smo se ustavili pri Tulipanovcu, drevesu z veliko luknjo, v katero se lahko tudi vstopi. Popoldne smo šli pogledat spomenik, pod katerim je pokopanih 800 Nemcev. V petek smo imeli orientacijski pohod in smo se igrali puntarske igre, bilo je zelo zabavno. Zvečer je bil na vrsti ples in bilo je prav tako lepo in zabavno.

Laura Daniela Peteani

V ponedeljek smo prišli v dom in spoznali vodjo uprave. Potem smo šli pripraviti sobe, nato smo šli ven, da bi odkrivali okolje. Po kosilu smo imeli prosto uro. V torek smo plezali in imeli lokostrelstvo ter igrali namizni tenis. Popoldne smo šli v tolminski muzej, kjer smo videli predmete, ki so jih uporabljali v starih časih. V sredo smo se napotili do Tolminskih korit in do Dantejeve jame, kjer smo videli netopirje, pajke in kobilice. Popoldne smo imeli kot aktivnost to, da smo morali začutiti naravo in smo morali objeti drevo. V petek smo imeli orientacijski pohod,

hodili smo kar sami brez voditeljev po Tolminu in odgovarjali na vprašanja, ki smo jih dobili na listu. Popoldne smo imeli puntarske igre in smo lahko opazovali nekatere živali. Sobota je bil zadnji dan in mene se je lotila žalost, ker je bilo tu zelo zabavno. Bili smo razdeljeni po skupinah, ki so bile označene s črkami oziroma z znaki. Jaz sem spala v sobi 202 z Emmo in Eriko. Soba je bila velika in je imela tri postelje. Emma in Erika sta spali na nadstropnem pogradu, jaz pa sama na eni po-

smo namizni tenis in se zabavali pri plezalni steni, popoldne pa smo obiskali muzej. V sredo smo šli do Tolminskih korit in se podali v blatno Dantejevo jamo in šli na Hudičev most. V četrtek smo šli na Kozlov rob, si ogledali nemško kostnico in zvečer poslušali kmeta, ki nam je govoril o biodinamični kmetiji. V petek smo imeli orientacijo, ogledali smo si živali; najbolj zabaven pa je bil večerni ples. **Erika Romaniello**

steli. V sobi so bile tri omare. Domov smo se vrnili ob 12. uri; pred šolo so nas čakali starši. Prvi dan nisem imela vtisa, da se bomo zabavali, potem pa sem ugotovila, da sem se motila: zelo je bilo zabavno. Po večerji smo imeli tudi vedno družabne dejavnosti. Tako smo na primer v torek imeli nočni sprehod, v sredo zelo zabavne igre, v četrtek je imel kmet predavanje o ekološkem kmetovanju, petkov večer pa se je končal s plesom. **NN**

Ko smo se vozili proti Tolminu in domu Soča, sem si predstavljala, da bo tu zelo nezanimivo in dolgočasno. Najprej smo spoznali

Ob 8.15 smo se odpeljali izpred šole. Potovanje je bilo kratko, a zabavno. Prof. Biancuzzi je intervjuval tiste, ki so želeli sodelovati pri kratkem filmu, ki bi ga potem vrtel v šoli. Ob 9.00 smo se dobili z ravnateljem doma in šli v sobe, da smo si uredili posteljnino. Potem smo imeli sestanek, na katerem so nam razložili pravila, program in nas razdelili v tri skupine. Imeli smo še precej prostega časa, zato smo vadili ples, ki bi ga predstavili v petek na plesnem večeru. Šli smo tudi do sotočja in si ogledali naravo. Zvečer po večerji smo imeli prosto in smo risali grbe ter tako predstavili sobe, v katerih smo spali. Drugi dan nas je zbudil prof. Biancuzzi s kitaro, vendar mi

leto dni, da smo izvedeli. Zdaj sem v drugem razredu. Dobili smo se ob osmih pred šolo, kjer nas je že čakal avtobus. Pozdravili smo starše in štartali skupaj s profesorjem Biancuzzijem, s profesorico Slamič in profesorjem Jeklinom. V Tolminu smo vzeli kovčke in vstopili v dom Soča. Tu smo spoznali ravnatelja in učitelje, ki so nas lepo sprejeli in porazdelili po sobah. Jaz, Edoardo in Luca smo se znašli v sobi 212. Po sprehodu do reke Tolminke smo imeli že večerjo in ob 22. uri šli spat. Profesorji

so nam rekli, da bo ponoči prišel Dante, nočni čuvaj v zavodu. Vsi smo se ga bali, ker je bil zelo visok. Hodili smo stalno v stranišče, ker smo ga hoteli videti. Na koncu pa smo spoznali, da je zelo prijazen. Zjutraj smo vstajali ob sedmih, si pospravili sobo in šli k zajtrku. Ob sotočju smo tudi zgradili most iz kamna. Naslednji dan smo šli na Kozlov rob. Potem smo bili še v Dantejevi jami. Bilo je zabavno in lepo, naučil sem se dosti zanimivih stvari. **Francesco Del Zotto**

Na zelenem tednu sem se zelo zabaval. Lepo mi je bilo, ker sem se naučil veliko stvari, veliko podatkov o okolici Tolmina. Tega po-

veliko hrupa, od desetih naprej je pa morala biti smrtina tišina. V torek zjutraj so bile na vrsti razne dejavnosti: lokostrelstvo, plezanje in turnir pingponga, popoldne pa kratka tura do sotočja Tolminke in Soče. Tu smo imeli zanimivo tekmo: morali smo držati roke dve minuti v vodi in uganiti temperaturo vode. Jaz sem na srečo uganil, saj je bila temperatura 8 stopinj Celzija. Nato smo se preizkusili v skokih žabic in moj rekord je bil osem skokov. V sredo je bil na programu čudovit svet rastlin

večerji zelo utrujeni, a veseli. Zvečer smo risali grbe za naše sobe, se pripravili in šli utrujeni spat. V torek smo imeli lokostrelstvo, plezanje in namizni tenis. Pri plezanju nisem bila najboljša, a vseeno sem prišla do vrha. Moja najljubša dejavnost je bilo lokostrelstvo, in čeprav nisem dosegla najboljših rezultatov, sem se zelo zabavala. Ob Tolminki smo imeli tudi tekmovalnja: izdelovali smo stolp iz kamna, se merili v raznih spretnostih ob vodi. Voda je bila zelo mrzla, in ko smo postavili roke vanjo pri tekmovalju, sem zdržala le 35 sekund. V sredo zjutraj smo se odpravili na vrh Kozlovega roba. Na poti smo se ustavili pri Tulipanovcu, to je visoko, debelo in "odprto" drevo. Vsi učenci so se spravili v dolbino drevesa razen mene, ker sem previsoka. Pešpot je bila strma in naporna, a sem vendar prišla do vrha, kjer smo si ogledali ostanke gradu in pomalicali. Navzdol je šlo veliko lažje, tako da v štiridesetih minutah smo bili že v domu. Vsi so bili zelo utrujeni, a jaz sem se počutila še polna energije. Še naprej smo se po večerji igrali družabne igre in se zelo zabavali. Imela sem veliko srečo in sem prinesla precej točk svoji skupini. Ob dvaindvajsetih smo šli spat in se zbudili naslednje jutro ob 7.45. Na programu je bil pohod do Tolminskih korit. Voda reke Tolminke je imela zelo lepo barvo in smo jo opazovali z visokega in nevarnega Hudičevega mosta. Popoldne smo šli peš do gozda in do nemške kostnice. V petek smo imeli pustni večer s plesom. Imela sem se zelo lepo in uživala v skupnosti prijateljev in prijateljic. Skupaj smo klepetali, se smejali in igrali. **Marta Jug**

Zelo smo se veselili v pričakovanju zelenega tedna: nenehno smo mislili na razne izkušnje, ki jih bomo imeli, na ples, ki nas čaka... Zbirna točka je bila pred šolo, kjer smo se dobili vsi učenci drugih razredov. Potovanje je trajalo približno uro. Po prihodu so se nam učitelji predstavili in so nas porazdelili po sobah. Sobe so bile majhne, a udobne. Imeli smo vsakodnevne izlete, hodili smo mimo rek, ki so bile čiste in svetlo-modre barve. Tu smo se veliko zabavali. Tudi profesorji so se zabavali, oni so pravi izvedenci v metanju kamnov. Šli smo tudi na Kozlov rob, na Hudičev most, v Dantejevo jamo. V jami smo našli zelo majhne netopirje, a tudi mnogo drugih živalic, kot so kobilice in pajke. Kosilo je bilo super dobro. Po kosilu smo si vedno kaj kupili, kar smo dobili na razpolago, kot na primer sladoled, magnet z napisom Soča, barvane steklenice, majice. Nekateri profesorji iz naše šole so nas prišli tudi obiskat; tudi z njimi smo se zelo zabavali, igrali namizni tenis in podobno. Na zelenem tednu je bilo res zabavno, imeli smo na razpolago igrišča za košarko in nogomet, nastajale so tudi nove ljubezni. Najgrša stvar na zelenem tednu je bilo vstajanje ob sedmi uri in pospravljanje sobe. Nekateri učenci so se zbuvali še prej in začeli bujati še ostale. Pospravljanje sobe mi ni ugajalo, zato smo mi dobili tudi slabše ocene. Zabavali smo se res veliko in tudi mnogo novih prijateljev pridobili. **Eva Miklus**

ravnatelja in se porazdelili po sobah po dva ali tri. Po kosilu so nam razložili program in predstavili okolico. Razdelili so nas v tri skupine. Potem smo se odpravili proti sotočju Soče in Tolminke. Ob vrnitvi smo hodili po ozki soteski ob reki. Kosilo smo imeli ob 12.30, večerjo pa ob 18.30. Hrana je bila zelo dobra. Ob 20.00 smo imeli večerni program, v katerega je bilo vključeno risanje grbov; te smo potem obesili na vrata sob. Ob 21.00 je bila priprava na spanje. V ponedeljek so nam podrobno povedali program, v torek je bilo na vrsti lokostrelstvo, igrali

nismo še bili pripravljeni za vstati, in to je bilo negativno. Po pospravljanju smo šli na sestanek in potem k zajtrku. Po zajtrku so se začele dejavnosti, ki so bile različne za vsako skupino posebej: plezanje, pohodi, obisk muzeja. Po večerji smo imeli vedno nekaj prostega časa. Preživeli smo čudovite popoldneve, saj smo spoznali prekrasni svet rastlin. Zeleni teden je bil zelo lep. **Luka Zavadlav**

Že ko sem bil v prvem razredu, sem se spraševal, kako bo na zelenem tednu. Žal smo morali čakati

dročja ne poznam, a bi ga rad bolj podrobno spoznal. V ponedeljek smo štartali ob 8.15 iz ulice Grabizjo, bil sem zelo razburjen, ker sem vedel, da je to ena izmed najlepših izkušenj nižje srednje šole. Na srečo mi je uspelo prepričati starše, da so me pustili iti z doma. Oni so pa ostali doma, saj je prav, da jih ne vidim nekaj časa. V avtobusu smo se zelo zabavali in peš pesmi, prof. Biancuzzi nas je intervjuval. V domu nas je ravnatelj Tomaž toplo sprejel in nam razložil pravilnik. Imeli smo zelo dobro, kvalitetno hrano. Zvečer smo se morali še sprhati, bilo je

uro. Zeleni teden je ena najlepših izkušenj na srednji šoli in vsi smo ga zelo nestrpnostno pričakovali. Vsi drugi razredi smo se zbrali pred šolo in po preštetu vseh prisotnih smo vstopili na avtobus in se odpeljali. Po prihodu v dom so nas razvrstili po sobah po tri ali dva. Jaz sem spala z Evo in Saro. Sobe niso bile prevelike, a počutila sem se dobro. Razdelili so vse nas učence tudi v tri skupine. Ob 12.15 smo imeli kosilo, hrana je bila dobra. Popoldne smo šli k sotočju rek Tolminke in Soče. Bilo je zelo lepo, videli smo veliko zanimivega. Šli smo k

POGOVOR Aleksij Ferlez, frizer

“Vsaka oseba je edinstvena, ima svoj stil in svoj značaj”

Danes je možno že na spletu in družbenih omrežjih pogledati, kakšne so najnovejše frizure, ki jih moda predlaga. O izbiri najprimernejše pa je zelo pomembno, da se z zaupanjem predamo v izkušene in spretno roke mojstrov na področju striženja, barvanja in oblikovanja pričesk. Mojster v svojem poklicu je nedvomno tudi Aleksij Ferlez, ki s pomočjo brata Danijela in žene Laure že dolgo let vodi frizerski salon v Doberdolu, svoji rojstni vasi.

Koliko let že imaš svoj frizerski salon?

Najprej sem dve leti delal v Milanu, nato tudi v Trstu. Svoj salon v Doberdolu sem odprl leta 2004.

Kako to, da si se odločil za ta poklic? Kje si se ga izučil?

Prvi razred nižje šole nisem izdelal, zato mi je mama ukazala, da moram čez poletje delati pri sestri, v njenem frizerskem salonu. Ob tisti priložnosti sem prvič od blizu spoznal poklic in ga vžljubil, tako sem se odločil, da bom obiskoval poklicno frizersko šolo Beauty school v Gorici. Že od vsega začetka pa se stalno izpopolnujem na raznih tečajih, predvsem v Bologni.

Ali so v tvojo dejavnost vključeni tudi drugi družinski člani? Imajo vsak svojo vlogo?

V salonu sta zaposlena tudi moja žena Laura in brat Danijel. Vsak od nas ima svojo vlogo: jaz skrbim za frizerske usluge, brat upravlja salon, skrbi za vse administrativne zadeve in je v stiku z dobavitelji, moja žena pa je poklicna kozmetičarka in nudi kozmetične storitve v salonu - dve sobi sta izključno posvečeni estetiki. V teh prostorih nudi moja žena našim strankam ličenje, pedikure, manikure, masaže in vse, kar je potrebno za nego kože in obraza.

Imaš tudi druge uslužbenke?

Imam še eno uslužbenko.

Kdaj si zaprl salon zaradi epidemiološke krize?

Salon je bil zaprt od 11. marca do 18. maja. Odpreti smo hoteli takoj, ko nam je zakon to dopustil, saj smo imeli veliko povpraševanja naših strank.

Katere varnostne ukrepe morate spoštovati frizerji? Se ti zdijo primerni ali prestrogi?

Varnostnih ukrepov je precej. V salon ne moremo sprejeti več kot tri stranke istočasno in skrbeti moramo za varnostno razdaljo vsaj enega metra med njimi - pri nas so stoli na razdalji dveh metrov. Med stole ob umivalnikih, kjer umivamo lase, smo postavili zaščitne panoje iz pleksi stekla. Nujno moramo vsi nositi masko. Vse gospe morajo ob vstopu v salon položiti svoje torbice v plastično vrečko za enkratno uporabo. Vse stranke si morajo razkužiti roke z gelom in nuditi tudi svoje osebne podatke, ki jih vpišemo v seznam strank in jih moramo shranjevati štirinajst dni. Branje časopisov in revij je prepovedano, v salonu jih nimamo več. Brisače smo že prej morali prati pri 70 stopinjah Celzija, tako da v tem smislu ni novosti. Ponavadi strižemo lase za hrbtom naših strank, tako da gledamo v ogledalo; v primeru pa, da moramo stati ravno pred osebo, si nadenemo zaščitno masko FFP2, ki zaradi svoje sestave ustavi večino bakterijskih zračnih

delcev, in vizir - to je zelo pomembno tudi pri nujenju kozmetičnih storitev. Vse pripomočke in površine moramo po vsaki uporabi razkužiti s točno določenimi, certificiranimi razkužilnimi sredstvi. To smo počenjali že prej, sedaj pa je pri nas kot v operacijski sobi. Nekateri ukrepi, kot je npr. plastična vrečka za torbice, se mi

povišali (tudi za nakup vseh varnostnih rekvizitov), cen za naše usluge vsekakor nismo spremenili, saj se nam zdi v tem času popolnoma neprimerno v odnosu do naših zvestih strank.

V tem času bi moral verjetno urediti pričesko marsikateri nevesti...

Iskreno povedano nisem imel ve-

zdijo pretirani, glede vseh ostalih pa lahko povem, da se naše delo ni veliko spremenilo. Varnost in zdravje naših strank sta od vedno na prvem mestu.

Kako so te ukrepe sprejele tvoje stranke?

Večina mojih strank je ukrepe mirno sprejela. Nekatere se virusa zelo bojijo in bi hotele, da bi ukrepe še bolj zaostri, drugim pa se zdijo res pretirani. Vse pa poznajo zakonske predpise in se primerno obnašajo.

Koliko strank si imel ponavadi dnevno v svojem salonu in koliko jih imaš danes?

Naš delovni urnik smo toliko podaljšali, da uspemo zadovoljiti približno isto število strank kot pred nastopom epidemije. Delamo res veliko ur. Salon odpremo ob 7. uri zjutraj vsak dan in ne zapremo pred 22. uro - tako bomo delali gotovo še vsaj dva tedna.

Vam je država priskočila na pomoč v kriznem času?

Država je v tem trenutku v našem sektorju popolnoma odsotna. Dopolnilne blagajne ni dobil noben uslužbenec našega podjetja in tudi 600 evrov finančne pomoči, ki jih je država namenila podjetnikom, nisem prejel. Moj veliki problem je likvidnost, saj moram poravnati vse stroške za dobavo kozmetičnih izdelkov pri svojih dobaviteljih, ki so tudi sami v velikih finančnih težavah. Država je našem sektorju tudi v tem primeru zagotovila olajšave pri bančnih posojilih, a trenutno nimamo še konkretnih novosti - posojilo čez dva meseca nam ne bo v veliko pomoč ... Ukrepati bi morali hitro! Bančna posojila so pomembna in primerna investicija za rast in razvoj gospodarske dejavnosti, ne pa za golo preživetje. Naj navedem še drug primer: na prošnjo za prispevek za plačilo najemnine prostorov, ki znaša 120 evrov, je potrebno prilepiti kolek v višini 16 evrov, vse skupaj je groteskno in občutek imam, da nas država ne jemlje resno. Veliko novic in podatkov prejemamo vsak dan, nihče pa nima jasnih pojmov. Navodila, kako lahko ponovno odpremo frizerski salon, sem spoznal šele večer pred odprtjem! Čeprav so se nam tekoči stroški

liko naročenih nevest, ogromno dela pa sem izgubil ob drugih priložnostih in praznikih. Že v tednu praznika žena, ko je bil salon še odprt, so se ljudje bali in salon je bil pretežno prazen, sledila sta Velika noč in materinski dan. Splošno gledano sta navadno januar in februar slabša meseca pri delovanju salona, so pa spomladanski meseci bistvenega pomena in letos smo jih žal "izgubili".

Vrniva se k tvojemu poklicu ... Ali se še vedno izobražuješ na tečajih? Obiskuješ tudi sejm?

Zelo je pomembno redno izobraževanje in spremljanje novih trendov ter izbira kvalitetne lasne kozmetike, zato redno obiskujemo izobraževalne tečaje - do danes najstokrat na leto se po nekaj dni odpravimo v Bologno. Tja gremo tudi vsaki dve leti na velik sejem Cosmoprof, ki ga sicer organizirajo vsako leto. Na tem sejmu najpomembnejša podjetja, ki delujejo na področju estetike, predstavijo profesionalcem vse svoje novosti.

Kako se je tvoj poklic spremenil od časov, ko si se ti šele uvajal v delo, do danes?

Osnovne tehnike striženja in ustvarjanja pričesk so pretežno iste kot nekoč, poslužujem pa se tudi novih. V preteklosti sem veliko delal z navijalkami, danes pa za ustvarjanje kodrov in urejevanje pričesk uporabljam pretežno druge pripomočke. Nedvomno je največja razlika v kakovosti proizvodov za barvanje in tretmajev ter vseh ostalih proizvodov, ki jih uporabljamo pri nujenju storitev, povezanih s pričeskami. Vsi proizvodi imajo danes popolnoma drugačno kemijsko sestavo in tudi barvila spoštujejo strukturo las in lasišče, tako da ni negativnih posledic na zdravje stranke. Glavno besedo imajo danes tretmaji.

Po čem največ povprašujejo stranke?

Vsaka oseba je različna, izbire so čisto osebne. Nekoč so moje stranke veliko bolj sledile modnim trendom, danes pa imam občutek, da izbirajo same. Večinoma imajo točno določeno idejo, kako mora njihova frizura izgledati, in zame je bistveno, da se bodo dobro počutile, da jim bo pričeska

všeč ter da jo bodo lahko negovale tudi same doma.

Koliko je pomembna kvaliteta šamponov in drugih frizerskih proizvodov za zdravje naših las?

Kvaliteta je zelo pomembna, svojim strankam svetujem, da tudi za domačo rabo izberejo primerne proizvode in učinkovito negujejo svoje lase, saj danes vedno manj strank prihaja v salon vsak teden.

Kaj mora dober frizer upoštevati, ko se s stranko odloča za novo frizuro?

Pomembna je prava komunikacija, brez sile. Pri svojem delu moram stranke pazljivo poslušati in upoštevati njihove želje. Frizura mora biti tudi primerna določeni vrsti las, obliki obraza in barvi las ter barvi polti in oči. Prav tako je pri izbiri potrebno upoštevati stil in značaj osebe. Pričeska mora biti preprosta, da jo lahko urejajo tudi same doma. Vsaka stranka je edinstvena, ima svoj stil in svoj značaj. Zelo pomembna je kvaliteta las, barva ter podlaga las. Verjetno mora imeti frizer tudi umetniško dušo...

Biti frizer v pravem pomenu besede pomeni tudi biti umetnik. Potrebno je znati razmišljati izven okvirjev in se ne ponavljati. Veliko mojih strank rade volje spreminja svojo pričesko in moj poklic mi dopušča veliko kreativnosti.

Si se kdaj odločil, da zahtevi svoje stranke nisi ustregele?

Ob menjavi stila svetujem previdnost. Večkrat se mi zgodi, da določeni zahtevi ne ustrezem, predvsem v primeru, da obstaja nevarnost, da lase poškodujem. Sam se pri svojem delu velikokrat srečujem s strankami, ki se odločijo za menjavo ob prelomnici v življenju. Takrat moram znati svetovati, uporabiti moram vse svoje znanje in izkušnje, poslušati osebo, upoštevati njene želje in ji predlagati, kakšna sprememba bi bila najbolj ustrezna.

Tudi brade baje ne bodo šle kmalu iz mode. Vedno več moških se zelo skrbno posveča negi svoje brade. V svojem salonu nudiš tudi brivske storitve? Imaš zahtevne stranke moškega spola?

Pred tremi leti smo v Bologni in v kraju San Vito al Tagliamento obiskali tečaje za striženje in negovanje brad, tako smo se odločili, da bomo našim strankam moškega spola nudili tudi take vrste storitev. Nudimo jim specifične proizvode in tretmaje. Delo je tehnično zelo zahtevno, saj se pri striženju moških las in brad takoj prepoznajo napake in pomanjkljivosti frizerja.

Kako skrišbi za promocijo svojega salona?

V prihodnosti bomo gotovo naredili lepo spletno stran našega salona, trenutno pa se zanesemo na kakovost našega dela in zadovoljstvo strank.

Kaj ti je najbolj všeč pri frizerskem poklicu?

Všeč so mi raznolikost, kreativnost, natančnost in skrb, da je določeno delo narejeno na čim boljši način. Vsak dan se česa novega naučim. Veliko stvari me naučijo moje stranke, saj se one najboljše poznajo in vedno upoštevam to, kar mi povejo. Všeč so mi ljudje in odnos, ki ga z njimi utegnem navezati. Zelo je zanimivo poslušati pripovedi in izkušnje vsake osebe - tudi ta hudi čas, epidemiološko krizo, je vsak od nas doživeljal na drugačen način in moja naloga je, da stranko poslušam.

Najlepša hvala za pogovor!

Katja Ferletič

Obvestila

Slovenska skupnost obvešča, da je bil na Face Book strani SSK za nedeljo, 24. maja 2020, ustvarjen dogodek za obeležitev 45. obletnice ustanovitve deželne Slovenske skupnosti. Člane, prijatelje in somišljenike vabimo, da v ta dogodek prispevate misli, razmišljanja in spomine. Dobrodošle so

tudi arhivske ali zgodovinske slike.

Iz **Feiglove knjižnice** v Gorici z veseljem sporočajo, da je knjižnica od ponedeljka, 25. maja 2020, spet odprta za obiskovalce, in sicer od ponedeljka do petka, od 9. do 17. ure.

Še vedno je zaželeno predhodno naročilo gradiva, obvezno pa je upoštevanje varnostnih predpisov.

Dragi predsednik

WALTER BANDELJ,

ob tvojem srečanju z Abrahamom, ti čestitamo in izražamo iskrena voščila

vs pri

SVETU SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ.

Bog te živi na mnoga in zdrava leta!

Dragi

WALTER BANDELJ,

ob 50. rojstnem dnevu

ti želimo veliko zdravja in sreče

ter uspešnega in plodnega dela vsi

pri pokrajinskem tajništvu

SLOVENSKE SKUPNOSTI

In memoriam

Marija Tomsič por. Ferfoglja

Marija Tomsič je bila v Doberdolu priljubljena gospa, ki je znala vsakogar nagovoriti s svojim nasmehom, s svojo življenjsko energijo in z bliščem, ki so ga izžarevale njene oči. V Doberdolu se je priženila leta 1966, ko se je poročila z domačinom Arnaldom Ferfogljo. Rodila se je sicer v Sovodnjah pred 80 leti, tam je tudi odrasla. Opravila je šiviljsko šolo in se pri 18 letih zaposlila v tekstilni tovarni v Sovodnjah, kjer je po zaslugi svoje šiviljske žilice postala odgovorna za kakovost blaga. Službo je sicer zapustila konec šestdesetih let, po rojstvu sinov Emanuela in Petra, a šiviljski poklic ji je ostal v krvi, tako da je s svojimi izdelki, ki so nastajali pod šivalnim strojem, zelo rada priskočila na pomoč, ko so se na vsi pripravljale gledališke in podobne pobude. Leta 1980 je v Doberdolu prevzela trgovino čevljev in jo vodila vse do upokojitve ob začetku novega tisočletja. Njena trgovinica ni bila samo trgovski obrat, temveč predvsem kraj, kjer so domačini vedeli, da bodo deležni prijazne besede in prešernega nasmeha. Po upokojitvi je Marijo Tomsič pričakala nova prijetna "zaposlitev". Postala je nona in se popolnoma posvetila vnuku Tommasu.

Marija Tomsič je bila ljubiteljica

domače kulture in aktivna članica doberdolske župnijske skupnosti. Sledila je možu Arnaldju, enemu izmed stebrov domačega društva Hrast, rada pa je obiskovala tudi druge kulturne prireditve. Zelo pogosto smo jo videli v Kulturnem centru Lojzeta Bratuža in na drugih gledaliških predstavah pri nas. Redno se je odpravljala tudi na romarsko pot na Sv. Višarje, ki jo je spoznala, ko je kot mlado dekle zahajala s prvimi mladinskimi skupinami v koč svetega Jožefa.

Slovo Marije Tomsič pušča v vaškem tkivu v Doberdolu vrzel, njena dobra volja in energija pa ostajata kot neizbrisni spomin na to, kar je kot dediščino pustila domačim in vsem vaščanom.

Zapustila nas je naša draga

MARIJA TOMSIČ por. FERFOGLJA,

Žalostno vest sporočajo mož ARNALDO, sinova

EMANUEL in PETER z družino ter

ostali sorodniki in prijatelji.

Zahvaljujemo se vsem, ki so jo v ponedeljek, 25. maja, pospremili na zadnji poti.

PRIMORSKI PRIIMKI (87)

VOVK

Primorski, natančneje, kraški priimek VOVK je nastal na enak način kot priimek VOLK. Ponekod je tudi oblika priimka prehajala iz Vovka v Volk in obratno. Vsekakor pa so Volki bolj Vipavski, Vovki pa bolj kraški. Eden najbolj strašljivih slovenskih priimkov je nastal na različnih krajih, zato si vsi Vovki

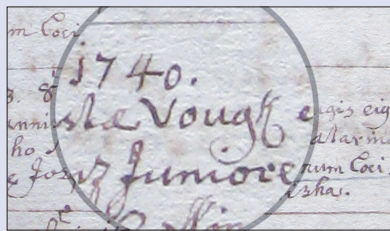
nastal iz osebnega imena. Neki Volko je dal svoje ime svojim potomcem za priimek. Kot Rudolf, Franko ali Marko. Za to razlago bi se še posebej nagibali pri priimku Vovko in Volčič. Možno bi bilo tudi, da je priimek nastal iz nemškega imena Volker. V Rihemberku najdemo v urbarju Volkerja leta 1230, na Spodnjem Krasu pa je bil goriški upravnik

V vipavskem urbarju najdemo prvega Vovka na Krasu. Leta 1499 je v Koprivi moral gosposki v Vipavi davke plačevati Ivan Volkmer (Zuan Volkkhmer).

Zapise najdemo v mnogih različicah: Volziz, Volziz, Voucig, Voucizh, Vouzih, Vouziz, Vouzizh, Vozig, Voziz, Vuouciz, Vuzhig, Vuziz, Vuzigh, Vuziz, Vuoucig, Uoucig. Ženske oblike priimka so zelo redke. Našli smo naslednji ženski: Magdalena Wouzichia, Margareta Vouziza. Za priimek Volk je različic precej manj: Uuch, Volk, Vouc, Vouk.

Čeprav se danes priimek piše in izgovarja z L, Volčič, pa so včasih te priimke izgovarjali z V. To dokazujejo

najstarejši zapisi, med katerimi ni niti enega Volčiča, ampak samo Vovčiči in Voučiči. V Sloveniji je Volkov 1057, še več, 1226, pa je Vovkov. To pomeni 113. mesto med najbolj pogostimi priimki. Priimek Vovko ima 213, Volčič pa 155. Tu je še 21 Volčev in 93

V najstarejši krstni knjigi župnije Vrabče najdemo več Vovkov že na prvi strani. Leta 1740 je bila v Grizah rojena Uršula, hči Janez Vovka. Priimek je zapisan kot VOUGH. Knjiga je v Škofiškem arhivu Koper (ŠAK Ž Vra MKK 1, str. 1)

Voljčev, ki sta samo slovenska priimka. V Italiji je še dodatnih 157 Volkov, 123 Vovkov in 56 Volčičev. Naštetimo še izvorno neslovenske različice: Vuk (769), Vukovič (109), Vuković (799), Vučić (27) in Vučić (87). Po vsem svetu živi 90.000 ljudi s priimkom Volk (tretjina v Rusiji) in 40.000 s priimkom Vovk (več kot pol v Ukrajini).

Vovke najdemo vsepovsod po Krasu. V

Tino Mamič

Dutovljah ima ta priimek eden najboljših pridelovalcev terana. V vasi živi šele četrta generacija Vovkov, saj so se pred kakim stoletjem priselili iz Krepelj. A tudi tjakaj so se priselili. Iz Griž pri Vrabčah so se odselili leta 1868. V župniji Vrabče je konec 18. stoletja živel nekaj desetih Vovkov. Vrabče z okolico so tako izvorno gnezdo dutovskih Vovkov.

Vovke pa najdemo tudi v Voglarjih na Trnovski planoti. Tja se je iz Koroške priselil prednik slovenskega veleposlanika v Trstu. Tam je že bilo precej Vovkov, koroški prišleki pa so bili Volki. Sicer je razlika nastala bolj zaradi župnika, ki je priimek vpisal v matične knjige, kot same rodbine. Le-to je veleposlanik Vojko Volk, nekdanji novinar, opisal v svojem literarnem prvencu Spomin volkov. Gre za zanimive življenjske zgodbe koroško-primorsko-kranjske rodbine, saj so se iz Voglarjev potem preselili v Ljubljano. Govorijo o obeh svetovnih vojnah in o osamosvojitveni, ki so jih doživeli Rudolf, Viktor in Vojko Volk.

Najbolj znan Vovk je gotovo tako imenovani goreči škof, ljubljanski škof Anton Vovk (1900-1963). A ta svetniška osebnost s Krasom nima nobene zveze, razen, da je bil nekaj časa po vojni cerkveni upravitelj, ordinarij tudi za dele Primorske, ki so bili združeni z matico, a so formalno prav leta še vedno ostali pod škofijami v Italiji. Anton Vovk je bil Prešernov pranečak, rojen v isti hiši kot največji slovenski poet. Bil je najvišji predstavnik Cerkve v Sloveniji v najhujših časih komunizma. Polili so ga z bencinom in zažgali – narava atentata pove o takratnih razmerah več kot vse številke o umorjenih in zaprtih duhovnikih. Ob obisku papeža se mu je Vovk opravičil, da ne more poklekni pred njim, kot je veleval protokol, papež Janez XXIII. pa mu je odvrnil: "Jaz bi moral poklekni pred vami".

Slovenska vlada je predlagala člane upravnega odbora Prešernovega sklada

Slovenska vlada je 21. maja 2020 Državnemu zboru predlagala imenovanje novih članov v upravni odbor Prešernovega sklada. Med njimi sta tudi znana pevka Bernarda Fink (na sliki) in urednik našega tednika Jurij Paljk.

Ker se bo dosedanjemu upravnemu odboru septembra iztekel mandat, je ministrstvo za kulturo na podlagi

zakona o Prešernovi nagradi objavilo javni poziv za predlaganje kandidatov. Ta se je končal 4. maja, pripelo je 20 predlogov. Vlada je predlagala, naj upravni odbor Prešernovega sklada sestavljajo Igor Grdina, Janko Kos, Mateja Komel Snoj, Sonja Weiss, Jurij Paljk, Bernarda Fink, Lovrenc Blaž Arnič, Jožef Muhovič, Robert Simonišek, Ženja Leiler Kos, Jože Možina, Marko Cotič, Katarina Klančnik Kocutar, Rok Andres in Barbara Drnač.

Upravni odbor Prešernovega sklada sestavlja 15 članic in članov, ki jih na predlog vlade imenuje DZ iz vrst kulturnih ustvarjalcev ter uglednih strokovnjakov s področja kulture. Mandat članov traja štiri leta.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (113)

Dimitri Tabaj

Primorski spomini na brate Plečnik (1)

Na Ponikvah, v zahodnem delu Šentviške planote - med Baško grapo, dolino Idrijce in Cerkljanskim - stoji cerkev Obiskanja Device Marije, edino večje delo našega slavnega arhitekta prof. Jožeta Plečnika na Primorskem. Ponikve so največje naselje te planote. Ležijo na nadmorski višini 674 metrov in ime so dobile po dveh ponorih: voda manjšega jezera, ki tukaj nastaja ob deževnem vremenu, spet pride na dan na pobočju planote v soteski potoka Kostanjevec, točneje v Žlebeh (soteska je bila leta 1990 razglašena za naravni spomenik in se ponša s krasnimi podzemnimi jamami). Pokrajina je slikovita, razgledi so osupljivi, vasi na planoti pa krasijo značilni elementi naše ljudske arhitekture. Na bližnji Šentviški Gori naj bi se - po nekaterih teorijah - rodil znameniti renesančni skladatelj Jakob Petelin alias Jacobus Gallus Carniolus (Šentviška Gora? Ribnica?, 1550 - Praga, 1591).

Kraj je bil naseljen že v prazgodovinskih časih. V starih virih se že leta 1192 omenja Šentviška Gora kot prafara Oglejskega patriarhata. Cerkev Obiskanja Device Marije stoji na griču nad Ponikvami. Prva cerkev na tem griču, s katerega imamo krasen razgled na doline Soče, Idrijce in Bače, je stala že v 15. stoletju, kot prča plošča, vgrajena v zid, na kateri je kot graditelj naveden Andrej iz Loke z letnico 148? (manjka zadnja številka). S takimi znaki je ta stavbarski in kamnoseški mojster, ki je pripadal goriško-gorenjski in kraški poznogotski tradiciji, signaliral svoja dela. Delal je predvsem na Goriškem in v Beneški Sloveniji (naj omenim, na primer, znamenito cerkev v Landarski jami, ki ima izredno dolgo zgodovino) in je pogostoma uporabljal mrežasti in zvezdnati obok. Od šestih znanih cerkva, ki jih je on zgradil, štiri so se ohranile v celoti (cerkev na Ponikvah je - kot bomo videli - zažgal in miniral nemški okupator v drugi svetovni vojni, po vojni pa zelo lepo obnovil in dodatno oplemenitil arhitekt Jože Plečnik, ki je slovenski arhitekturni narodni slog utrdil na podlagi antične, etruščanske in celo

egipčanske umetnosti). Leta 1762 so Ponikve postale kaplanija. Takrat so tudi zgradili pokopališče. V tej fazi je cerkev dobila svoj končni videz, ki ga je ohranila do nemškega požiga, vključno z zvonikom (ki še obstaja). Cerkev je hranila tudi del opreme cerkve sv. Nikolaja na bližnjem Oblačnem brdu, ki so jo zaradi dotrajanosti porušili nekaj let prej. Leta 1850 je vas postala samostojna občina, leta 1935 pa samostojna župnija. Iz besedila Karle Kofol (Tolminski muzej) izvemo, da je cerkev leta 1894 dobila zelo prestižen božji grob češkega izvora. Leta 1921 so postavili spominsko kapelo za domačine, ki so padli v prvi svetovni vojni. Cerkev, ki je že hranila sliko Device Marije iz časa okoli leta 1700, je leta 1940 poslikal domači umetnik Cene (Vincenc) Lapanja (1886-1962) iz Jakcove hiše na Ponikvah. Tega poznamo kot slikarja, kiparja in rezbarja (znane so njegove jaslice, ki se je ukvarjal s sakralnimi in posvetnimi dekoracijami (na primer salon gostilne v Kanalu). Bil je samouk, imel je težko otroštvo in je skromno živel. Njegove poslikave cerkva najdemo tudi v Spodnji Idriji, na Pečinah, Starem selu pri Kobaridu, Šempetru pri Gorici, v Dolenji Trebuši in na Idriji pri Bači.

Na Ponikvah, v zahodnem delu Šentviške planote - med Baško grapo, dolino Idrijce in Cerkljanskim - stoji cerkev Obiskanja Device Marije, edino večje delo našega slavnega arhitekta prof. Jožeta Plečnika na Primorskem.

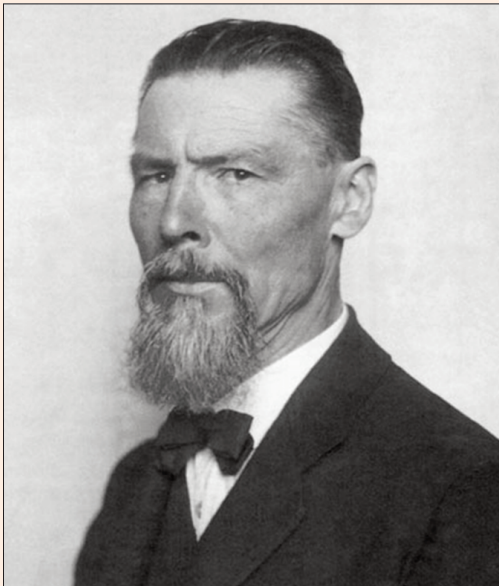
Z griča, na katerem stoji cerkev Obiskanja Device Marije, imamo krasen razgled na doline Soče, Idrijce in Bače.

Prva cerkev je stala že v 15. stoletju, kot prča plošča, vgrajena v zid, na kateri je kot graditelj naveden Andrej iz Loke z letnico 148? (manjka zadnja številka).

Vzidana plošča v spomin na žrtve prve svetovne vojne.

Arhitekt prof. Jože Plečnik

Boris Pahor / Pripoved
Majdica

Objavljamo literarno pripoved staroste slovenskih leposlovnih piscev Borisa Pahorja. Delo, ki ga je pisatelj Pahor napisal ob Marni jeseni 1945, je objavil Ljudski tednik z datumom 14. februar 1947, leto II. št. 54. Zgodba popelje bralca v čas med drugo svetovno vojno, ko je slovenski življev v Trstu, in seveda sam pisatelj, doživel marsikaj zelo bridkega. Mala protagonistka pa je kot žarek sonca med grozečimi oblaki.

Majdica

Majdica je bila petletno bistro dekletce. Tržaški škrat z rdečo pentljo v laseh. Ko se je igrala in lovila psa, ki je bil večji od nje, je njeno gosto nagubano krilce sunkoma valovilo ter sledilo njenim kretnjam. Tomažičev vrt je tako v bregu, nad razdrapanim Trstom kakor v trdnjavi varoval žlahtno potomko našega rodu.

Tomažičev gospodar je postavil vilo visoko v breg, zato da bi njena okna gledala luko in morje. Pred vežo sta cvela oleandra. Majdica je imela ličeca in nožice gladke kakor oleandrov cvet. Za zeleno mizo pod latnikom, ki je oklepal vrt, so sedeli vedno novi gostje. Vračali so se iz internacij in zaporov ter mimogrede obiskali hišo, ki je dala slovenskemu Trstu prvega junaka. Nevede' si pogostoma sedel ob kurirju ali kurirki in ni bil redek slučaj, ko te je gospa Ema iznenadila: "Davi je bil tu nekdo iz odbora za Primorje". In ko so bili gostje vsi glasni, ti je, nalivajoč belo kavo v skodelico, šepnila: "Popoldan še pride". Slehernemu pa je gospa Ema, kakor da se oddolži za obisk, pokazala Majdico.

"No, pusti psa zdaj! Povej lepo, čigava si". Majdica je obstala, krilce se ji je zaokrožilo v zvonček. Kakor na odru je sredi belega gramoza izlogovala: "Maj-di-ca Col-ja".

Tebi je bilo, ko da si za hip premestil grozote in zaslutil novo pomlad: njene hudo mušne oči pa so se smejale: kolikokrat sem že ponovila... Popoldan je včasih prišel Radko; skrbno je zaprl v prostorni jedilnici okna, ki so gledala na vrt, ter poiskal na radiu postajo. Tedaj je pridrobila Majdica, se mu skopala na koleno, ga objela z desnico okoli vratu.

"Zakaj tako mrmra tisti mož tam notri"?

Z levo roko, ki jo je skrivala za hrbtno, je neopazno zasukala gumb na Phonoli. Tedaj je pretresljivo zadonelo v jedilnici. "Le vkup, le vkup, ti vboga gmajna"! Mrščavica mu je šla po telesu, ko da je zavpilo pred oknom in se bo glas razlegal do morja.

"Majdek"! ji je požugal. Ona pa se je z nožicama oprijela njegove noge in se junaško vrgla vznaj, da so njeni plavil lasje skoraj božali parkete. Nato pa se je kakor zmet sunkoma dvignila ter uperila drobni kazalec v aparat: "Glej, kakšno zeleno oko ima tisti mož".

Čez hip pa poizvedujoče:

"Ti, Radko, kdo, misliš, je tisti, ki mrmra tam notri"?

"Kak partizan, čisto gotovo. Ko si šla z mamo, si jih videla: vsi stari, razkuštrani, z dolgi mi brki so..."

Odkimala je: "Ne ne ne, ni res – mladi so!"

"Kakor stric Pepi"?

"Ne, kakor ti, samo oni imajo puško in oni pojejo".

"Pa niso nič pridni, Nemce streljajo".

Preplašene so se uprle vanj modre oči.

"Nemci niso pridni, noni so zažgali hišo!"

Osvobodila se je po bliskoma njegovega kolena, zdrsnila na tla, stekla po parketih k vratom, se vzpela do kljuke in se nato izvila skozi ozko sotesko komaj pripetih vrat.

Tekla je po hodniku v kuhinjo.

"Teta Ema, teta Ema, Radko je hudooben".

Teden dni poprej jo je njena mama vzela s seboj na Kras. Borci so jo posadili v svojo sredo in jo učili kitice o truden partizanu. Njena mama:

njeni mami so na bazoviški gmajni ustrelili brata. Teta Ema: teta Ema je imela v jedilnici nad radiem sliko ubitega sina. V črnem je bila Tomažičeva mama in na stojalu pod Pinovo podobo so bili rdeči nageljni vedno sveži.

Jokala ni več, sprejemala je goste ter dan na dan pripravljala pošiljke za v hribe.

Takrat se je Majdica vzpenjala na prste, se obešala z rokami in bradico na rob mize.

"To bo za mamo, ne, teta Ema"?

Tomažičeva mama je imela še hčer. A Danin mož je bil v zaporu, zato je mama pripravljala zavitke tudi za zeta. Nihče ni bil več tako bogato in skrbno sestaviti pošiljko kakor ona. Dani pa je Majdici nadomestovala mamo.

V nedeljo sta Dani in Radko peljala Majdico v Ribnjak.

Breg je bil siv, poslopja so bila v bledem soncu oglasta. Galebi so kriknili in se dotikali vode. Tu in tam je katerega zibalo morje, ko je plul ko mala vitka ladjica.

"Teta Dani, ali so ribice velike"?

Majdica je skakljala med njima, da so se mimoidoči okrenili; žena se je stisnila k možu in skrivnostno zašepetala. Dani, kako zlobna šala! Par, ki je šel mimo, nama zavida deklico, ki je kakor hčerka gozdne vile.

Tvoj mož pa je v Piemontu, Majdičina mati se je pravkar vrnila na Kras z borbo na Mašunu, jaz sem pribežal iz Italije. Vendar, ali nismo od tu, ali niso na pragu hiše, kjer smo se rodili, sledovi plime in oseke? Zakaj moramo iz treh družin sestavljati kari-katuro ene družine. Kdaj se bo Majdica lahko igrala na produ in ji bo morje mehko ko zelena svila.

Ali obala se je odmaknjeno belila v januarskem ozračju. Stolp Ribjega trga je stal tog ko izpran spomenik. Po obrežju so Nemci razpredali bodečo žico, morje se je strupeno srebrilo, prav ob ribjem trgu je pljuskala voda na pomol.

Obrežje je bilo golo, vse budno v svoji divjini. Morda smo prav zaradi te njegove divjine

in nepripradnosti bili vedno kakor dečki pred zagonetno sliko. Od časov, ko smo si začeli sami brisati nos, ko smo se kobacali ob naših materah na pesku, smo domači s tem našim bregom, vendar smo se znašli kdaj pred njim ko osramočen otrok.

Ta privid domačnosti in tuje, ki sta bila razdvojenost našega življenja, se je v tistih turobnih, enkratnih dnevih raztrgal, šele tedaj smo vzljubili naš breg zavestno. Pino, Danin brat, je bil krepak in njegovo delo je bilo trdo. Po-

predramiti:

"Glej, Majdek, kako te gleda".

"Da".

Njen začuden molk je še stopnjeval začaranost barv. Šele zunaj, ko je zopet stopicala med njima, se je okrenila k Dani ter spet našla svojo razigranost.

"Si videla, teta, kako se je ribica pačila!"

Za božič ji je Dani prinesla ilustriranega Cicibana. Dani, ta nemirna, borbena tržaška žena, je bila tedaj Majdici starejša sestra. Prej bi si jo zamilila na čelu bataljona ko ob

skrbno z dlanmi trobento ob njegovem ušesu:

"Uaaah"!

Potem se je sunkoma oklenila njegovega vratu, zato da bi se ne mogel maščevati. Tesno ga je oklepala, da je njeno mehko lice bilo prižeto k njegovemu, se zagugala, ko da ujčka otroka, in šepetala:

"Koga ima Majdica rada"?

stavil se je na procesu smel in vzravnal pred sodnike ter dvignil pest, da bi nihče ne dvomil o njegovi pripadnosti.

Isti Pino pa je v noči pred smrtjo v pismu svojemu dekletu zapisal, da je prisluhnil in slišal, "kako je pelo morje v Čedasu".

"Teta Dani, ali bodo ribice velike"?

Mimoidoči so se čudili deklici. Ali bo Majdica lahko ljubi-

otroku, pa tudi ona, kakor Pino, ki je pred odhodom v smrt poslal pozdrav kraškimi otročičem: zlogovala je Majdici stih s stihom Cicibana. Štiriindvajsetletna žena in drobno dekletce sta tiščali glavo skupaj, da nisi vedel, katera katero uči.

Ko Dani ni bilo, je pridrobne-la k Radku. Nosila je veliko izdajo Cicibana na rami kakor Disneyjev palček preveliko žlico.

mažičev gospodar pa je preminal ob letalskem napadu. Ali črke niso hotele priklicati misli; spali so z okostnjaki, na skrajnem koncu barak je ko turoben čuvaj čakal krematorijski dimnik. Ljudje brez čustev so bili, in še aprila, ko je angleški pulman brzel po holandskih ravninah in so žene pred hišami navdušeno mahale z robcami, so oni za okni gledali mrko.

Ko so jih pripeljali, so v go-

"Radko"!

"No".

"Pokaži, kje je napisano Cici-ban"!

"Ko bi le vedel".

"In tu, kaj je napisano tukaj-le"?

On je zaskrbljeno pomajal z glavo.

"Po slovensko piše, tega se res nismo nikoli učili..."

"Glej ga, kakšen je".

Neverno in graja-joče je našobila ustnice:

"Beži, beži, da mi tega ne znaš"!

Knjigo je prisloni-la ob rob mize, s prstom je sledila slikam, nato, ko da se je nečesa spomnila, jo je nepričakovano zaprla.

"Čakaj, čakaj, nekaj ti moram povedati"!

Požugala je s kazalcem: "Prav na uho ti bom zašepetala". Položila je knjigo na mizo ter se vzpela na njegovo koleno.

"Nič se ne boj, tje vstran poglej, skozi okno"!

Napravila je skrbno z dlanmi trobento ob njegovem ušesu:

"Uaaah"!

Potem se je sunkoma oklenila njegovega vratu, zato da bi se ne mogel maščevati. Tesno ga je oklepala, da je njeno mehko lice bilo prižeto k njegovemu, se zagugala, ko da ujčka otroka, in šepetala:

"Koga ima Majdica rada"?

Poldrugo leto je, kar je ni videl. Lani julija je v taborišče Natzweiler, v Vogeske planine, priromalo pismo: Dani in njen mož sta umrla, To-

stoljubni pokrajini ob Marni proslavljali zmago s šampan-jcem. Oni pa so sledili bolničarki, ki jim je postlala ležišče. Legli so, zaprli oči ter niso mislili na nič. Samo platnene sveže rjuhe so zlek-njenemu telesu ustvarjale občutek nečesa, ki je bilo podobno spominu.

Potem je vsakdanjost zrahljala otrplost. Srake so se kričavo ženile na Sanatorijevem vrtu. Na nočni omarici je imel Radko Gregorčičevo zbirko, ki so mu jo poslali iz Pariza. Pesnikovo srce ni več krvave-lo, listi drobne knjižice, čeprav izdane v borbi, so bili gladki in mladi. In tisti večer, ko je bil v časniku nagovor slovenskega pisatelja v Rossettiju, je planil s postelje, stopil na teraso:

"V Rossettiju..."

A bolniki so nemi počivali. Saj je vendar v Franciji! Kaj naj pomeni francoskim bolnikom govor v Rossettiju! Tako je bilo štirideset dni.

Potem veste vsi: v Gregorčičevi Gorici so žene in dekleta s svojimi telesi branile kamjonom, ko so odpeljali naše vojake. Kje je torej njegov dom? Ali naj prisede k ribiču na breg ob Marni? Prekletstvo se je vsesalo v predmete. Proti komu se bomo še morali boriti?

Davi je pismonoša položil list na posteljo. Slovenski pesnik je govoril svetu, in ob ranjenem srcu moža, ki je podaril Majdici Cicibana, je Radko zaslutil, kakšen krvav ogenj je moral goreti v prsih Principu v Sarajevu. Ali pomirite se, zapadni gospodje – mi smo prerasli anarhizem, vas pa bo zgodovina spravila v kraj, kakor odpalvi morje morsko travo na pesek. Ali prej bo šel, o, vedel bo, kam iti, ter jim pokazal:

"Vse to, glejte, je goriškega, kraškega, tržaškega pepela".

A pod noč je mrak osvežil soparno ozračje, v visoki travi je kihal jež. Skrita v drevju je pozdravljala kukavica, kakor nekdanj ljubljanski radio Trst. Tedaj so se trpke besede pesnika, ki so vrele iz vira slovenstva, umirile, se prelele v Majdičino zlogovanje.

Majdica še pride kdaj k teti Emi. Latnik je požoltel, Tomažičeva mama pa je ostala sama v vili nad razočaranim Trstom. Majdici bo prinesla na vrt šolsko tablo in jo postavila na trinožno stojalce, kakor Dani nek-daj. Septembrsko sonce je obsvetilo steno nad oleandroma ter odseva deklici na tablo, ko riše z velikimi tiskanimi črkami: DANI CIBAN TRST MAJDICA.

In upira rahlo razprte nožice v tla in je pred tablo ko učiteljica in učenka obenem.

"Tako je prav, kaj ne, teta Ema"?

Ko se bo okrenila, da se ti predstavi, bodo njeni lasje, plavi in svileni ko mreže barokljanskih ribičev, vzvalovali.

"Maj-di-ca Col-ja" bo rekla ko bi se val igral ter rožljajl s kamenčki na produ, ki se je pravkar dvignil iz morja in je še vlažen in nedotaknjen.

POGOVOR Mitja Emili

Dirkač, ki je postal fotograf

Konec lanskega leta sem v središču Sosljana čisto slučajno opazil nov fotografski studio in postal pozoren na vidno dvojezičnost, ki je sicer pri nas v trgovinah in na javnih prostorih ni prav veliko.

Lastnik Photo 360, kot se fotografski studio imenuje, je tudi v izlozbi imel vse napisano v slovenščini in italijanščini, in to je bilo zame čisto dovolj, da sem vstopil in spoznal Mitjo Emilija, mladega moža odprtega pogleda in iskrenega nasmeha. Zaklepetala sva se in obljubil sem mu, da "pridem enkrat mimo, da se pogovoriva".

Ko sem se pogovarjal z njim, sem na zidu fotografskega studia med različnimi fotografijami velikega formata zagledal tudi fotografijo dirkalnega motorja in takrat se mi je posvetilo, da je Mitja Emili tisti kraški fant, ki je pred leti dirkal in tudi postal evropski prvak v motociklistični kategoriji Stock 600 UEM, osvojil pa je tudi veliko drugih trofej v različnih kategorijah dirk z motocikli. Povprašal sem, ali je to on, in skromno mi je odvrnil, da je, takrat sem se spomnil fotografije, na kateri je bil Mitja nasmejan sredi velikega števila pokalov, ki jih je prejel.

In tako sva se minuli teden dobila v lepo urejenem studiu v Sosljanu, kjer ima na prodaj veliko takih predmetov, vezanih na fotografijo. "Res je, imam veliko takih predmetov, na katere lahko natisnem osebne fotografije posameznikov, in tak predmet postane tako lepo osebno darilo. Na razpolago imam veliko število predmetov, na katere lahko natisnem v barvah in črno-bele fotografije, od obeškov za ključke do vaz, skodelic

za kavo in čaj, da o majicah, torbah iz tkanin in plastičnih materialov in še o vrsti drugih predmetov niti ne govorim. Res je, če kdo pride k meni, lahko prinese na ključku ali na disketi fotografijo, izbere si predmet in potem mu naredim unikatno darilo, tako, ki bo sa

mo njegovo. Seveda izdelujem tudi koledarje, posterje, tiskam tako na papir kot na plastiko, tudi na platno, prodajam tudi okvirje različnih velikosti, ponudbo sem že od začetka tako zastavil, da nagovarjam čim več ljudi", mi pove Mitja. "Seveda si tudi fotograf, ne?" "Jasno, saj to sem prvenstveno. Fotografiram v studiu, izdelujem tudi fotografije za osebne dokumente, ki jih pri meni dobi stranka takoj. Tiskam tudi fotografije v vseh formatih, tudi zelo velike posterje, kot so, recimo, te na steni", mi pokaže Mitja krasno fotografijo svojih dveh hčerk, ki ju ima z ženo, ki jo je spoznal v Bologni, a je doma iz Trenta. Dovolj je, da dvignem obrv, in

že nadaljuje: "Ne, ne, imenitno se je znašla z mano tu v Sosljanu, stanovanje imava tu blizu, prihajam vsak dan peš v studio, ona zdaj dela od doma, zaradi pandemije, najini hčerki pa obiskujeta slovensko šolo in sta tudi ves dan zasedeni pri računalniku. Ni lahko, a sva se

znašla". "Katere fotografije tudi delaš?" "Pravzaprav lahko povem, da delam vse, opravil sem tudi izpit za vodenje drona, tako da lahko fotografiram in snemam tudi iz zraka", odvrne Mitja in mi pokaže dron, za katerega ceno niti ne vprašam, saj so take zadeve zelo, pravzaprav pregrešno drage. Ko mu to omenim, se nasmehe, pove, da je za izpit za dron dal dva tisoč evrov, in nato nadaljuje: "Fotografiram seveda tudi na porokah, tu si pomaga-

va s kolegom iz Trsta, kot tudi krste, obhajila, dogodke, na katere me povabijo kot fotografa, a zdaj je vse to ustavljeno zaradi pandemije ..."

Mitjo vprašam, kako je zdržal, saj ima fotografski studio odprt še le dobro leto.

"Ni lahko, a ne bom jokal, ker

kli, imel sem tudi lepe rezultate, a prišel je čas, ko sem zaradi pomanjkanja sponzorjev moral nehati, ta šport je izjemno drag in sam si nisem mogel privoščiti, da bi še naprej dirkal. Po poklicu sem kovač, zato sem našel ta prostor tu v središču Sosljana, ga sam predelal

in opremil in pripravil za studio, nakupil opremo, vložil sem zares veliko in z ženo sva si rekla, da poizkusim eno leto, da vidim, če bo sploh šlo. In je bilo kar dobro leto, delam seveda stalno, še posebej ob koncu leta sem delal vsak dan od jutra tudi do polnoči, ker je takrat pravi čas za darila in pri meni lahko narediš zares osebno, lepo darilo, tako, kakršnega ti ne naredijo drugi. Kot veš, je digitalna fotografska poklicna oprema draga, a je šlo, dela se nisem bal in se ga ne bojim. Ta pandemija pa nas je vse zares pošteno usekala in vse nas je zaustavila. Sam upam, da bo šlo, da bo ponovno steklo kolikor toliko normalno življenje", mi pove Mitja, ki dodaja,

je tesno povezan tudi s šolami, fotografira tudi otroke, pare, družine v studiu.

Kaj pa fotografiranje moto dirk?

Mitja se široko zasmee in zasvetijo se mu oči: "Seveda, sem fotografiral nekaj, a rad bi več. Upam, da bom lahko od blizu spremljal moto dirke in fotografiral ..."

"To ni isto kot dirkanje, ne", sem zvedav.

"Seveda ni, a je lepo. Nekaj sem se menil z neko ekipo, da bi jim sledil na vseh prvenstvenih tekmah in skrbel za fotografije, bomo videli. Zdaj je vse ustavljeno," pove Mitja.

"Ti še diši vonj po bencinu, a?" V očeh se Mitju pojavijo iskricice: "Še kako! Saj sem ti povedal, da sam nisem nameraval nehati dirkati, ampak tako je šlo".

"Pa ni nevarno, ko drviš 270, 300 kilometrov na uro po dirkališču na motociklu?"

"Ni, ne, sploh ni ...", se prijazno, a odločno zasmee Mitja in vljudno pozdravi gospo iz Medjevasi, ki si je prišla narediti fotografije za osebne dokumente.

Zaželim mu sreče, v bližnjem baru, potem ko je gospa že odšla, spijem kavo, on pa sadni sok, še vedno ima namreč postavbo motociklističnega dirkača.

Ko se posloviva, mu obljubim, da bom prišel kdaj stiskati nekaj fotografij k njemu.

In mu priznam, da v zadnjih desetih letih nisem stiskal niti ene ...

"To je velika škoda, ker se fotografije izgubijo, saj veš, digitalni svet ...", mi pove Mitja, ki še doda, da sam tudi preslika stare fotografije in jih popravi, če so poškodovane.

Jurij Paljč

Italijanska finančna kriza zaradi koronavirusa

Ocena o možnostih izhoda Italije iz Evropske unije

Po pričakovanjih je italijansko gospodarstvo v obdobju koronavirusa zdrsnilo v hudo gospodarsko krizo. Ob koncu leta 2019 je bila gospodarska rast Italije minimalna (0.1 % bdp), z nastopom krize pa je pridobila negativne vrednosti (z -0.3 do -4 % bdp v zadnjih nekaj mesecih). To pomeni, da se lahko mirnodušno začenjamo pogovarjati o pojavu recesije, kar pomeni zmanjšanje gospodarskih aktivnosti, in o strategijah za zajezitev neprijetnih posledic tako na gospodarski kot na socialni ravni.

Italija v recesiji

Na Apeninskem polotoku so v zadnjih mesecih zabeležili izrazit upad proizvodnje na vseh glavnih ekonomskih področjih – v industriji, kmetijstvu, gozdarstvu, ribištvu in vseh storitvenih dejavnostih. Kar zadeva povpraševanje, sta k negativnim vrednostim italijanskega bdpja prispevala tako padec v domačem kot tujem povpraševanju. V tem kontekstu se je med italijanskimi državljani v nekaj tednih razplamtelo nezadovoljstvo glede razporeditve finančnih resursov, ki jih Evropska unija namenja posameznim državam z namenom reševanja krize na nacionalni ravni. Ni slučaj, da so nekatere javnomnenjske ankete, ki so bile izvede-

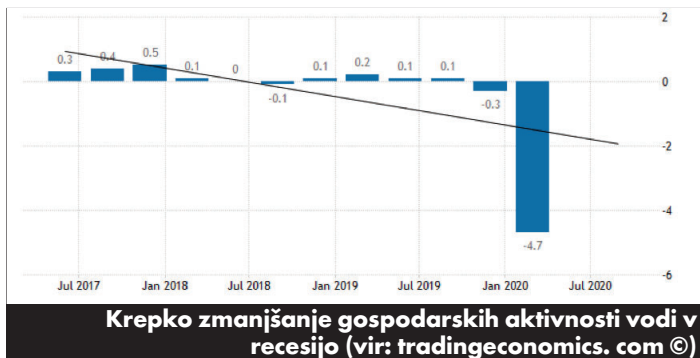
ne konec aprila in ob začetku maja letos, pokazale močan upad zaupanja, ki ga italijanski državljani imajo v glavni evropski instituciji, kot sta Evropska komisija in Evropska centralna banka.

Na poslabšanje odnosov med Italijo in Evropsko unijo opozarja tudi strokovno pismo, ki ga je

do skupnostne gospodarske politike. Ameriški Nobelov nagrajenec Joseph Stiglitz, ki je prava avtoriteta na področju mednarodne ekonomije, ni v nekaterih svojih spisih na podlagi opravljenih analiz izključil možnosti izstopa Italije iz EU.

Joseph Stiglitz, ekonomist

Kot zagotavlja Stiglitz, bi Italija

Krepko zmanjšanje gospodarskih aktivnosti vodi v recesijo (vir: tradingeconomics.com ©)

skupina italijanskih ekonomistov 13. marca letos objavila v prestižnem finančnem časopisu Financial Times. V sporočilu so Emiliano Brancaccio, Riccardo Realonzo, Mauro Gallegati in Antonella Stirati izpostavili potrebo po oblikovanju obsežnega protikriznega načrta za Italijo, in to tudi v primeru pomanjkanja evropske podpore. V sporočilu so evropsko gospodarsko politiko ocenili za kratkovidno in neučinkovito. Omenjeni ekonomisti pa niso edini, ki so kritični

v primeru zapustitve EU in vrnitve k nacionalni valuti imela možnost, da razvrednoti lastno valuto. To bi pozitivno vplivalo na izvažanje proizvodov in dobrin ter pripomoglo k rasti turizma. Toda s tem bi se koristila najbolj tudi končala. Zaradi tega bom na kratko predstavil razloge, zakaj se z možnostjo izstopa Italije iz unije ne strinjam. Kot sta nas leta 2016 opozorila najprej izid britanskega referenduma o izstopu iz EU in posledično še politika "Brexit".

Gospodarstvo Apeninskega polotoka pesti vrsta ekonomskih problemov, ki imajo strukturne razsežnosti in se jih nikakor ne da premostiti kratkoročno. Že pred nastopom finančne krize med letoma 2007 in 2008 se je Italija soočala s težavami v bančnem sektorju, ki jih je kriza le še poglobila in so danes ostali večinoma brez rešitve. Tej tematiki sem namenil nekaj strokovnih člankov, v katerih sem izpostavil potrebo po ustrežnejšem upravljanju stroškov italijanskih bank, preprečevanju prevzema novih tveganj v bančnem sektorju, v nekaterih primerih potrebo po prečiščenju bilanc, hkrati pa sem omenil koristi uvedbe učinkovitejših mehanizmov za ocenjevanje in izdajanje kreditov.

Kar zadeva strukturne izzive, s katerimi bi se Italija morala soočiti, so omembe vredni zlasti relevantni družbenoekonomski pojavi, kot na primer sorazmerno visoka stopnja mladinske brezposelnosti, ki je v italijanskih deželah precej višja od evropskega povprečja, kar pomeni, da bo zaradi koronakrize italijanski trg dela v prihodnjih letih najbrž še manj naklonjen mladim. Ob koncu ne gre spregledati niti samega razvoja dinamike gospodarske krize na italijanskem polotoku, ki je nastala

kot posledica zdravstvene krize covid-19. Italijanski primer je svojevrsten že zaradi tega, ker je bila Italija med prvimi državami v Evropi, ki so oklicale t. i. "lockdown", a tudi zato, ker je kriza še najbolj prizadela severne italijanske regije, ki so najbolj industrializirane in z gospodarskega vidika med najbolj produktivnimi v Evropi. Zaradi vodilne vloge teh dežel v italijanskem

Stiglitz kljub previdnosti ne izključuje možnosti italijanskega izstopa
Vir: Columbia Business School ©

gospodarstvu bo za državo izhod iz krize v naslednjih mesecih še toliko bolj zahtevna naloga.

Na podlagi nakazanega stanja ter neizpodbitnega dejstva, da gre pri koronakrizi za simetrični šok z asimetričnimi efekti na med-

narodnih trgih, postane jasna potreba Italije po uspešnejšem povezovanju in usklajevanju z ostalimi evropskimi državami tako na politični kot gospodarski ravni. Obratno od tega, kar zahtujejo številni italijanski ekonomisti in nekateri mednarodni izvedenci, sem mnenja, da bo Italija lažje okrevala prek sprejetja potrebnih strukturnih reform pod pogojem, da bo v okviru premišljene skupne ekonomske in monetarne politike deležna solidarnostne podpore ostalih evropskih držav. Inštrumenti, kot npr. Evropski mehanizem za stabilnost, Mehanizem za pomoč pri preprečevanju brezposelnosti in Evropski reševalni sklad nakazujejo pot v pravo smer. Če kriza ne bo trajala predolgo, se da te mehanizme v prihodnje vsekakor izboljšati, dopolniti in nadgraditi.

Skratka, izstop Italije iz EU bi v tem trenutku veljal za napačno potezo, ki bi pomenila tudi neuspeh skupnostne evropske politike in bi zmanjšala vlogo Evrope v okviru globalne ekonomske ureditve. Ravno najtežji trenutki so tisti, ko je potrebno zaupati v ostale in je potrebno hkrati dokazati, da smo vredni njihovega zaupanja in pomoči. Taka logika v kriznih časih obvelja tudi na ekonomski ravni in v okviru mednarodnih političnih odnosov. Tega pa bi se morali bolje zavdati ne le v Rimu in Milanu, ampak tudi v Bruslju in Frankfurtu.

Mitja Stefancic

SV. JUST Pogreb škofa msgr. Evgena Ravignanija

Bil je dobri pastir za vse vernike

V četrtek, 21. maja, sta se Trst in tržaška Cerkev v katedrali sv. Justa poslovala od velikega moza, tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija. Gotovo bi bila v drugačnih razmerah katedrala polna, zaradi varnostnih razlogov in ukrepov za zajezitev koronavirusa je bil vstop omejen. Poleg svojcev so vsakakor bili prisotni nekateri vidni predstavniki oblasti in slovenske narodne skupnosti: deželni guverner Massimiliano Fedriga, podpredsednik deželne vlade Riccardo Riccardi, župan Trsta Roberto Dipiazza, župan Doline Sandy Klun, županja Repentabra Tanja Kosmina, županja Milj Laura Marzi, tržaški prefekt Valerio Valenti, generalni konzul RS Vojko Volk, podpredsednik tržaškega občinskega sveta Igor Švab, predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj ter predstavniki Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor in Ivo Jevnikar. Nadškof Giampaolo Crepaldi,

Foto damj@n

obisku Jezusovega groba. Angel jim je sporočil, da Jezusa ni, da je vstal od mrtvih. Tako se tudi mi, ko pogledamo grob škofa Evgena, lahko potolažimo z mislijo na Kristusovo vstajenje. Po evangeliju o Jezusu, do-

brem pastirju, je Crepaldi poudaril, kako je prav ta lastnost dobrega pastirja zaznamovala tudi pot škofa Ravignanija in njegovo neutrudno in nenehno pastoralno poslanstvo, najprej v škofiji

bil in ljubim sveto Cerkev v mestu Trst, svoje duhovnike, vernike. Ljubim to Cerkev, v kateri živijo italijanski in slovenski bratje, skupaj in v spoštovanju razlik v jeziku in kulturi, kar priča o enotnem verovanju v Kristusa in evangelij. Vsem sem si želel biti oče in pastir". Verjel je, da mesto Trst, s tako zapleteno zgodovino in kompleksnimi problemi, lahko raste le s pomočjo vseh in le v pravičnosti, solidarnosti in miru. Škofa Evgena Ravignanija so po obredu položili ob grobova msgr. Antonia Santina in msgr. Lorenza Bellomija, pomembni osebnosti za Ravignanija, saj ga je prvi posvetil v duhovnika leta 1955 in drugi v škofa leta 1983. "Tema škofoma, ki sta bila zame kot očeta, sem želel biti zvest. Zgledoval sem se po njunem delu in tako služil mestu Trst, čeprav sem vedel, da nisem imel trdnosti prvega in niti dobrote drugega", je zapisal v oporoki škof. Večno mu bomo hvaležni.

MČ

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za misijon p. Ernesta Saksida Corumba' - Brazilija: Anica Zupančič - Maribor posvojitev 320 evrov, N. N. posvojitev 320 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

JOŽKO GERDOL

praznuje spet lepo in častitljivo

življensko obletnico voščila in

hvaležnost mu iz srca izražajo župnik, župnijski svet in župljani katinarske fare

Izšla je letošnja četrta številka revije Mladika

Uvodna misel četrte številke Mladike ponuja osebno pričevanje pisatelja Borisa Pahorja o požigu Narodnega doma. Pisatelj nazorno prikaže svoje občutje sedemletnega otroka ob grozovitem požaru, ki je zajel stavbo 13. julija 1920. Pove, da je takrat imel občutek, da se je začel konec sveta. V svojem pričevanju poudari potrebo, da bi se ob vrnitvi Narodnega doma slovenski manjšini v Italiji kot resnično pravno dejanje objavilo poročilo mešane slovensko-italijanske kulturno-zgodovinske komisije. Ob obeleževanju nekaterih zgodovinskih obletnic v življenju slovenske manjšine v Italiji in Slovencev nasploh – požig Narodnega doma, 100-letnica rapalske pogodbe, 90-letnica ustrelitve bazoviških junakov, 30-letnica prvih demokratičnih volitev v Sloveniji in še druge – Martin Breclj raziše pojma totalitarizma in osamosvajanja v luči človekovih pravic. Ob članku je objavljena tudi izjava Komisije Pravičnost in mir ob 30-letnici prvih demokratičnih volitev v Sloveniji. V sklopu tokratnega Fokusa spada tudi pogovor s predsednikom SSO Walterjem Bandljem o usodi in načrtih Narodnega doma, ki se bo letos vrnil v slovenske roke. V rubriki Intervju je pogovor Anke Peterlin s psihoterapevtom in teologom Christianom Gostečnikom o življenju posameznika in družin v času koronavirusa. Manica Maver spregovori o covidu-19 z jezikovnega zornega kota.

V rubriki Ekologija je tokrat govor o posledicah pandemijske krize na okolje, a tudi na naše delovne in življenjske navade. V daljšem članku Pandemija v Sloveniji pa je govor o prelomnosti, ki sta jo v Sloveniji povzročila tako obdobje koronavirusne pandemije kot nova slovenska vlada. V rubriki Literatura sta objavljena cikel pesmi Andraža Poliča Aprilski cvetovi noči in novela Tadeje Krečič Scholten Še vedno Alice. O akademskem slikarju in pedagogu Klavdiju Zorniku piše umetnostna zgodovinarica Mojca Polona Vaupotič; Franc Križnar v rubriki o primorskih glasbenikih piše o pianistu, dirigentu, glasbenem pedagogu in skladatelju Hilariju Lavrenčiču. V rubriki Pričevanja je objavljen zadnji del daljšega zapisa Erike Jazbar Po italijanskih poteh slovenskih političnih beguncev. Sledi še pričevanje Draga Koširja o Ivanu Adamiču. O zlahtnih kovinah, kovancih in virtualnem denarju piše Mitja Petaros v rubriki Numizmatika. V Mladiki dobimo še z novicami iz zamejstva in zdomstva bogato Anteno – tokrat tudi o dobitniku letošnje nagrade vstajenje Tonetu Mizeritu iz Argentine, ki je nagrado prejel za življensko delo. V mladinskem listu RAST Urška Petaros v uvodniku piše o pomenu in vlogi medijev v času koronavirusa. O načinu preživljanja časa in o delovanju v obdobju koronavirusa pišejo Nika Cotič, Luna Callin, Ivan Boškin, Nika Devetak, Giorgia Sinigoi in Martina Sosič. Jernej Močnik piše o digitalnem skavtizmu, v rubriki Slovenskega kulturnega kluba sta objavljena pogovora z Jakobom Kraljem in Matejo Martini.

In memoriam

Poslovil se je Aleš Lokar

V ponedeljek, 25. maja, se je hitro razširila žalostna vest, da je v 85. letu starosti umrl ekonomist, profesor, politični in kulturni delavec Aleš Lokar.

Rodil se je leta 1935 v Ajdovščini, z družino se je v petdesetih letih prejšnjega stoletja preselil v Trst, kjer je maturiral in kasneje diplomiral iz blagovnanstva na tržaški univerzi ter kmalu zatem začel poučevati. Predaval je na priznanih univerzah pri nas in po svetu ter napisal številne strokovne ekonomsko-gospodarske razprave. Aleš Lokar je bil med drugim zelo dejaven tudi na kulturnem in političnem področju. Bil je sourednik revije Most in

zelo aktiven v političnem življenju naše slovenske narodne skupnosti. Bil je dolgoletni član pokrajinskega in deželnega vodstva stranke Slovenska skupnost. Leta 1978 je bil izvoljen v tržaški občinski svet na listi SSK in kasneje je bil tudi občinski odbornik. Svojem izrekamo iskreno in občuteno sožalje.

*Zapustil nas je
prof. ALEŠ LOKAR,
dolgoletni član pokrajinskega in
deželnega vodstva Slovenske skupnosti ter
nekdanji svetnik in odbornik
na tržaški občini.
S svojo visoko strokovnostjo in
kulturno razgledanostjo
ter z odprtostjo do sodržavljanov
italijanske narodnosti
je dolga leta aktivno krojil politiko
naše stranke, s svojo toplo človečnostjo
pa je bil mnogim izmed nas
tudi iskreni prijatelj.
Ohranili ga bomo v globokem in
toplem spominu.
Otrokom Andreju, Marku in Pavli,
bratu Vanji in sestri Maji ter
vsem sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.*

Stranka Slovenska skupnost

Čas koronavirusa je spremenil marsikaj

Neopazno je šlo mimo praznovanje zavetnika vasi Bani, sv. Florijana

Kako se je v kratkem času vse spremenilo zaradi ukrepov raznih institucij ob tej nalezljivi boleznii koronavirusa covid-19, se je pokazalo tudi v Cerkvi. Vse se je preselilo na splet in tudi maše so potekale le na daljavo, brez skupne molitve in evharistije, brez prisotnosti vernikov in s tem povezanega ljudskega ali zborovskega petja, ki bi obogatilo daritve. Zdelo se je, da se Cerkev oddaljuje od ene osnovnih nalog, ki jo ima v družbi: od povezovanja med verniki z molitvijo in oznanjevanjem Božje besede človeku. (Ko to pišem, se nekaj spreminja tudi glede mašnih obredov v cerkvi). A težave še vedno ostajajo: vstop v cerkev je možen le z masko, razkužitvijo rok in v razdalji enega metra in pol od vernika do vernika. Bralci, strežniki in ostali sodelavci morajo poleg maske imeti tudi rokavice. Odsvetovana je tudi uporaba mo-

ne prižigajo. Vse to povzroča nelagodne občutke pri marsikom že ob vstopu v samo svetišče, v katerega lahko gre omejeno število ljudi, kolikor je pač razporejenih mest v cerkvi ob upoštevanju medsebojne razdalje. To so neživljenjski ukrepi,

ki onemogočajo vernikom sproščeno doživljanje daritve in z njo Najvišjega. Kako se bo na ta način uresničeval temelj naše vere: "Jaz sem kruh življenja" (Jn 6,35 sl.), "Kdor vame veruje, ima večno življenje"? "Ali hočete oditi tudi vi?" "Smisel tega izzivalnega vprašanja je v tem: brez evharistije ni Kristusa, brez evharistije ni krščanstva, kajti brez evharistije ni nadaljevanja tega, kar je Jezus storil pri zadnji večerji: ustanovitev nove in večne zaveze /.../ Tu ni kompromisa; kajti s kompromisom je tu obenem konec krščanstva, zanikanje Kristusa", je zapisal Trstenjak (Človek kotno in neskončno bitje, str. 461). Pandemija koronavirusa je popolnoma spremenila naš vsakdan. Zdaj nemočno

opazujemo strah vzbujajoče razmere, v katerih se nahajamo, brez prave rešitve in z dolgoročnimi posledicami, ki bodo vplivale na odnose in življenje prebivalstva v svetu. "Pravo srečo doživlja človek le v srečanju z drugimi osebami", je v knjigi Biti človek zapisal Anton Trstenjak (str. 241). A ta sreča je v današnjem času neuresničljiva ob vseh omejitvah, ki so jih uvedle oblasti. To stanje povzroča napetosti in nemire, ki so posledica zapiranja delovnih obratov; veliko ljudi ostaja na cesti brez dela in služka za preživljanje lastnih družin. Zdi se, da se bo kriza z migracijami še stopnjevala, ne le iz nerazvitih predelov kot do-

slej, ampak tudi znotraj razvitega sveta. Zaradi nastalih razmer so šla mimo tudi vsa praznovanja v vasi Bani: praznik zavetnika cerkve in vasi sv. Florijana, 4. maja, in dve pomembni obletnici: 285-letnica blagoslovitve te cerkve (prvotno privatne kapele premožne družine Ustia) in 20-letnica postavitve prvega spomenika na vzhodnem Krasu (če ne še širše v našem prostoru) padlim vaščanom v prvi svetovni vojni kot tudi tistim, ki so izgubili življenje v drugi svetovni vojni. Vsi si enako zaslužijo naš spomin, zmagovalci in poraženci v dveh krvavih svetovnih vojnah. Predolgo so bili zamolčani padli v prvi svetovni vojni, kot da bi se sramovali pred novimi oblastmi jim postaviti primerno obeležje, samo zato, ker so padli na strani poraženec v tej vojni. Pred

20 leti, ob jubilejnem letu 2000, smo se pri Banah odločili, da počastimo njihov spomin s postavitvijo spomenika - pred cerkvijo - iz kraškega kamna z imeni padlih vaščanov v dveh svetovnih vojnah. Odkritje spomenika je potekalo ob praznovanju zavetnika vasi sv. Florijana ob številni udeležbi vernikov in ostalih, ki so se želeli pokloniti tem padlim. Ob strani so ostali tisti, ki so videli v vsej povojni dobi le padle v drugi svetovni vojni na strani zmagovalcev. Nam pa je pietetni spomin nalagal, da se spomnimo na vse padle vaščane, poraženec in zmagovalce. Eni in drugi so bili naši sovaščani. Zdaj nekateri razmišljajo, da bi to praznovanje prenesli na kasnejši čas. Toda, kar je šlo mimo, se ne vrača in prenesti praznik na poznejši datum se mi zdi nesmiselno, še posebno v tem negotovem času in stanju, ko ni videti prav kmalu vrnitve v neko normalno življenje.

Pavel Vidau

Gledališče Koper, SNG Nova Gorica, SSG Trst

Dobitnica letošnjega tantadruja za življenjsko delo je Marija Vidau

Leta 2011 so tri primorska gledališča, Gledališče Koper, Slovensko narodno gledališče Nova Gorica in Slovensko stalno gledališče Trst, prvič podelila tantadruje, nagrade, poimenovane po znanem literarnem junaku Tantadruju, ki ga je tako slikovito in učinkovito opisal primorski pisatelj Ciril Kosmač. Primorska gledališča so se tedaj zmenila, da bodo vsako leto podeljevala tri strokovne nagrade tantadruj, da bi trajno zaznamovala delo tistih, ki ustvarjajo v gledališčih na primorskih tleh, in da bi dela, ki tu nastajajo, primerno ovrednotila, saj so le-ta včasih na osrednjih slovenskih festivalih nekako "prezrta". V letošnji, žal kar precej okrnjeni gledališki sezoni so si predstave, seveda do zaprtja gledaliških hramov v februarju oz. marcu, omenjenih gledališč kot člani strokovne žirije ogledali Ivana Zajc, Andraž Gombač in Janez Starina. Ti so odločali, komu naj podelijo letošnje tantadruje za gledališki dosežek, za igralsko stvaritev in za predstavo v celoti. Predstave, ki zaradi epidemije koronavirusa niso zaživele v letošnji sezoni, bodo spadale v ocenjevanje za nagrado v naslednji sezoni.

Žirijo za nagrado tantadruj za življenjsko delo pa so sestavljali Ingrid Kašca Bucik, Nataša Sosič in Bine Matoh. Ti so soglasno odločili, da nagrado prejme tržaška kostumografinja **Marija Vidau**, dolgoletna, izredno dragocena sooblikovalka umetniške podobe slovenskega gledališča v Trstu. Njeni elegantni, fini, vselej v skrbno odbranih barvnih odtenkih izdelani kostumi so bogatili ničkoliko predstav tega gledališča in drugih gledaliških hiš ter očarali gledalce z dodelanostjo in ljubeznijo do umetnosti, s katero so bili zamišljeni in krojeni.

V utemeljitvi nagrade piše: "Ko-

stumografinja Marija Vidau nam s prirojenim umetniškim darom posreduje čar svojih gledaliških kreacij estetsko prefinjeno in oblikovno celovito. Od prvih kostumografij v domačem gledališču predstavljajo njeni kostumi tudi v nadaljnjih desetletjih sintezo umetniškega stremljenja Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

V svoji karieri je Marija Vidau razvila edinstven in prepoznaven slog. Njena želja po iskanju svojega, osebnega sloga izhaja že iz otroštva, saj je bila v njej ukoreninjena nadarjenost za risanje in krojenje; vse to je nadgrajevala in udejanjala najprej na Akademiji za modo in kostumografijo v Rimu, kasneje še na izpopolnjevanjih, predvsem v Ameriki. Številna potovanja v svet so bila zanjo izziv, da se je študijsko poglobljala v kulturo oblačenja različnih narodov ter je posamezne likovne in estetske elemente vnesla v naš gledališki prostor.

Znanje in izkušnje je Marija Vidau nenehno umeščala v jezik svojega okolja. Ljubezen do Krasa in morja, do zemlje, kamna, lesa, železa pa še do nešteti nians barv, ki obstajajo in se prepletajo v naravi, vse to je želela izvirno posredovati v svojih kostumih. Barvne odtenke je poudarjala učinkovito, premišljeno je izbirala najrazličnejše tkanine in materiale ter jih vnesla v posamezne kostume. Njeno vodilo je bilo eksperimentiranje, izvirnost je iskala tudi v unikatnih dodatkih, ki jih je večkrat izdelala sama, vendar je dosledno upoštevala gledališko tradicijo.

Kot kostumografinja je pri pripravi študijskih osnutkov delala usklajeno z miselnimi zasnovami režiserjev, scenografov in drugih

soustvarjalcev. Svoj umetniški zanos je najraje usmerjala v slogovne predstave. Fleksibilnost in empatija sta pripomogli, da so se njeni kostumi kar najbolj prilagajali igralcem.

Umetniško snovanje kostumov za več kot tristo petdeset predstav v domala vseh slovenskih gledališčih je prineslo Mariji Vidau tudi veliko zadoščenja. Če se je na začetku svoje kariere odrekla privlačnim ponudbam v Rimu in tujini, so številna priznanja in prestižne nagrade potrdile njeno izjemno ustvarjalnost. Tako je lani prejela nagrado Polde Bibič za življenjsko delo, ki jo podeljuje Združenje dramskih umetnikov Slovenije.

Umetniško in ustvarjalno delo, ki ga je opravila Marija Vidau na prizorišču slovenskega gledališča, je primorskemu prostoru dalo pridih univerzalnosti in enkratnosti.

Letošnja, deseta razglasitev primorske gledališke nagrade tantadruj je, žal, potekala le na spletu. Tradicionalna javna podelitev v

živo bo šele tedaj, ko bodo varnostni predpisi to dovoljevali. Slovesnost bi tokrat morala biti v Kulturnem domu v Trstu, prav zdaj v maju. Ker pa to ni bilo mogoče, so se organizatorji odločili, da bodo v tem izrednem letu imeli kar dvojni praznik, prvič na spletu, drugič pa na resničnem odru. Kratke virtualne slovesnosti, ki jo je vodila Lara Komar (scenarij je pripravil Danijel Malalan, režiral pa Jaka Ivanc), so se udeležili direktorji oz. umetniški vodje vseh treh gledališč, Danijel Malalan (SSG, Trst), Katja Pegan (Gledališče Koper), Maša Jerman Bratec in Marko Bratuš (SNG Nova Gorica), predsednica SSG Breda Pahor, predstavnik obeh žirij, Nataša Sosič in Andraž Gombač, ter posebna gostja, državna sekretarka na ministrstvu za kulturo Republike Slovenije dr. Ignacija Fridl Jarc, ki je

čestitala nagrajencem in izrazila željo, da bi bile tudi te izredne razmere navdih za nove gledališke stvaritve. Letošnjo nagrado tantadruj za predstavo v celoti je prejela predstava *Šest oseb išče avtorja* v režiji Paola Magellija in produkciji Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica.

Komisija je v utemeljitvi nagrade zapisala tudi: "Šest oseb išče avtorja, najde pa gledalca – tudi tako lahko povzamemo uspeh velike uprizoritve na velikem odru novogoriškega gledališča. Dramsko klasiko italijanskega nobelovca Luigija Pirandella v prevodu hišnega lektorja Srečka Fišerja sta režiser Paolo Magelli in njegova stalna dramaturška sodelavka Željka Udovičič Pleština postavila s kipo, po zaslugi katere gledalci pozabimo, da imamo pred sabo

uprizoritev stoletje starega besedila. Predstava Šest oseb išče avtorja je močna v vseh segmentih, je tako sodobna kakor tudi zvesta dramski predlogi. Ustvarjalci so se ognili pretiranemu aktualiziranju Pirandellove igre o soočenju dveh disfunkcionalnih družin: gledališke, ki ravnokar začenja vajo, in skrivnostne z družinskimi člani, ki so se rodili kot dramske osebe in zagotavljajo 'dramo, polno bolečine'. Magellijeva ekipa je Pirandellu premišljeno in z občutkom pripisala nekaj replik, ki skupaj z videom in elektronsko glasbo podkrepijo avtorski delež in prispevajo k še krepkejšim, tu pa tam tudi zelo udarnim trkom resničnosti in fikcije v 'metagledališki drami absurda'. ... / Tu nikomur več ni jasno, kje in ali sploh je meja med resničnostjo in fikcijo, vsi pa dobro vemo: četudi resnične izkušnje morda resnično ni mogoče uprizoriti, imamo pred sabo pravo gledališče!"

Nagrada tantadruj za igralsko stvaritev je razveselila Jurija Drevenška za vlogo radijskega novinarja v koprodukciji drami SSG Trst in ŠKUC gledališča v sodelovanju s Cankarjevim domom, Na valovih Saše Pavček v režiji Alena Jelena. V obrazložitvi je med drugim zapisano: "Prikupno zmeden se svetovni operni divi sprva kaže tudi mladi novinar, ki jo intervjuja v tesnem kletnem studiu nacionalnega radia. Jurij Drevenšek ... / premišljeno in občuteno stopnjuje intenzivnost svoje vloge: spočetka je navidez neroden, utrujen, naiven, v zadregi se smehlja, beseda se mu zatika, docela je podrejen gostji, ki ji laska s hvaljenjem njenega mojstrstva, njene edinstvene umetnosti. Drevenšek v duetu s prav tako gostujočo solgralko Barbaro Cerar večše vodi igro mačke – pravzaprav mačka – in miši. Postopoma, načrtno in nezaдрeno razgalja zlaganost in pokvarjenost vzvišene, vase zagledane, zaslužkarske, nemoralne pevke, v off-u in čedalje uspešneje tudi v etru odstira njeno samolčano preteklost. Vešče jo zapelje v oster besedni spopad, med

katerim se intimna bolečina nerazdružno preplete z aktualnimi družbenimi temami ... / V novinarjevem skrivnem arzenalu so drobne, vendar zbadljive, z ironijo in sarkazmom nabite pripombe, nabrušena vprašanja, s katerimi seka vse globlje v pevki neprijetna, tudi mučna poglavja, seže celo po prevari, laži – s katero pa krči pot k resnici in njeni sestri katarzi".

Nagrado za gledališki dosežek je prejela ekipa igralcev pod vodstvom Jake Ivanca, dramaturginje Ire Ratej in tehničnega vodje Iva Štokoviča za niz spletnih bralnih uprizoritev Cankarjevih dram v projektu Gledališče za maturo.

"Da si viden, ko je najtežje – to je dosežek. V izrednih razmerah je Gledališče Koper zatočišče našlo na internetu in presenetilo z zasilonimi rešitvijo. ... / Posebej izstopa takoj zatem uresničena edinstvena zamisel: niz bralnih uprizoritev dramskih klasik Ivana Cankarja, ki so jih prav tako uprizorili v spletni aplikaciji in v živo pretakali v virtualno dvorano. Drame Za narodov blagor, Kralj na Betajnovi, Pohujšanje v dolini šentflorjanski in Hlapci je učinkovito strnila dramaturginja Ira Ratej, za tehnično podporo je med uprizoritvami skrbel Ivo Štokovič, režiser Jaka Ivanc pa je sodeloval tudi kot bralec didaskalij. Vrednota, ki povezuje Cankarjeve drame, je resnica. ... / Čeprav se projekt imenuje Gledališče za maturo, je preselel ta okvir. V zahtevnih razmerah je opozoril na Cankarjevo misel, še kako živo tudi v naši sodobnosti. Pred gledalci se je pojavil kolaž zaslonov, ki so se odpirali glede na to, kateri lik je nastopil v posameznem prizoru. ... / Igra se je osredotočila na obraz, mimiko in glas. Kljub fizični oddaljenosti smo čutili dinamične stike med liki. Projekt odraža strast do teatra, ki v teh časih vliva upanje. ... / Andraž Gombač je ob koncu spletne slovesnosti v imenu komisije izrazil podporo vsem ustvarjalcem z željo, da bi se nova sezona pričela "pravočasno, pogumno in polnokrvno".

Iva Koršič

POGOVOR Polona Dominik, laična misijonarka

“Lahko rečem, da s tem, kar dajem, sama veliko več pridobim!” (3)

Kako poteka tvoj delovni dan?

Moja vloga v celotnem sistemu je kar obširna in se dopolnjuje prav vsak dan. Dlje kot sem tukaj, več je dela, več je življenja, več je odnosov. To je tako kot biti starš, otroci vedno nekaj rabijo. V družini je sicer mama le ena, nas je tukaj več, a pogosto mi kdo od otrok reče »mama«, po amharsko »enate«. Toplina, igre, pogovori so le del skupnega življenja, konkretno pa jim pomagam pri učenju, kar nekaj lekcij imam na dan, zadnja je zvečer ob devetih. Postala sem tudi »medicinska sestra«. Dobrotniki doma mi omogočijo, da imam veliko koristnih osnovnih pripomočkov, ki pomagajo najstnikom pri njihovih vsakodnevnih zdravstvenih težavah, kot so rane, kožna vnetja, manjše bolečine. Spreji, kreme, obliži, povoji so vedno v mojem žepu ali torbi, da lahko oskrbim otroka na vsakem koraku, ko vidim potrebo ali ko prosi za pomoč. Najbolj dragocena pa je vsakodnevna prisotnost ob vsem, kar počnejo, pa naj gre za igre, delo, učenje, prehrano... od jutra do večera.

Imaš tudi druge zadolžitve?

Najbolj pomembna zadolžitev je skrb za skladišče, česar ne morajo zaupati komurkoli. V državi, kjer je veliko revnih, tudi naši sodelavci, je skladišče lahko vir lastnih koristi. V njem skrbim za zalogo vse-

ga, kar potrebujemo za vzdrževanje otrok in ustanove, od oblek do hrane, čistil, šolskih potrebščin, higienskih pripomočkov.

Kako pa tvoje delo poteka zdaj, v času pandemije?

V času izolacije zaradi COVID-19 se je moje delo nekoliko spremenilo, saj učitelji več ne prihajajo in tako sem dobila več ur poučevanja, popoldne pa skupaj delamo zunaj; kot otroci doma v družini. Urejanje vrta, drv, trave, čiščenje tega in onega... vsak dan nekaj drugega, saj je področje veliko. Poleg vsega pa mi je zaupana skrb za slovenske in koroške botre, ki s svojimi prispevki pomagajo revnim po vsej Etiopiji. Skušam priti v stik z otroki po vsej državi, ali vsaj s tistimi, ki te otroke poznajo, da dobim informacije, ki jih lahko posredujem botrom, ki za otroka skrbijo. Ni enostavno, predvsem zaradi ogromne velikosti države, oddaljenosti in nedostopnosti mnogih krajev in bivališč, v zadnjem času pa seveda zaradi omejitev in razglašeni izrednih razmer, ki vladajo po celem svetu.

V Addis Abebi je menda na ulicah skoraj sto tisoč otrok. Od kod prihajajo, kako da so se znašli na ulici, kakšno je njihovo življenje?

Etiopija je, kot vse afriške države, zelo raznolika. Etiopija ima zelo

bogato kulturo, ki bi jo lahko še in še spoznaval, vendar mene vedno zanima le socialna plat, predvsem stanje revnih otrok. Vsa velika mesta na svetu se srečujejo s težavami ljudi, ki živijo na ulici,

ki pridejo v mesta z željo po boljšem življenju, a to terja svojo ceno. V mestih tretjega sveta na ulicah živi na milijone otrok, ki so žrtve teh družbenih gibanj in procesov. V Addis Abebi, kjer živim in delam, jih je okoli 60.000 ali več. Razlogi, da preživljajo otroštvo na cesti, se lahko strnejo v nekaj točk, a zgodbe posameznikov se seveda razlikujejo. Najpogostejši razlog je seveda revščina, zaradi katere se podajo v Addis Abebo, saj mesto nudi več priložnosti za zaslužek kot oddaljeno podeželje. In tako tisoče otrok v Addis Abebi na ulici prosi ali z različnimi deli skuša pri-

služiti kak kovanec. Na ulici npr. prodajajo različne stvari, čistijo čevlje mimoidočim, delajo kot nosači na tržnicah ipd. In tako skušajo preživeti. To so najstniki, stari neke med 12 in 20 let.

Lahko poveš kaj več o vašem »kolektivu«? So to samo patri, ali imate tudi zaposlene?

Glede na to, da imamo neformalno osnovno šolo in hkrati tudi poklicno šolo s sedmimi delavnicami, to so usnjarska, lesna, kovinarska, kmetijska, avtomehanična, električna, frizerska in kuharska, so pri nas zaposleni učitelji in mojstri, ki fante izučijo poklica za raven državnega izpita. Samo za tehnično šolo je zaposlenih kakšnih 15 učiteljev. V osnovni šoli je tudi kar nekaj učiteljev. Imamo tudi štiri socialne delavce in psihologinjo. Otrok je včasih tudi do 100 in da se jih nahrani trikrat na dan s kvalitetnim obrokom, so v normalnih razmerah prisotne tri kuharice – trenutno le ena. Pa čistilke, računovodje...

In kako se financirate? Lahko plačate vse te zaposlene?

Pomembno je povedati, da imamo dolgoletnega misijonarja iz Italije, to je g. Angelo Regazzo, ki skrbi za finance. Dneve in noči išče dobrotnike in ohranja z njimi stik. Pravi, da so stroški našega programa skoraj 1000 evrov na dan. Imamo tudi stalne finance iz Italije, nevladno organizacijo, ki redno pomaga. Če dobrodelnost odpove, če se z gospodom Angelom kaj zgodi, star je namreč 76 let..., raje ne razmišljamo, kaj bo, čeprav bi morali. Hvala Bogu se vedno najdejo novi ljudje, ki verjamejo v naše poslanstvo in da je treba tem otrokom pomagati, da bodo gradili boljše družbo v Etiopiji. Poleg Angela so trenutno tukaj še ostali salezijanci, ki pa so domačini. Eden, ravnatelj, je duhovnik, potem pa so še bratje.

So pri vas še drugi prostovoljci? Kako pa delujete zdaj v teh časih?

Jaz sem trenutno edina prostovoljka, laikinja. Pred izbruhom COVID-19 sem imela družbo dveh Avstrijcev, mladih fantov, ki sta prišla za eno leto, vendar ju je njihova organizacija nujno poklicala nazaj v domovino. Tudi sicer čez leto veliko prostovoljcev prihaja za kakšen mesec ali dva, navadno iz Italije, vendar zdaj seveda ne in najbrž še dolgo ne bo nikogar, predvideva se približno eno leto. Tudi kolektiv domačinov smo

zmanjšali, omejili prihode od zunaj, da ne bi kdo prinesel okužbe. Nekateri, na primer čistilka, socialna delavka, psihologinja... so se začasno kar k nam priselile. Zdaj čutim, da smo vsi skupaj še bolj kot družina.

Kateri je vaš skupni pogovorni jezik? Kako med seboj usklajujete svoje delo, različne zadolžitve?

Jezik je amharščina, kolikor se mi jo je uspelo naučiti, vendar za boljše delovanje uporabljam kar angleščino – predvsem za komunikacijo s salezijanci, ko se usklajujemo pri delu... Zdaj usklajevanja prav veliko ni potrebno, saj je program ustaljen in otroci ga dobro poznajo. V času COVID-19 smo seveda program prilagodili, vendar traja že dovolj dolgo, da smo se navadili in vsak ve, kaj sledi, ko zazvoni, vsak pozna svoje zadolžitve. Res je zanimivo, kako tekoče poteka. Če je kaj posebnega, pa se ob mizi ali mimogrede uskladimo, ravnatelj uspešno koordinira in poseže, če je potrebno. Od časa do časa imajo zaposleni tudi kakšen sestanek, administrativnega, vzgojnega značaja... A kot pravim: urnik je stalen, pravila so jasna in vsi imamo vse že nekako pod kožo, saj več ali manj stvari potekajo tako že kakšnih 15 let.

/dalje
Špela Pahor

Vlada RS ustanovila Strateški svet za zmanjšanje birokracije

Novi ukrepi in okoli 7 milijard evrov za odpravo posledic novega koronavirusa!

V Sloveniji so se ljudje sprostil zaradi uspehov pri obvladovanju in za jezivti novega koronavirusa, odziv pa je tak, da se Slovenci manj bojijo strahu in groze, ki ju je povzročil ob razglasitvi epidemije, kljub temu pa še zmeraj upoštevajo in izvajajo zaščitne in druge ukrepe zoper zlo, ki se utegne znova razširiti v okužbe in trepetanja za življenja. V novem ozračju vsaj delne sproščenosti se je velik del politikov in tako imenovane običajne javnosti začel spraševati, ali bodo ljudje lahko odšli na dopust, letni odmor, kam bi bilo najbolje oditi in kdaj bodo meje s sosednjimi državami spet odprte za bolj ali manj neoviran promet. Prednjačijo predlogi in zamisli z vrhov politike in iz stroke, naj bi Slovenci letošnji dopust, če le mogoče, preživeli doma, torej v Sloveniji, toda oživele so tudi tradicionalne želje po počitnicah na morju na Hrvaškem. Domnevno je na Hrvaško, kljub oviram in zapletenim postopkom pri prehajanju meje, že odšlo večje število Slovencev, resda največ tistih, ki imajo v hrvaški Istri

počitniške hišice, popularno imenovane vikendi, in plovila. Velja upoštevati in si zapomniti tudi tisto, kar je premier Janez Janša poudaril v intervjuju za svetovno znan in pomemben medij, britanski BBC. Dejal je, da je turizem za Slovenijo zelo važna dejavnost, tudi zaradi te pomembnosti se bo turistična sezona v Sloveniji začela 1. junija. Zagotovil je, da bodo počitnice v Sloveniji varne, potekajo pa tudi pogovori o sprostitvi potovanj na mejah s Hrvaško, Avstrijo in Madžarsko. Čedalje bolj pa se kaže potreba tudi po sporazumu o ureditvi mejnega režima in sprostitvi potovanj na meji med Slovenijo in Hrvaško. Vlada pa v vsem tem času, polnem zapletenih problemov in tudi nevarnosti, neumorno deluje in sprejema ukrepe za odpravo posledic, ki jih je virus povzročil v Sloveniji. Sprejela je že tretji sveženj zakonov in izvršilnih ukrepov za finančno in druge oblike pomoči in olajšav vsem slojem slovenske družbe in celotnemu gospodarstvu. V vseh treh do zdaj sprejetih svežnjih zakonov in drugih ukrepov je za vse oblike in vrste pomoči in olajšav pedvidenih

kar okoli 7 milijard evrov. Vlada zagotavlja, da so sredstva zagotovljena in "da denarja ne bo zmanjkalo". Slovenija pa upravičeno pričakuje, da bo znaten del sredstev prispevala tudi EU, kar so v Bruslju tudi zagotovili. Premier Janez Janša je povabil tudi opozicijo, da sodeluje pri snovanju politike in programov pomoči prizadetim zaradi virusa, vendar je predsednik prejšnje vlade Marjan Šarec udeležbo in sodelovanje zavrnil. Odločil je, da bo njegova Lista Marjana Šarca sama zasnovala in urenila program pomoči prizadetim zaradi virusa. Stal naj bi okoli milijardo evrov, toda teh sredstev Marjan Šarec in njegovi še nimajo zagotovljenih. Slovenska množična občila vzorno in podrobno obveščajo javnost o delovanju in nevarnostih koronavirusa, javnost tudi ozaveščajo o tej novi krizi,

toda hkrati so povečala zapise in zaostila gonjo zoper novo vlado in koalicijo. Poglavitna tarča in cilj pa je, kot sicer že dolgo časa, Janez Janša, ki da

Bogomir Štefanič

pomeni največjo nevarnost za demokracijo v Sloveniji. Mnogi se sprašujejo in ugibajo, zakaj tako kampanjo in gonjo najbolj izvajata obe osrednji televiziji, javna TV Slovenija in komercialna POP TV. Časnikar

slovenskega verskega tednika Družina Bogomir Štefanič je zapisal, "da eni v obrambo svojih koristi pozivajo k protestom, drugi v prizadevanju za skupno dobro k molitvi za domovino. Omenjeni novinar svoja razmišljanja nadaljuje v komentarju z naslovom Zgoščeni medijski čas. Piše: "Komajda pomnimo čas, v katerem bi se toliko govorilo o medijih kot zadnje tedne, ki sta jih zaznamovala covid-19 in zamenjava oblasti. Zlasti ta slednja okoliščina je poskrbela, da se je večinski del medijskega prizorišča čez noč spomnil svoje vloge neizprosne "psa čuvaja". Kritičnost je seveda temeljna značilnost novinarstva, pa vendar se zastavlja vprašanje o motivih za njeno stopnjevanje do razsežnosti, ki jim lahko pripišemo oznako razdiralnosti, celo hujskaštva". Dr. Andrej Grebenc, nekdanji svetovalec v Evropski komisiji, zdaj pa raziskovalec na ameriški univerzi Sacred Heart v zvezni državi Connecticut, je predsednika države Boruta Pahorja v javnem pismu pozval, "naj prispeva k dezinfekciji zastrupljanja medijske scene s strani nekaterih novinarjev in politkov in s tem prispeva k ustvarjanju politične pomiritve v Sloveniji".

Začudenje in zgražanje je povzročila odločitev državnega tožilstva, "da plakati in napisi 'Smrt janšizmu' ter pozivi Ludvika Tomšiča 'Ubi Janšo', ne pome-

nijo kaznivega dejanja, ki bi ga tožilstvo preganjalo po uradni dolžnosti". V Zboru za republiko, ki je največja organizacija civilne družbe v Sloveniji, so v odzivu na odločitev tožilstva zapisali, "da v naši državi torej kot ustavna pravica velja poziv za usmrnitev političnih nasprotnikov, poziv h kaznivemu dejanju umora. V Zboru za republiko opozarjajo, da pri nas glede na odločitev državnega tožilstva ni več pravne države, zato lahko sledita le še kaos in bratomorna vojna, takšnega stanja pa si v samostojni Sloveniji ne želimo". Janez Janša, predsednik vlade in SDS, največje parlamentarne stranke, je odločitev državnega tožilstva, ki jo je obrazložila vodja tega tožilstva v Ljubljani, dr. Katarina Bergant, ocenil za sramoto brez primere. Vlada je ustanovila Strateški svet za zmanjšanje birokracije. Nastal je iz spoznanja in izkušenj, da je več kot 20.000 zakonov in drugih predpisov, kolikor jih je v Sloveniji, preveč. Nov organ bo vodil izvedenec za področji uprave in predpisov Ivan Simič. Za ponazoritev dogodka spominjam, da za birokrate veljajo slabi uradniki zlasti tisti, ki se formalistično in neživiljenjsko držijo predpisov.

Marijan Drobež

SLOGI/ Izšel je nov zvezek redne serijske "teatrografije"

Slovenski gledališki letopis 2018/2019

Slovenski gledališki inštitut je izdal nov zvezek redne serijske "teatrografije", Slovenski gledališki letopis 2018/2019. Ta nova monografija je 32. nadaljevanje stoletnega Repertoarja slovenskih gledališč 1867-1967 in 33. izdana knjiga. Kot pojasnjujejo izdajatelji, je to 27. številka Slovenskega gledališkega letopisa, ki je prvič izšel za sezono 1992/1993. Urednik publikacije Štefan Vevar je tako predstavil nov zvezek: "Z vidika kvantitete lahko govorimo o sezoni, ki je v primerjavi s prejšnjo v znamenju blagega krčenja produkcije. Število premier se je z 222 zmanjšalo na 214, skupno število predstav pa s 5.185 na 5.040. Zmanjšalo se je tudi število igranih del, in sicer s 505 na 473. Nekoliko večji je upad števila gledalcev, in sicer z 976.000 na 884.000. Med povprečji podatkovnih celot, ki pri posameznih gledališčih iz sezone v sezono nihajo v enakomernih, razmeroma majhnih amplitudah, je najti tu-

di podatke, ki nekoliko štrlijo iz povprečij. Pri ljubljanski Operi lahko na primer opazimo že nekaj časa padajoče število gledalcev, ki kljub 24 igranim delom in 7 premieram ni presežlo 68.000. Upad gledalcev kljub spodbudnemu številu igranih del in premier (25 in 10) beleži tudi Slovensko mladinsko gledališče (29.000). Ista težnja se nakazuje tudi pri SNG Drami Maribor (34.000). Da slika ne bo povsem v znamenju zmanjševanja, pa lahko denimo za Anton Podbevšek Teater zapišemo, da se je obisk po nekajletnem rahlem upadanju v tej sezoni dvignil na 10.000 gledalcev in da se zadnje sezone dviguje tudi obisk v Lutkovnem gledališču Maribor (53.000)". Za posamezne gledališke zvrsti je sezono 2018/2019 ocenilo pet izvedencev za posamezna umetniška področja. Melita Forstnerič Hajnšek je svoj zapis namenila dramskemu in postdramskemu gledališču. Pri tem je zapisala, da se gledališke izbire slovenskih

gledaliških hramov sukajo med klasično, sodobno in t. i. eksperimentalno gledališko produkcijo. Tudi v obravnavani sezoni je bilo nekaj presežkov. Po njenem mnenju je vrhunec sezone v mar-

sičem predstavljala predstava Slovenskega mladinskega gledališča še ni naslova; Simona Semenič je za izhodišče ustvarjalnega procesa vzela mit o Don Juanu, režij-

sko je igralce vodil Tomi Janežič. Predstava, ki "izkazuje izjemno moč gledališča danes in vztrajno tke vez med igralci in gledalci", je nastajala šestnajst mesecev, in kljub temu da traja celih deset ur (to je najdaljša predstava v zgodovini slovenskega gledališča!), je doživela zelo dober sprejem pri občinstvu in bila deležna nagrade ZDUS "Mar-

grade za najboljšo režijo, Borštnikovih nagrad za igro (Matej Recer in Stane Tomazin), Borštnikove nagrade za mlado igralko (Anja Novak), Šeligove nagrade in nagrade občinstva na 49. Tednu slovenske drame (2019). Druga presežna predstava, ki je bila nagrajena doma in na tujem, je predstava Ali: Strah ti poje' dušo v režiji Sebastjana Horvata in produkciji SNG Drama Ljubljana. Povsod, kjer je gostovala, je vznemirila gledalce. Splošne značilnosti obravnavane gledališke sezone so po mnenju Hajnškove hiperprodukcija, ekstenzivnost teatra, hitro umiranje predstav, vse bolj pereče varčevanje pri kostumih in scenografijah, zaposlenost mladih igralk in igralcev le za določen čas; neinstitucionalne odrske prakse pa se vedno bolj naseljujejo v institucijah in prinašajo uprizoritvene kode in formativ in mnoge stranske učinke uvažanja revnega gledališča. Maja Juvanc je spremljala dejavnost opernega gledališča. To ostaja vse bolj ustaljeno zadržje v eno samo smernico glasbeno gledališke prakse in zaradi tega je njegov repertoar zmeraj bolj

ukleščen in se ne zgleduje po svetovnem železnem repertoarju, ampak sledi slovenskim okusom. Baletno in plesno produkcijo je obdelala Nataša Berce. Baletna dejavnost je po njenem živahna, žal pa kakovostno rast plesnega ansambla upočasnjujejo maloštevilne premiere in pomanjkanje zgodnjega upokojevanja baletnikov. Tudi v slovenskem lutkovnem gledališču prevladujejo ustaljene tirnice dela in splošno dojetje lutkovnega gledališča kot gledališča za otroke. V otroških predstavah prevladuje, po ugotovitvah Nike Švab, privlačnost lutk in scenografije, zanemarjajo pa se tehtnost teme predstav, širjenje obzorja, vključenost drugačnega in pomembnost raznolikih uprizoritev. Klemen Markovčič v svoji analizi slovenske radijske igre poudarja ogroženost le-te, ki je dolga leta izkazovala svojo kakovost in se potegovala tudi v mednarodnem okolju. Da je tako, je skrivno tudi ukinjanje predmetnika zanjo na AGRFT. Publikacijo, ki stane 18 evrov, lahko zainteresirani naročijo na naslovu: slogi@logi.si **IK**

Polemiki na rob Skleda in žlica

Ob branju našega tiska, ki omenja Hišo Franko pri Kobaridu, kjer je prestižna restavracija pod vodstvom ge. Roševce, sem se ob polemikah, ki so se vrstile po časopisih, spomnil na dogodek iz otroštva. Tovarišica učiteljica nam je dala za domačo nalogo, naj se do naslednjega dne naučimo pesem, katere verz se je glasil: "Jaz sem mali pionirček ..."

Mama je med pripravljanjem večerje z eno roko držala po-

lentar, z drugo pa knjigo, jaz pa sem moral pesem ponavljati. Spominjam se, da se mi je zatikala in sem zato vanjo vstavljal svoje besede. Tata je čakal na večerjo in naju poslušal. Nazadnje je vstal in odrecital: "Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja Avstrije ..."

Mami je bilo vsega dovolj – med prvo svetovno vojno se je namreč v begunskem taborišču našla kar nekaj avstrijske natančnosti, zato je velela: "Dosti! Zdaj bomo poje-

dli". Po večerji se je obrnila k meni: "Ti ostaneš pri meni, da se pesem naučiva do kraja. Ti", je pogledala očeta, "pa greš spat"! Kako je šlo naprej, se ne spominjam več, vem pa, da sem bil naslednji dan edini v razredu, ki sem pesem gladko odrecital. Na ta dogodek sem se spomnil ob polemiki o svetovno znani kuharici, ki si je, verjetno brez recepta, zakuhala precej zabavno mineštro. Tako zabavno, da gre marsikomu v nos, saj se ji je – kakor se od časa do časa dogodi tudi velikim mojstrom – prismodila ... Kot Slovenca me je najprej zmotil zapis, v katerem se

omenja italijanska pesem. Saj imamo vendar toliko lepih slovenskih pesmi za vse priložnosti. Sam na primer še vedno rad poslušam partizanske, ker so pač del moje mladosti. Namesto Bella ciao in Bandiera rossa bi lahko zavrteli npr. Nabrušimo kose ali Hej, brigade. Če se ji, vemojstri, v kuhanju, toži po obisku gostov, bi ji priporočil na primer Na juriš, na juriš... Lahko pa bi tudi kaj posodobila, denimo Postrgajmo lonce ... Koliko lepe poezije premore naš slovenski narod, ona pa uvaža to laško navlaško! Taki spodrsrljaji, ki so v našem narodu kar pogosti, nas spo-

minjajo na našo slovensko potlačenost, četudi imamo v žepu (ali na steni) prestižne svetovne diplome. Če kdo v katerem koli poklicu zastopa svoj narod ali državo, mora do svojih ljudi in državljanov imeti primerno spoštovanje. Da tega ni, pa dokazujejo tudi takšni spodrsrljaji. Morda boste rekli, da je to odraz določene stiske, ki jo doživljamo ob koronavirusu in nujnih predpisih. Logično je, da je gostinski sektor ob meji gospodarsko ogrožen, ko ni tujcev. To je seveda res, vendar zagovarjati takšen spodrsrljaj, kakor smo mu bili tokrat priča, pa kaže, da smo – prosto po Cankarju – "za

hlapce rojeni in hlapci ostanemo". Pa še nekaj. Novi Matjur je ob tem prinesel nekakšno opravičilo. Tudi to pisanje bi utegnilo biti za koga sporno. Ja ja, ker si to nakracal, boš že kaj dobil, ko prideš naokoli ... Vsak ima seveda pravico do svojega osebnega mnenja, sam pa sem vendarle bliže tistim, ki imajo ta "kuharski" podvig za spodrsrljaj, do kakršnega ne bi smelo priti. Narodna zavest se namreč kaže v konsistentnem mišljenju in vedenju tistega, ki svojemu narodu pripada scela in ne le zaradi polnega krožnika.

Ambrož Kodelja

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (84)

Lepota igra za večino žensk pomembno vlogo in vpliva na to, ali se dobro počuti v lastni koži ter sprejeto v družbi. V zgo-

dovini so se pojavljale različne podobe idealne ženske, ki so zaznamovale stoletja, in vendar je največjo revolucijo videza ženska doživela v 20. stoletju. Začela se je osvobajati izpod nadzora moškega in se boriti za enakopravnost, to pa se je pokazalo tudi v njenem videzu. Kozmetična industrija ter oglaševanje njenih proizvodov sta postala del vsakdana. Napredek, emancipacija žensk, razna feministična gibanja in končno pridobivanje pravic so bistveno vplivali na žensko podobo. Prvo in drugo desetletje 20. stoletja sta tudi na področje frizerstva prinesla marsikatero novost in spremembo. Gospe so na začetku novega stoletja še vedno rade nosile bujne, bogate pričeske, zato so frizerski mojstri uporabljali razne dodatke in tuperanje. Dame višjih slojev so

še vedno nosile bogato spete pričeske in uporabljale dragocene glavničke in druge okraske, potem pa je prišla na vrsto madame Coco ... "Ženska mora biti le dvoje. Klasična in čudovita", tako je Coco Chanel, slavna modna oblikovalka, opisala žensko v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Prekinila je tradicijo in ustvarila nov ideal drzne, zapeljive in drugačne ženske. Leta 1917 se ji je zgodila nesreča pri oblikovanju pričeske za večerno zabavo. Velik del las si je pokvarila, zato je kar posegla po škarjah in si jih ostrigla. S svojo pričesko je povzročila zgražanje, obenem pa tudi občudovanje in posnemanje. S striženjem las je tedaj marsikatera ženska simbolno vzela življenje v svoje roke, svobodneje je hotela izražati samo sebe, svoje želje in pričakovanja, spreminjati svoj način življenja in zahtevati večjo neodvisnost od prevlade moških in omejujočih, nepravilnih družbenih pravil.

Kasneje, v petdesetih letih prejšnjega stoletja, sta politično priznanje žensk in njihovo zaposlovanje povzročili velike spremembe v načinu življenja in pustili močan pečat v modi in tudi v frizerstvu - skrajšala se je dolžina kril, oblek in las. Svet se je hitro spreminjal, veliko naših non in pranon pa je bilo še "po starem": svoje lase so vezale v kite, ki so jih potem oblikovale v urejeno, nizko pričesko, "v klobčič" - nekoč se sploh ni spodobilo, da je ženska nosila spuščene lase na ramenih. Svoje none Rože nisem nikdar videla z neurejenimi lasmi. Dokler je še mogla, si je sama pletla dolgo kito. Lase je urejala po strani, na levi rami, in pletla tesno kito; ko je prišla na konec, pa si je izrila nekaj las in jo z njimi zavezala - "saj zrastejo druge"... Kito si je nato s "ščikami" pritrdila na tilnik. Ko je nona dosegla visoko starost, ji je pomagala hčerka, ki ji je njene dolge, ne več goste lase ljubeče in nežno negovala do poslednjega dne.

Tudi dekleta in deklice so v starih časih nosile

kite, najmlajšim pa je mama z domačimi škarjami ostrigla "pinjo". Pri nas v Vasi se je nekoč zgodilo, da je deklica ostala doma z nonotom, medtem ko je mama šla v službo, pomagat kmetom. Vse je bilo lepo in prav, dokler se deklica ni začela dolgočasiti... Vse jo je motilo, najbolj pa jo je motila njena "pinja". Odločila je, da bo ukrepala: vzela je majhne škarje, ki jih je mama uporabljala za šivanje in vezanje, ter si pred ogledalom sama uredila novo frizuro. Mama ni poznala druge rešitve, kot da je spet vzela v roke škarje in, kar se je dalo, popravila hčerkino "pinjo". Deklica je med solzami rekla mami, da "pinja mi je zadajvala, tebe ni bilo, nardila sem sama!" Zelo veliko žensk je v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega sto-

letja zapustilo domače ognjišče in si poiskalo službo, presežek plače pa je, če se je le dalo, porabilo zase, za nove obleke, kozmetiko in pričeske. Posledično se je pospešil tudi razvoj poklica ženskega frizerja, saj so pričeske zahtevale več veščin oblikovanja in nova tehnološka znanja - poklic, ki je bil veliko časa izrazito moška zadeva, je počasi postajal prostor, kjer so se začele uveljavljati tudi ženske. Celotni frizerski sektor se je začel izjemno razvijati predvsem s pojavom frizerskih sol in izobraževalnih ustanov, kjer so se strokovno usposabljale nove generacije frizerjev in frizerk. V vsaki vasi je kakšna pogumna ženska odprla svoj salon. To so postali kraji zbiranja in živahnega klepetanja, občasno prave spovednice, največkrat pa so si takrat gospe, tako kot danes, izmanjavale mnenja, pripovedovale zgodbe in delile recepte. Tudi meni se je nekoč zgodilo, da sem se preveč časa mudila pri frizerki, doma pa sta otroka že čakala obljubljene njoke. Gospe ne stolu zraven mojega sem povedala, da bo danes za kosilo zelo verjetno spet "pašta", njoke pa bom pripravila naslednji dan. Gospa se je prijazno nasmejala in mi zaupala recept za zelo hitro pripravljene njoke, ki je resnično požel velik uspeh.

NJOKI IZ SUROVEGA, NARIBANEGA KROMPIRJA

Sestavine: 500 g olupljenega krompirja, 100 g moke, sol, 30 g olupljene skute, 50 g masla.

Priprava:

Krompir olupimo, operemo, naribamo ter mu dodamo sol in moko. Dobro premešamo in s pomočjo majhne žlice z rokami obdelujemo kroglice. Povaljamo jih v moki in kuhamo v slani vodi približno 15 minut. Z zajemalko z luknjami jih vzamemo iz vode in damo na krožnik. Prelijemo jih s stopljenim maslom in potresemo z naribano dimljeno skuto. Njoki so odlični tudi z golažem ali ragujem.

Ob 10-letnici smrti Silviusa Magnaga
V spomin na očeta
južnotirolske avtonomije

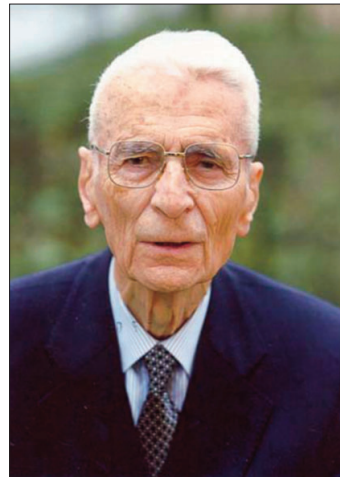
Stanje narodne manjšine je odvisno od več dejavnikov. Med temi sta gotovo politika in vse, kar zadeva javno upravo ter politično nastopanje. V Italiji se manjšine v veliki večini nahajajo v deželah in pokrajinah s posebnim statutom, kjer se v politično delovanje vključujejo tudi njihovi pripadniki. Od konca druge svetovne vojne je minilo 75 let. V tem času je v političnem delovanju narodnih skupnosti v Italiji izstopala marsikatera osebnost, ki je ravno na področju avtonomije in manjšinskih pravic pustila pomemben pečat. Med temi zaslužnimi je gotovo južnotirolski politik Silvius Magnago, čigar 10. obletnica smrti je potekala v ponedeljek, 25. maja.

Južnotirolska stranka SVP, ki jo je Magnago vodil dolga leta in bil njen častni predsednik, je pripravljala za ta dan velik dogodek. Žal je bil preklican zaradi epidemioloških ukrepov za zajezitev širjenja okužbe s koronavirusom covid-19. Vsekakor se je tega izjemnega južnotirolskega politika spomnil predsednik avtonomne pokrajine Bocen Arno Kompatscher in poudaril njegove zasluge pri uveljavljanju avtonomije Južne Tirolske v odnosu do Rima in Tridenta.

Silvius Magnago se je rodil 5. februarja 1914 v Meranu. Oče je bil iz Rovereta (Trident), mati pa iz Breagaza v Voralbergu. Pravo je študiral v Innsbrucku in Bologni, kjer je diplomiral leta 1940 z diplomsko nalogo o rasnih zločinih in biološki dediščini (I reati contro la razza ed il patrimonio biologico). Leta 1942 je bil vpoklican v italijansko kraljevo vojsko. Leta 1943 je prestopil v Wehrmacht in bil poslan na vzhodno bojišče, kjer je bil hudo ranjen in je izgubil nogo.

Po drugi svetovni vojni se je na Južnem Tirolskem iz protinacističnega in protifašističnega taj-

nega gibanja Andreas-Hofer-Bund osnovala stranka Südtiroler Volkspartei (SVP). K tej stranki so takoj pristopili vsi tisti, ki se v času fašizma niso odločili, da zapustijo svojo zemljo, kot je bilo dogovorjeno med Hitlerjem in

Mussolinijem.

Silvius Magnago je k SVP pristopil kakšno leto kasneje. Kandidiral je na občinskih volitvah v Bocnu julija 1948, bil izvoljen z največjim številom preferenc ter postal podžupan. Novembra je kandidiral še za bocenski pokrajinski svet in bil prav tako izvoljen ter postal prvi predsednik tega organa. Tako se je znašel v samem vrhu južnotirolske politike in postal glavni akter uveljavljanja prvega paketa za avtonomijo Južne Tirolske, ki je bil odobren 31. januarja 1948.

V letih, ki so si sledila, so bili odnosi med Rimom in južnotirolsko manjšino zelo napeti. Južnotirolska politika je delovala po principu Los von Rom (Proč od Rima). Cilj te politike je bila odcepitev od Italije in združitve v Tirolsko. Na pobudo Silviusa Magnaga pa je prišlo do spremembe, ki je bila slovesno sprejeta 17. novembra 1957 na velikem zborovanju pri gradu Sigmundskron

(Castel Firmiano), kjer se je zbralo okoli 35.000 ljudi. Dogodek je med drugim znana novinarka Lily Gruber vključila v prvo poglavje svoje knjige Inganno (Pre-

vara). Pobudnik zborovanja je bil sam Magnago in tam mu je uspelo doseči, da je južnotirolska politika opustila cilj secesije in se odločila za močno upravno avtonomijo lastne pokrajine: od načela Los von Rom k načelu Los von Trient. Skratka, šlo je za zmanjševanje pristojnosti dežele Tridentinske-Južne Tirolske in povečanje pristojnosti dveh avtonomnih pokrajin.

Silvius Magnago je uspešno deloval za dosego in izvedbo tega cilja od leta 1960 do leta 1989, ko je bil na čelu Pokrajine Bocen, in tako poskrbel, da se je paket za avtonomijo Južne Tirolske dodatno nadgradil in omogočil Bocenski pokrajini široke pristojnosti, ki jih v ostalih krajih Italije uživajo dežele. Celoten postopek ni bil tako enostaven. Po eni strani so Južno Tirolsko pretresali nemiri, Avstrija je Italijo dvakrat prijavila OZN zaradi kršenja človekovih pravic in znotraj stranke SVP je bilo treba doseči potrditev drugega paketa. To se je zgodilo 23. novembra 1969 po dvanajsturni debati, ko je linija Magnaga zmagala s 583 glasovi proti nasprotnikom novega paketa, ki so dosegli 492 glasov. Drugi paket za avtonomijo, kot so ga poimenovali, je stopil v veljavo leta 1972. Paket o avtonomiji je dosegel še dodatne dopolnitve v obdobju, ko je bil predsednik Pokrajine Bocen Luis Durnwalder, in tudi v zadnjih letih, ko je predsedniško mesto zasedel Arno Kompatscher.

Za svoje dolgoletno politično in upraviteljsko delo je leta 1971 prejel priznanje Robert Schuman in leta 1973 priznanje Leopold Kunschak. Posebna priznanja so mu podelile še dežela Bavarska, Avstrija, Italija in Nemčija.

Silvius Magnago je umrl 25. maja 2010 v Bocnu; star je bil 96 let.

Julijan Čavdek

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (293)

Sonce, toplota, morje

Vsi si želimo normalnosti in hrepenimo po njej, pa tudi po morju, soncu in svobodi. Od države do države je odvisno, kako težko je dosegljiv ta cilj in kolikšna bo mera naše svobode v letošnjem poletju. Vsekakor je poletje čas za regeneracijo, počitek in okrepitev pred zimo. Letošnja pomlad je bila travmatična za vse nas in naše otroke. Doživeli smo velik šok za telo in dušo. Vsak si misli, joj, moram nadoknaditi izgubljeno in začeti delati s polno paro! To je velika napaka, zdaj moramo namreč krepiti svoja telesa pred zimo. Zdaj si moramo vzeti čas zase in za svoje zdravje. Spanje, telesna aktivnost in pravilna prehrana so pravi ključ za to. 60 % ljudi muči nespečnost! Nespeči so tudi zato,

ker se nepravilno prehranjujejo, saj nam večerna pojedina gotovo ne bo pomagala pri spanju. Večerja mora biti zdrava, alkalna, ki pomaga razkisati telo, razbremeniti prebavo, saj se 90 % hormona sreče proizvaja v črevesju! Pri nespečnosti zelo dobro pomagajo tudi Bachove cvetne esence. Več o tem boste lahko slišali na spletnem tečaju, ki bo kmalu objavljen. Edward

Bach trdi, da ima 90 % bolezni emocionalni izvor, ki se kaže najprej z razdraženostjo, jezo, negotovostjo, ljubosumjem itd. Če želimo spati mirno, moramo najprej obvladati svoja čustva in tako bomo obvladali tudi svoje telo. 38 cvetnih esenc, od katerih vsaka uravnava svojo emocijo. Takši občutki so jeza, ljubosumje, občutek krivde, samozavest, samopodoba, negotovost, neodločnost, pozabljenost, strah, panika, histerija, trma, vztrajnost, deloholnost, pomanjkanje

energije, tolažba za dušo, nevoščljivost, empatija, pretirana skrb za druge, ponedeljkov sindrom, koncentracija, ponavljanje enih in istih napak, strah pred spremembo, strah pred prihodnostjo, posesivnost, navezanost, popkovina – pretrgati -, fanatizem, pedantnost, nepotrpežljivost, egoizem, lenoba, občutki nečistosti, mora, strogost, neomajnost...

Poleti moramo prav z morskimi zraki in plavanjem krepiti naša pljuča. Sončenje pa proizvajata vitamin D, ki krepi naš imunski sistem. Vse to je znanstveno dokazano; pogumno do morja torej, da bomo plavali, se sončili in dihavalili morski zrak!

Kaj pa maske? Maske, ki jih moramo nositi, imajo stranski učinek?

Spremenimo mask se pH ust s poštenimi in v ustni votlini se proizvede več vlage, zato v njej prej porastejo glivice. Tako bomo imeli samo zaradi nošenja mask več glivičnih vnetij v ustih, kandidate, aft, herpesa, paradontoze itd.

PH ust preko sapnika vpliva na zdravje naših pljuč in jih šibi! Če bomo čez poletje intenzivno nosili maske, nam bodo kot stranski učinek ošibila pljuča.

Zato dajmo letos poleti delati v službi zmerno, toliko, da bo prav, ne preveč, kajti nošenje maske 9 ur na dan nam bo ošibilo pljuča. Če jo nosimo samo 4 ure na dan, bo imela manj stranskih učinkov. Če želim sama bolezen zatreti v kali, si mažem dobre bakterije po ustih, ki imajo antimikotični učinek. Iščimo zdravje in ne hitimo, vsaj dokler stanje epidemije ne ponikne, saj dejstva obstajajo: na močno telo se nič ne prime, na šibko pa vse!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00 naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To število smo poslali v tisk v torek, 26. maja 2020, ob 13. uri

Z 2. strani

45 let stranke Slovenska skupnost ...

Kaj kmalu pride do snovanja in ustanavljanja sekcij po celotni Goriški. V Števerjanu na devetem občnem zboru KDZ, ki poteka 22. februarja 1975, se KDZ preimenuje v sekcijo Slovenske skupnosti za Števerjan. Dne 14. aprila 1975 nastaneta dve sekciji, in sicer za Pevmo, Oslavje in Štmaver ter sekcija v Krminu. Sekcijo v Štandrežu ustanovijo nekaj dni kasneje, in sicer 18. aprila 1975. 23. januarja leta 1976 je v poslopiju nekdanje osnovne šole v Gabrju ustanovna seja sekcije v Sovodnjah ob Soči. Ustanovni zbor za sekcijo v Doberdobo poteka 29. januarja leta 1977. Mestna sekcija za Gorico nastane 28. aprila leta 1977. Mladinska sekcija pa se ustanovi 11. novembra 1977. V zgodnjih osemdesetih letih ustanovijo tudi sekcijo SSK za Podgoro.

SSK deželna stranka
Zdajšnja organizacijsko obliko, ki pokriva avtonomno deželo Furlanijo Julijsko krajino, je SSK dobila na 1. deželnem kongresu 24. maja 1975 v Devinu. S političnim delom na krajevni, državni in meddržavni ravni ter z nastopi svojih predstavnikov v izvoljenih telesih si prizadeva za spoštovanje narodnostnih pravic Slovencev v Furlaniji Julijski krajini, kot jih določajo italijanska ustava in državne ter deželne zaščitne norme, meddržavni spo-

razumi ter splošne konvencije o pravicah narodnih in jezikovnih manjšin, za vsestranski napredek slovenske narodnostne skupnosti, za sožitje med Slovenci in Italijani, za sodelovanje med Italijo in Slovenijo ter za reševanje splošnih vprašanj na območju, kjer živi slovenska manjšina.

Na 1. deželnem kongresu SSK so bili prisotni zastopniki iz vseh treh pokrajin v FJK, v katerih živi slovenska manjšina. Bogomir Špacapan je bil izvoljen za prvega deželnega predsednika SSK, Drago Štoka pa je postal prvi deželni tajnik. Kongres je odobril tudi deželni statut in z njim je stranka dobila deželno strukturo. Mladinska sekcija SSK je ustanovila lastno organizacijo. Do leta 2015 se je zvrstilo 14 deželnih kongresov, deželni tajniki pa so bili: Drago Štoka (1975-83), Andrej Bratuž (1983-86), Ivo Jevnikar (1986-94), Martin Breclj (1994-1998), Andrej Berdon (1998-2001), Damijan Terpin (2001-2015) in Igor Gabrovec (2015 -...). Do uvedbe večinskega volilnega ustroja v devetdesetih letih je SSK vedno samostojno nastopala na upravnih in deželnih volitvah, medtem ko je za volitve v državni in evropski (od 1979) parlament večkrat sodelovala na listah z drugimi

manjšinskimi in avtonomističnimi strankami, predvsem SVP. Po spremembi volilnega sistema se zadnja leta pretežno volilno povezuje z levosredinskimi skupinami. V deželnem svetu Furlanije Julijske krajine je imela od prvih volitev leta 1964 do leta 1993 svojega svetnika, nato je sledil desetletni premor zaradi nenaklonjene volilne zakonodaje. SSK se je ponovno vrnila v deželni svet FJK z dr. Mirkom Špacapanom leta 2003.

Od leta 1964 so SSK v deželnem svetu zastopali Josip Škerk (1964-68), Drago Štoka (1968-88), Bojan Brezigar (1988-92), Ivo Jevnikar (1992-93), Mirko Špacapan (2003-2007) in Igor Gabrovec (2008-...). S kakim občasnim izpadom je bila SSK zastopana tudi v goriškem (od 1951) in tržaškem (od 1964) pokrajinskem svetu, dokler niso bile leta 2016 v deželi FJK ukinjene pokrajine. Predstavniki samostojnih skupin so od prvih povojnih volitev v Gorici (1948) in Trstu (1949) prisotni v občinskih svetih obeh mest, kot tudi v njunih rajonskih sosvetih. SSK je dalje zastopana v slovenskih ali mešanih občinah tržaške in goriške pokrajine ter v drugih voljenih ali imenovanih javnih upravah.

Od časa leve sredine (1965) je na podlagi sporazumov z italijanskimi strankami prevzemala tudi odborniška mesta v vodstvu obeh pokrajin ter občin Trst in Gorica, v nekaterih okoliških občinah je imela župana (Števerjan, Devin-Nabrežina, Repentabor, Dolina). V izvoljenih telesih je dosegla pomembne uspehe za uveljavitev pravice do rabe slovenskega jezika, za slovensko šolstvo, za podporo slovenskim kulturnim ustanovam, za obrambo zemlje pred razlašanjem itd. Največji uspeh je SSK nedvomno dosegla leta 2007 z vključitvijo člena 28 v deželni volilni zakon, ki omogoča izvolitev slovenskega predstavnika na podlagi olajšanega postopka. Ta člen je danes edini primer, na podlagi katerega Slovenci izvolimo samostojno svojega predstavnika v predstavniško telo. Vsakodnevno delo predstavnikov SSK v upravah, politične akcije, uspehi in neuspehi so tako vtakani v povojno zgodovino Slovencev v Italiji.

Slovenska skupnost je prisotna tudi v mednarodnem političnem kontekstu. Tesne vezi ima z Narodnim svetom koroških Slovencev in sestrsko Enotno listo. V Italiji goji prijateljske odnose z valdostansko Union Valdotaïne in južnotirolsko Südtiroler Volks Partei. SSK je članjena v Federalistično unijo evropskih narodnostnih skupnosti (FUEN) in Evropsko svob-

dono zvezo (EFA). Kot zagovornica skupnega slovenskega prostora in stališča, da ima matična država pravico in dolžnost, da se zavzema za svoje manjšine, vzdržuje stike z oblastmi in političnimi silami v Republiki Sloveniji. V razmerju med matico in zamejstvom je zagovarjala odpravo iz ideoloških razlogov ustvarjenih monopolov in zapostavljanj znotraj manjšine, vsestransko sodelovanje in diplomatsko, moralno ter gmotno skrb matice za manjšino. Od obiska skupne manjšinske delegacije pri predsedniku takratnega Izvršnega sveta Socialistične Republike Slovenije Stanetu Kavčiču 21. oktobra 1968 v Ljubljani, zlasti pa po obisku SSK 3. februarja 1977 pri SZDL v

Ljubljani so se, sicer zgolj formalno, uredili odnosi z matično državo, ki pa je SSK nikoli ni prosila za finančno pomoč. V času slovenske pomladi je SSK bila dejavna na strani tistih, ki so zagovarjali demokracijo in neodvisnost, sodelovala je pri ustvarjanju stikov med mlado slovensko državo in Italijo ter si prizadevala za mednarodno priznanje samostojne in demokratične Republike Slovenije.

Po 45 letih uspešnega političnega delovanja je SSK še vedno poseben in najstarejši akter v deželni politični areni. Kljub dejstvu, da ji zastopa le en član v deželnem svetu FJK, je ravno to tista dodana vrednost, ki utemeljuje statutarno posebnost naše dežele.

RADIOPAZIO vrata proti vzhodu

(od 29. maja 2020 do 4. junija 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 29. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 30. maja (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 31. maja, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 1. junija (v studiu Katja Volpi): Evropa od leta 1000 do leta 1500.
Torek, 2. junija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 3. junija (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Bitka pri Vrhopolju 1. del. - Izbor melodij.
Četrtek, 4. junija (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

50-letnica svetovnega naslova jugoslovanskih košarkarjev

Luna vaša, zlata naša

“Luna vaša, zlata naša”. Tako so na transparent domiselno zapisali v Ljubljani pred 50 leti, ko je moška jugoslovanska košarkarska reprezentanca na domačem svetovnem prvenstvu prvič postala prvak po navdušujoči zmagi (70: 63) v odločilnem dvoboju (23. maja 1970) proti Združenim državam Amerike. V slovenskem kolektivnem spominu ostaja, v ključnih potezah finalnega obračuna v Hali Tivoli, zmagoviti horog (v italijanskem košarkarskem žargonu “gancio”) kapetana, slovenskega

veterana s koreninami na Tržaškem Iva Daneua. Ta obletnica pa je predvsem zasidrana v srcih številnih košarkarskih privržencev iz našega prostora, ki so takrat dihali z jugoslovansko reprezentanco, številni so si v Ljubljani tudi v živo ogledali kako tekmo prvenstva – najsrečnejši celo zmagoslavje proti ZDA! Bila je to generacija selektorja Ranka Žeravice, ki je bil med drugim prijatelj naše zamejske košarke, spomnimo se ga kot mentorja in demonstratorja na

nekaterih poletnih pripravah naših mladih peterk po nekdanji Jugoslaviji. Imena junakov na igrišču morda niso tako zvaneča kot tista “nesmrtnih”, ki so nato osvojili zlato na svetovnem prvenstvu v Manili 1978 in na Olimpijskih igrah v Moskvi 1980 ter vrsto drugih kolajn (Čosić – zlat že v Ljubljani, Kičanović, Delibašić, Dalipagić, Slavnić). Pa vendar so bili Jelovac, Tvrđić, Simonović, Čermak, Šolman, Skansi, Plečas, Rajković, Kapičić in drugi Slovenec Aljoša Žorga sijajni košarkarji, ki so skupno domovino

pripeljali do zgodovinskega dosežka. Uspeh je seveda takrat celo prerasel športni domet, premagati ZDA je bilo v tedanjih političnih razmerah posebej sladko in prestižno. Samo prvenstvo je bilo sicer izjemno pomembno za širjenje in promocijo

košarkarske igre po državi, predtekmovalne skupine so bile tudi v Splitu, Karlovcu in Sarajevu. Mirno lahko zapišemo, da so se tu utrdili temelji jugoslovanske košarkarske šole, ki dejansko uživa velik ugled še danes in je prinesla, poleg dveh svetovnih naslovov in olimpijskega zlata ter petih evropskih lovorik kot Jugoslavija, tudi odličja v novejši zgodovini, nazadnje evropski naslov Slovenije z Dončićem in Dragičem v Istanbulu leta 2017.

HC

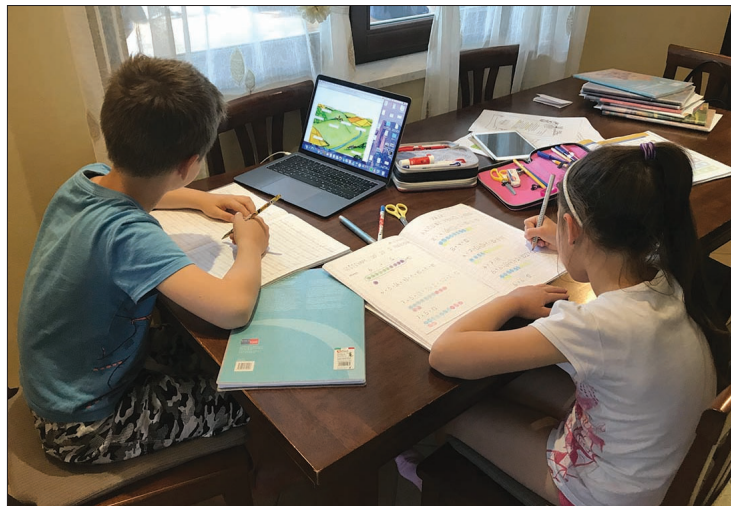
S 1. strani

Kaj bo ostalo ...

Starši včasih nimamo dovolj potrpljenja ali sposobnosti, da bi učinkovito poskrbeli za učenje svojih otrok in jih spremljali med razvijanjem njihovih spretnosti - moj tretješolček večkrat poudarja: “Potrebujem učiteljico... ti in nona mi drugače razlagata snov, tako da sedaj res ne razumem več nič”!

Učenje na daljavo je to, kar nam je ostalo od šole v času epidemio- loške krize, toda jasno se je pokazalo, kako velike razlike obstajajo med nami. Digitalni razkorak obstaja, in še kako! Tablice, računalniki, hitra internetna povezava žal niso stalnica v vseh gospodinjstvih. Veliko, preveliko družin si jih ne more privoščiti in tako je ogromno otrok, ki trpijo tudi zaradi tega - v času, ko so se šolske učilnice izpraznile, spletne učilnice pa napolnile, nismo še vsi enakovrni. “Lekcije na računalniku so zanimive, le da včasih imajo nekateri slabo povezavo in ne vidijo predstavitev ali pa kar izginejo z zaslona... Žal mi je, ker učiteljice ne morem vprašati vsega, kar hočem. Mikrofona moramo imeti zaprt, a učiteljica včasih ne vidi, da vzdignem roko...” mi je razložil moj

fantek. K strahu pred okužbo moramo prišteti še vse družinske dinamike, tesnobo in negotovost glede prihodnosti, ki spremljajo vse naše dni. Otroci doživljajo ta trenutek največkrat v tišini in si vse to, kar slišijo od staršev ali po televiziji, razlagajo po svoje. Nekateri so zaradi koronavirusa žal izgubili družinskega člana, na druge bo že samo tesnoba, ki jo doživljajo med stenami lastne hiše, pustila hude posledice. Pred nekaj dnevi

sem videla svojo hčerko, kako si je dolgo časa umivala roke. Energično si jih je masirala z milom in izpirala z vročo vodo - “bakterije so vsepovsod, mama”! me je suvereno podučila in njene ročice so bile že prav rdeče. Pomanjkanje socializacije pri naša našim otrokom veliko težav. Čutijo odsotnost sošolcev, vsakodnevne rutine pouka in izvenšolskih dejavnosti, vsega, kar je včasih težko in včasih vzne-

mirljivo in ki prispeva k njihovu socialnemu in čustvenemu razvoju. “Jaz sem matematik, mama. V šoli včasih vprašam prijatelje, koliko je ura, in jim hitro izračunam, koliko minut pouka imamo še do odmor. Zelo pogrešam jutranji pozdrav z branjem poezij in pisanje skritih sporočil prijateljem. Čeprav smo se vedno kregali, kdo bo vratar v nogometni tekmi med odmorom, pogrešam tudi to... Veš, mama, na začetku je bilo lepo, sedaj pa sem zaskrbljen, da ne bom vsega znal, da nisem prav razumel, in dol-

gočasim se. Učiteljica mi je v šoli vsak dvom hitro razjasnila, sedaj moram pa počakati, da ji ti napišeš mail”. Hvala Bogu imamo doma vrt, za hišo pa še Vipavo, tako da smo si lahko izmislili marsikatero novo igro. Za moja otroka pa je bilo na-

jlepše, ko sta se mimo pripeljala prijateljčka na kolesih - “tako zelo smo bili veseli, čeprav se nismo smeli objeti”! Naši otroci so izgubili veliko mesecev pouka in to je pustilo posledice: slabše osvojene vsebine, površno obravnavo snovi, neutrjene spretnosti in nedoživete izkušnje. Od letošnjega šolskega leta jim bo verjetno ostalo v spominu le najgrše - domače naloge.

Odgovor Jadranki Šturm Kocjan

Še o članku Dajmo Sloveniji resnični in ne simbolni dan upora proti okupatorju

Dne 21. 5. 2020 se je ga. Jadranka Šturm Kocjan v NG odzvala na moj tekst z gornjim naslovom (NG 14. 5. 2020) s sestavkom, ki sem ga pozdravil, ker pomaga razčistevati mučna razhajanja okrog naše boleče polpretekle zgodovine. V njem mi je poodčitala, da gre v mojem zapisu "za še en poskus razvrednotenja vloge Osvobodilne fronte (OF)", pa da "nepremišljeno sledim" poskusom revizije zgodovine v smislu "opravičevanja narodnega izdajstva in kolaboracije ter relativiziranja vloge OF". To pa je očitek, ki bo težko vzdržal resno presojo ob moji izjavi v osporavanem tekstu, "da si slovensko in zlasti primorsko upornišvo v svoji veličini zaslužita resnični in ne lažni simbolni dan upora". Glede vprašanja, kakšna organizacija je bila 27. aprila ustanovljena v Vidmarjevi vili v Rožni dolini, pa bi rad opozoril, da je danes že skoraj splošno sprejeto zgodovinsko dejstvo, ki mu redko kdo še ugovarja, da je bila namreč takrat ustanovljena Protiimperialistična fronta (PIF) in ne Osvobodilna fronta (OF). Celó v Wikipediji lahko preberemo, da je bila 27. aprila "ustanovljena PIF, ki se je po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo (SZ) 22. junija 1941 preimenovala v OF slovenskega naroda". Naj navedem še nekaj pojasnil za nepoučene, za kaj gre pri tej zgodbi. Na spletni strani europa.eu lahko preberemo, da je bila PIF "naslednica Društva prijateljev SZ in je bila

trdo vpeta v komunistično hierarhijo, vođeno neposredno iz gnezda Kominterne v Moskvi, ter je bila naperjena proti Veliki Britaniji, Franciji, ZDA idr." Dr. Bojan Godeša pa naj bi zapisal (Mladina, si, 3. 2. 2015), da se je v času veljavnosti pogodbe med nacistično Nemčijo in SZ, podpisane 23. avgusta 1939, "po navodilih iz Moskve v delovanju komunističnih partij po Evropi zgodil preobrat z enostransko prekinitvijo dotedanjega ljudsko frontnega povezovanja, iz katerega so čez noč izginili protifašistični poudarki ... Dejstvo je, da je bil to čas, ki se ga komunisti po Evropi niso prav radi spominjali". Franci Koncilja pa je še pripomnil (Časnik, si, 27. 11. 2011), "da so CK KPS in KPJ kot tudi sam Stalin do napada na SZ še upali, da bo sovjetsko prijateljstvo s hitlerjevsko Nemčijo trajalo večno in da bosta (zaveznici namreč, prip. av.) s skupnimi močmi osvobodili ljudstva sveta imperialističnih zavojevalec, predvsem Francije in Velike Britanije". Podobne ugotovitve najdemo tudi v številnih zgodovinskih zapisih mlajših zgodovinarjev (Tamara Griesser Pečar idr.) kot tudi na mnogih spletnih portalih. Celó sam Vidmar naj bi na televiziji dejal (Reporter, 15. 5. 2017), "da so tam in takrat ustanovili PIF". Glede na vse navedeno postaja razpravljanje, kaj je bilo ustanovljeno 27. aprila, povsem odveč.

Revizija zgodovine pa je mnogo kompleksnejša stvar, kot pa

nam jo poskušajo vsiliti njeni zagrizeni nasprotniki. Pri tej temi mi je blizu razmišljanje dr. Janka Kosa (Demokracija, 22. 10. 2009), ki ga bom navedel v kratkem povzetku, da je namreč revizija neizogibna in sestavni del pisanja vsakršne zgodovine in da je vsak pravi zgodovinar hkrati tudi revizionist. Prvič, zaradi tega, ker praviloma začenjajo zapisovati zgodovino zmagovalci, ki jo prilaga-

jajo svojim potrebam, v primeru totalitarnih režimov pa predvsem potrebi po legitimaciji in utrditvi svoje oblasti. Kajti vojskujoče se strani, vključno z zmagovalci, počenja v krutem času tudi umazane stvari, ki jih poskušajo zamolčati ali vsaj zmanjšati njihovo težo. Drugič, tudi sami zgodovinarji zaradi zunanjih pritiskov ali lastnega ideološkega prepričanja lahko pristransko prikazujejo

ali interpretirajo posamezna dejstva in dogodke. Tretjič, zgodovinska dejstva prihajajo na dan v daljšem časovnem obdobju in novi podatki, kot npr. tisti o medvojnem in povojnem revolucionarnem nasilju, lahko pomembno spremenijo prvotno prikazano podobo zgodovine nekega obdobja. Četrtrič, na pisanje zgodovine vpliva tudi duh časa oz. uveljavljena ali vsiljena lestvica vrednot vsako-

kratnih nosilcev družbene moči. Če npr. presojamo medvojni in povojni čas z vidika nekdanje revolucionarne ideologije, so bila npr. preganjanja in poboji resničnih in potencialnih nasprotnikov revolucije, njihove razlastitve idr. za nosilce revolucije neizogibna in logična dejanja. Če pa gledamo nanje z današnjega zornega kota, ko smo na vrh lestvice družbenih vrednot znova po-

stavili nedotakljivost življenja in lastnine, človekove pravice, pravno državo itn., pa so bili navedeni revolucionarni ukrepi zavržena dejanja. In ne nazadnje, zgodovina se presoja tudi z vidika izida oz. rezultata nekega dogajanja, kar v primeru revolucije pomeni, da je šlo za zablodo, ki se je danes sramujejo tudi njeni nosilci ter so tako tudi sami revizionisti lastne zgodovine. To pa še ne pomeni, da se v tem procesu dograjevanja zgodovine lahko prevrednotijo vse njene sestavine. Kot npr. ugotovitve, kdo je bil zmagovalac in kdo poraženec ali pa kdo je bil z vidika širšega svetovnega spopada na zavezniški strani in kdo na strani sil nacizma, kot tudi tragično dejstvo, da je poražena stran sprejela orožje iz rok okupatorja. Bo pa treba na novo izrecno poudariti, da zmagovita stran ni bila samo NOB, ki je nedvomno veliko dejanje v zgodovini slovenskega naroda, ampak tudi revolucija, ki je s svojimi zavrženimi dejanji sama kot prva najbolj odmeževala NOB. Kot bo treba tudi zapisati, da premagana stran ni bila samo kolaboracija, ampak tudi protikomunistični odpor, za katerega je čas pokazal, da je bil legitimen in upravičen, saj se je komunizem zaradi svojih zablod, gospodarske neučinkovitosti, nedemokracije in krutega nasilja povsod po Evropi sesul sam vase. Dr. Janko Kos pa je še pripomnil, da bo pomemben nauk revizije tudi ta, da za konstituiranje slovenske nacije niso zasluzne samo sile, ki so se samooklicale za napredne, kot liberalizem in marksizem, ampak tudi tiste, "ki so s svojo konservativnostjo Slovencem omogočile ne samo preživetje, ampak predvsem uspešno prehajanje v evropsko politično,

socialno in duhovno kulturo". Glede Tigra je ga. Šturm zapisala, da Tigrovec "OF ni povabila k sodelovanju in po vojni je prav KPS zamolčala njihovo delovanje". Žal so zgodovinska dejstva mnogo, mnogo bolj tragična. Kajti iz literature, ki je izbruhnila na dan po osamosvojitvi, smo npr. zvedeli, da je partijsko vodstvo že med vojno in po njej zahrbtno likvidiralo večino vodilnih Tigrovcev in drugih primorskih narodnjakov, kot npr.: Ferda Kravanja, Maksa Rejca in Antona Majnika. Danilo Zelen je padel na Mali gori, izdan od komunista Filipa Tekavca, po vojni pa je bil ugrabljen in likvidiran tudi Zorko Ščuka. Pa zahrbtno ugrabitve in likvidacije narodnjaka dr. Andreja Uršiča, književnika in politika dr. Stanka Vuka, njegove žene Danice Tomažič in njunega znanca dr. Draga Zajca in po vse bolj verodostojnih informacijah celo Janka Premrla Vojaka. In tako naprej brez konca. Da ne omenjam posebej medvojne in povojne tragične usode čedermacev, padalcev in drugih, ki so tudi bili neke vrste Tigrovci. Tako tudi zgodovino Tigra čaka temeljita revizija, ker pohoda resnice ne more nihče ustaviti. V zvezi s 13. majem, ki naj bi bil dan prvega obo-roženega spopada z okupatorjem na slovenskem ozemlju, na Mali gori nad Ribnico, in to med italijansko soldatesko in Tigrovci, pa sem na spletu prestregel informacijo, da ima minister za kulturo na mizi predlog o razglasitvi 13. maja za državni praznik (namesto 2. maja). Vendar dvomim, da bo vlada, na katero levičarski juristi zaripli streljajo z vsemi topovi, tvegala ta korak. Morda katera od naslednjih pomladnih vlad. Globoko upam.

Milan Gregorič

Deveta številka otroške revije Pastirček v š. l. 2019/2020

Marija, majnik gre čez trate ...

"Marija, majnik gre čez trate, troseč cvetliča na ravni...", tako se oglašajo stihni ene izmed prelepih Marijinih pesmi, ki jih navadno pojejo zbori na naših korih v tem krasnem mesecu, v katerem razpenja svoje pisane glave na tisoče cvetk. Vse cvetijo v čast Mariji, ki ji je maj, ta najlepši, najbolj cvetoči mesec v letu, še posebno posvečen. Med temi dehtečimi cvetlicami so tudi mala, a zelo dišeča šmarnice, solzice, kot jih imenuje v svojih črticah Prežihov Voranc. Šmarnice so tudi majska pobožnost Mariji v čast, h kateri smo včasih tako radi zahajali otroci. Doma ter v šolskih učilnicah smo pa pripravljali Marijine oltarčke s pisanim poljskim cvetjem. V velikem travnu se na obzorju za šolarje že zarisujejo dolgo pričakovane počitnice, ki bodo letos, kot zadnji meseci šolskega leta v tem času koronavirusa, imele drugačen priokus. Urednik Pastirčka Marijan Markežič vzpodbuja otroke, naj v tem čudnem času izkoristijo priložnost za medsebojni pogovor, branje... hkrati pa jih vabi, naj kar zdaj vzamejo barvice v roke in naj narišejo čim bolj izvirno risbico za Pastirčkovo naslovno stran v šolskem letu 2020/2021. Podrobna navodila najdejo na trinajsti strani devete številke Pastirčka, ki ga kot zadnji dve številki lahko prelistajo tudi na spletni strani našega tednika www. noviglas.

eu Z marsikateri strani majske številke veje topla ljubezen do Božje in naše Matere Marije. Zapis z naslovom Šmarnice na Šmarni Gori nam odpira pogled na izvor besede šmaren, ki je nastala iz besed Sveta in Marija. Šmaren pomeni Marijin. Kakšno lepoto ima v sebi naš ljubi slovenski jezik! Iz omenjenih besed izhajajo tudi imeni Šmarna Gora (Marijina gora, ker je tu cerkev, posvečena Mariji), in seveda šmarnice. O Mariji, ki je bila že kot otrok mila in blaga in so jo starši Joahim in Ana darovali Bogu, s čutečim srcem piše Paola Bertolini Grudina, ki je besedilo pospremila z nežnimi ilustracijami pastelnih barv. Dodala je še drobne vaje za dušo, ki jih bodo lahko izpolnili mali bralci. Po njenih navodilih se bodo naučili risati tudi Marijin obraz in na črkovni tabli bodo poiskali imena dvajsetih cvetk. Le-to prinaša njena privlačna rubrika Čas za igro!!!, ki jo spremlja zajček Timi. Bertolinijeva še zdaj, ko že gotovo uživa nebeško veselje, podarja našim otrokom trenutke tiste stvarjalne sreče. Njene so tudi prikupne ilustracije, ki bogatijo zapis Zgodbe iz Svetega pisma. Te kot vselej predstavlja Walter Grudina. Tokrat govori o Bogu, o našem Očetu, s katerim se lahko pogovarjamo tudi brez besed. Ob koncu zapisa je molitev Oče naš, manjkajoče besede v njej bodo dodali bralci in vse tudi pobarvali po svojih vzgibih.

Mlada dijakinja Kea Vogrič prvič sodeluje s Pastirčkom kot avtorica kar dolge Pravlјice o barvah pticov. Zgodba pripoveduje, kako so posamezno beli ptički prileteli v velik atelje, v katerem je Bog ustvarjal svoje čudovite krajine. Ptice so ga prosile, naj jih pobarva. In tako se je Bog lotil dela in vsem ustregel. Papigo, ki ji je Stvarnik podaril nešteto barv, je lepo ilustrirala Monica Quaggiato. V pisanost jo bodo odeli marljivi risarji. O blaženem Alojziju Grozdetu, ki se je rodil 27. maja 1923 v Zgornjih Vodalah pri Mokronogu na Dolenjskem v revni družini in je že od malih nog rad imel knjige in imel veliko veselje do učenja, piše Mariza Perat. Peratova s temi svojimi zapisi v jedrnatih besedah predstavlja življenje in delo osebnosti, ki so nam zapustile dragocene duhovne zaklade. Zelo aktualno vsebino prinaša zapis Lidije Jarc Virus in otroci. Ta nevidni "spakec je spravil ves svet v teror", priklenil otroke med domače zidove, zaprl šole, gledališča, restavracije... a podaril je tudi več družinskega življenja, zato otroka iz zgodbe srečna vzklikata: "Ah, zoprni koronavirus, si nam vzel svobodo premikanja, izlete, druženja, a nam nisi vzel sanj, ne igre ne sreče!" Virus s svojimi "izrastki in krono" je pridala Monica Quaggiato, ki zmeraj bolj spretno in duhovito suče ilustratorsko pero. Prav na ta nesrečni čas

koronavirusa se navezuje tudi Packo, ki pravi, da bi se še sam rad javil za "se zmiselt nove avtočertifikaciji", ki tanto se ne zastopi nič, kaj pomenijo"! Pastirček tudi v majski številki namenja kar nekaj prostora pravilom slovenskega jezika, da bi se otroci znali izražati v čim lepši in pravilni slovenščini. Barbara Rustja v rubriki Slovenščina za v žep jasno in z nazornimi ilustracijami spregovori o množini in dvojini, ki večkrat predstavlja trd oreh že za otroke, ki izhajajo iz slovenskih družin. Za njeno usvajanje bodo zelo koristne priložene vaje. Berta Golob ob ilustraciji Marijana Mančka podarja pesmico Vsevednik. V njej je govor o računalniku, ki zna vse, a vendar "samo človek lahko podari srce človeku v dar". Ista avtorica je stkala tudi stihne z naslovom Božji otroci, ki jih je v glasbo prelil Patrick Quaggiato, da jih bodo zapeli naši otroški zborčki, ko se bodo otroci lahko spet družili pri pevskih vajah. Danila Komjanc vabi najmlajše bralce, naj z njo pokukajo na cvetoči pomladni travnik in naj odkrijejo, kaj vse je na njem, in naj drobne cvetke in živalice tudi pobarvajo. Mimogrede bodo tudi izvedeli za njihova imena. Likovna umetnica Vesna Benedetič Pastirčkovim bralcem namenja pobarvanko z nepogrešljivima prijateljema Medom in

Zajčkom; pridala je še barvno ilustracijo z istim motivom, da bo malim risarjem v pomoč pri barvanju. V Pastirčkovih pošti so tokrat navedeni nagajenci likovnega tekmovalstva v zvezi s Pravlјico za dobro jutro na Radiu Trst A. Tri tedne med marcem in aprilom

poslušali, in svoje risbice pošiljali vsak dan na radijsko uredništvo. Vsak teden je dospelo pošto pregledala likovna umetnica prof. Jasna Merku' in vsakič izbrala devet risbic, tri za vsako starostno skupino (3-5 let, 6-7 in 8-10 let). Pastirček objavlja njen izbor in imena nagajencev. Med Pastirčkovo pošto je tudi dopis prvošolcev OŠ Josip Ribičič pri Sv. Jakobu v Trstu, ki se v tem izjemnem obdobju vsak dan srečujejo po spletu in se učijo na daljavo. Med velikonočnimi prazniki so spoznavali velikonočne jedi, lotili so se barvanja jajc in še marsičesa. Nastale so spletne fotografije, ki so jih poslali Pastirčku in zdaj jih lahko občudujemo tudi njegovi bralci.

Lepe fotografije takih "spletnih srečanj" so Pastirčku namenili tudi učenci in učence COŠ Mara Samsa in Ivan Trinko - Zamejski, Domjo - Rimanje, ki so poslali tudi zapis o tem, kako ne navadna je bila letošnja Velika noč in kako spremljajo pouk na daljavo in komaj čakajo, kdaj se bodo lahko spet srečali s sošolci.

Na hrbtni strani revije je kot po navadi še nekaj drobcev za razvedrilo.

Iva Koršič

so po radiu prebirali Dogodivščine medle Pike, pravljice, ki je izšla iz domišljije Marize Perat. Mali poslušalci so ilustrirali to, kar so